

T. C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

TÜRK TİCARET KANUNU’NUN TASFİYE HÜKÜMLERİ IŞIĞINDA
GEÇİCİ 7. MADDEYE GÖRE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan AYYILDIZ

Balıkesir, 2019

T. C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

TÜRK TİCARET KANUNU’NUN TASFİYE HÜKÜMLERİ İŞİĞİNDA
GEÇİCİ 7. MADDEYE GÖRE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan AYYILDIZ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ertan DEMİRKAPI

Balıkesir, 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İşletme Anabilim Dalı'nda 200212507009 numaralı Serkan AYYILDIZ 'ın hazırladığı "TÜRK TİCARET KANUNU'NUN TASFİYE HÜKÜMLERİ IŞIĞINDA GEÇİCİ 7. MADDEYE GÖRE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ" konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 12.06.2019 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/~~OY ÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Şakir SAKARYA



Üye (Danışman): Doç. Dr. Ertan DEMİRKAPI



Üye: Doç. Dr. Hasan Aydın OKUYAN

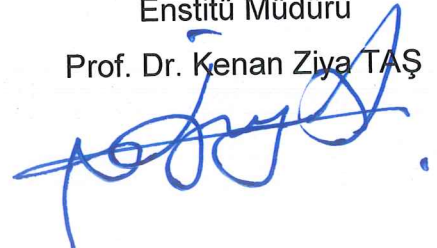


Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

13.../06.../2019

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ



ÖNSÖZ

Çalışmamızda, Türk Ticaret Kanununda geçici bir süre için uygulama alanı bulan ancak uygulamadan kaynaklı sorunları nedeniyle yargısal süreçleri hâlen devam eden geçici 7. madde ile getirilen tasfiye hükümleri, Türk Ticaret Kanununda yer alan olağan tasfiye hükümleri ölçeğinde, anonim şirketler özelinde ve TTK geçici 7. madde ile yasal bir zemine kavuşturulan “ihya davası” süreci ile birlikte karşılaştırmalı olarak incelenmiş olup, mevcut sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Bu çalışmanın hazırlanmasında, her zaman desteğini hissettiğim, kıymetli zamanını, görüş ve önerilerini esirgemeyen tez danışmanı Hocam Sayın Doç. Dr. Ertan DEMİRKAPI’ ya özellikle teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca sonsuz ilgi, sevgi ve destekleri ile her zaman yanımda olan aileme, sevgili annem Hüsniye AYYILDIZ ve babam Yakup AYYILDIZ’ a, rahmetli babaannem ve dedeme minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Son olarak, bu çalışma hazırlanırken, ilgisi, sevgisi ve fedakârlığı ile bana her zaman destek olan sevgili eşim Nurdan AYYILDIZ’ a ve onlara yeterince ilgi gösteremediğim ve vakit ayıramadığım zamanlarda bile beni her zaman için anlayışla karşılayan sevgili oğullarım Eymen ve Egemen’ e tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

Serkan AYYILDIZ

Haziran, 2019

Balıkesir

ÖZET

TÜRK TİCARET KANUNU’NUN TASFİYE HÜKÜMLERİ IŞIĞINDA GEÇİCİ 7. MADDEYE GÖRE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ

AYYILDIZ, Serkan

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ertan DEMİRKAPI

2019, 131 Sayfa

6335 sayılı Kanunun 38. maddesi ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa eklenen geçici 7. madde, sona ermesine rağmen tasfiye edilmeyerek ticaret sicil kayıtlarından terkin edilmeyen anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin tasfiyelerine ve ticaret sicili kayıtlarından silinmelerine ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Kanun koyucu yaptığı bu düzenleme ile gayri faal olmasına rağmen ticaret sicil kayıtlarından silinmediği için faaliyetine devam ediyor görünen anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin bir an önce sicil kayıtlarından silinmesini amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda ise, olağan tasfiye hükümlerinin hiç veya tam olarak uygulanmadığı bir ara dönem yaşanmıştır.

Çalışmamızın sadeleştirilmesi amacıyla konu şirketler hukukunun merkezinde yer alan anonim şirketler özelinde incelenmiş olup, basit bir anlatım dili kullanılmasına özen gösterilmiştir. Anonim şirketin tasfiye rejimi; sona erme nedenleri, tasfiye süreci ve sonrasında yaşanan ihya davası süreci ile birlikte TTK geçici 7. madde kapsamında bir bütün olarak incelenmiştir.

Literatürde hukuki konumu tartışmalı olan “ihya davası” kurumunun yaptığımız açıklamalar ve tespitler ile durduğu yer netleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca TTK geçici 7. madde ile yasal bir zemine kavuşturulan “ihya davası” nedenleri ve sonuçları açısından Yargıtay kararları ışığında incelenmiştir. Son olarak, geçici 7. madde ile getirilen tasfiye rejimi mevzuatının kendisinden veya eksik veya hatalı uygulanmasından kaynaklanan sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sona Erme, Tasfiye, TTK Geçici 7. Madde, İhya Davası.

ABSTRACT

LIQUIDATION OF INCORPORATED COMPANIES IN ACCORDANCE WITH PROVISIONAL ARTICLE 7 IN THE LIGHT OF TURKISH COMMERCIAL CODE

AYYILDIZ, Serkan

Master's degree, Department of Business

Thesis Adviser: Associate Prof. Dr. Ertan DEMİRKAPI

2019, 131 Pages

Article 38 of the Law No. 6335 and the provisional Article 7 included in the Turkish Commercial Code No. 6102 include regulations regarding the liquidation and deletion of the trade registry records of incorporated and limited companies that were not liquidated and their trade registry records were not deleted despite their termination.

The law-maker aimed to delete the trade registry records of incorporated and limited companies and cooperatives that seems like operating as their trade registry records are not deleted even though they are inactive with this regulation in the shortest time. For this purpose, there was an interim period when ordinary liquidation provisions were not implemented fully or not implemented at all.

In order to simplify our study, the subject was examined by focusing on the company law specific to incorporated companies and a simple expression was preferred to be used. Liquidation regime of incorporated company; the termination reasons, the liquidation process and the following reclamation case process were examined entirely under the provisional Article 7 of TCC.

The position of 'reclamation case' whose legal position is controversial in the literature has been clarified with our explanations and determinations. In addition, 'reclamation case' that was provided a legal basis with the provisional Article 7 of TCC was examined in the light of the Supreme Court decision. Finally, recommendations were given to the problems arising from incomplete or incorrect implementation of the liquidation regime legislation introduced by the provisional Article No. 7.

Keywords: Termination, Liquidation, TCC Provisional Article No 7, Reclamation Case.



İTHAF

Oğullarım Eymen ve Egemen'e Sevgilerimle...

KISALTMALAR

AATUHK : Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun

Alm.P.Ort.K. : Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu

AB : Avrupa Birliği

BGE : İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi Kararları

E. : Esas

eTTK : Eski Türk Ticaret Kanunu

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUMK : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İİK : İcra İflas Kanunu

İsv. BK. : İsviçre Borçlar Kanunu

K. : Karar

KVK : Kurumlar Vergisi Kanunu

TBK : Türk Borçlar Kanunu

TL : Türk Lirası

TMK : Türk Medeni Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

VUK : Vergi Usul Kanunu



İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İTHAF.....	iv
KISALTMALAR.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Problem.....	1
1. 2. Amaç.....	1
1. 3. Önem.....	2
1. 4. Sınırlılıklar.....	2
2. ÇALIŞMA KONUSUNU OLUŞTURAN HÜKMÜN AMACI ve KAPSAMI	3
3. ANONİM ŞİRKETİN SONA ERMESİ KAVRAMI.....	6
4. ANONİM ŞİRKETİN SONA ERME SEBEPLERİ	11
4. 1 Genel Sona Erme Sebepleri.....	12
4. 1. 1. Esas Sözleşmede Öngörülen Sürenin Sona Ermesi.....	12
4. 1. 2. İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkânsız Hale Gelmesi	14
4. 1. 3. Esas Sözleşmede Öngörülmüş Herhangi Bir Sona erme Sebebinin Gerçekleşmesi	17
4. 1. 4. Genel Kurul Kararı ile Sona Erme	20
4. 1. 5. Anonim Şirketin İflasına Karar Verilmesi.....	22
4. 2. Kanunlarda Öngörülen Diğer Haller	28
4. 2. 1. Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı İşlemlerde veya Bu Yönde Hazırlıklarda ya da Muvazaalı İş ve Faaliyetlerde Bulunmak	28
4. 2. 2. Esas Sermaye ile Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybedilmesi	31
4. 2. 3. Şirketin Kuruluşu Sırasında Kanun Hükümlerine Aykırılık Nedeniyle Açılacak Fesih Davası.....	34
4. 2. 4. Şirket Amacının Kanuna ve Ahlaka Aykırı Hale Gelmesi.....	36
3. 2. 5. Şirket Merkezinin Yurt Dışına Taşınması	37
3. 2. 6. Bütün Payların Anonim Şirket Tarafından İktisap Edilmesi	38
3. 3. Özel Sona Erme Nedenleri	38

3. 3. 1. Şirket Organlarından Birinin Eksikliği Halinde Fesih Davası	39
3. 3. 2. Haklı Sebeplerle Fesih	42
4. Sona Ermenin Tescili ve Tasfiye İşlemlerinin Başlaması.....	49
5. TTK TASFİYE HÜKÜMLERİ İŞİĞİNDA TTK GEÇİCİ 7. MADDEYE GÖRE TASFİYE.....	51
5. 1. Tasfiye Kavramı	51
5. 2. Tasfiyenin Amacı	52
5. 3. Anonim Şirketin Tasfiye Sürecinde Hukuki Durumu	57
5. 3. 1. Tasfiye Sürecinde Anonim Şirketin Ticaret Unvanı	57
5. 3. 2. Tasfiye Sürecinde Anonim Şirketin Tüzel Kişiliği ve Ehliyeti.....	57
5. 3. 3. Tasfiye Sürecinde Anonim Şirket Organlarının Görev ve Yetkileri	59
5. 3. 3. 1. Tasfiye Sürecinde Genel Kurulun Görev ve Yetkileri	60
5. 3. 3. 2. Tasfiye Sürecinde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri.....	62
5. 4. Tasfiyenin Yürütülmesi.....	64
5. 4. 1. Tasfiye Memurlarının Atanması	64
5. 4. 2. Tasfiye Memurlarının Hakları ve Yetkileri	67
5. 4. 3. Tasfiye Memurluğunun Sona Ermesi	69
5. 4. 3. 1. Sona Erme Sebepleri	69
5. 4. 3. 1. 1. Kendiliğinden Sona Erme.....	69
5. 4. 3. 1. 2. Görevden Alma Nedeniyle Sona Erme	70
5. 4. 3. 1. 3. İstifa Nedeniyle Sona Erme	70
5. 4. 3. 2. Sona Ermenin Tescil ve İlanı	71
5. 4. 2. Tasfiye İşlemleri.....	71
5. 4. 2. 1. Genel Olarak Tasfiye İşlemleri.....	71
5. 4. 2. 2. İlk Envanter ve Bilançonun Hazırlanması	72
5. 4. 2. 3. Alacaklıların Çağrılması ve Korunması.....	74
5. 4. 2. 4. Diğer Tasfiye İşlemleri	77
5. 4. 2. 5. Tasfiye Bakiyesinin (Artığının) Dağıtılması	79
5. 5. Şirketin Ticaret Sicilinden Silinmesi.....	80
6. TTK GEÇİCİ 7. MADDE GEREĞİ TASFİYENİN SONUÇLARI.....	82
6. 1. TTK Geçici 7. Maddeye Göre Tasfiyenin Sonuçları	82
6. 1. 1 TTK Geçici 7. Maddeye Göre Resen (Tasfiyesiz) Terkin.....	82
6. 1. 2. TTK Geçici 7. Maddenin Uygulama Sonuçları.....	84
6. 2. Vergi Hukukunda TTK Geçici 7. Maddeye Göre Tasfiyenin Sonuçları	85
6. 2. 1. TTK Geçici 7. Maddeye Göre Tasfiyenin Vergi Hukukundaki Yeri	85

6. 2. 1. 1. Vergi Hukukunda Gayri Faal Şirketler	86
6. 2. 1. 2. Vergi Hukuku Açısından Sona Eme ve Tasfiye	86
6. 2. 1. 3. Vergi Hukukunda Gayri Faal Şirketlerin Resen Terkini	86
6. 2. 2. TTK Geçici 7. Madde Hükümlerinin Vergi Hukukuna Yansıması	88
6. 4. Tasfiyeden Dönme, Ek Tasfiye ve İhya	91
6. 5. İhya Davası	97
6. 5. 1. İhya Davasında Hak ve Taraf Ehliyeti	99
6. 5. 2. İhya Davasında Ehliyet	101
6. 5. 3. İhya Davasında Sıfat ve Husumet	101
6. 5. 4. İhya Davası Tarafları	102
6. 5. 5. İhya Davasında Haklı Sebep Kavramı	104
6. 5. 6. İhya Davasında Yetkili ve Görevli Mahkeme	105
6. 5. 7. TTK Geçici 7. Maddeye Göre Verilen İhya Davası Kararları	105
7. SONUÇ ve ÖNERİLER	109
EK-1	119

1. GİRİŞ

1. 1. Problem

Ticari işletmeler şahıs olarak tacirler veya tüzel kişiliğe sahip bulunan şirketler, dernekler vakıflar veya kamu tüzel kişileri tarafından işletilebilir. Tüzel kişilerden şirketler, ticari amaçlarla kurulmaları sebebiyle işletmelere sahip olma ve ekonomik hayatta etkin olmaları bakımından diğer tüzel kişilere göre daha etkindir. Tüzel kişiler kanalıyla ticari faaliyetlerde bulunmak, hukuk sistemi tarafından teşvik gören bir uygulamadır. Özellikle şirketleşme yoluyla kişilerin güvenli olarak bir araya gelmeleri, ticari hayatta sorumluluklarını sınırlayabilmeleri, şirketleşmenin uygulamada gelişmesini sağlamaktadır.

Kişilerin şirket kurma ve bunu sürdürme yönündeki istekleri ticari faaliyetlerin istekleri doğrultusunda sürmesi ile bağlantılı olarak güçlenmektedir. Buna karşın beklentilerin karşılanmaması, şirketlerin ekonomik faaliyetlerindeki başarısızlıkları, önce şirket ortaklarının ayrılma isteklerine, ardından şirketlerin tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi amacıyla emek, para ve zaman harcamalarına sebep olmaktadır. Kuruluş işlemlerinin nispeten daha ucuz ve hızlı olmasına rağmen tüzel kişiliğin sona ermesi sonucunu doğuran işlemler hem zaman almakta hem de mali yük getirmektedir. Bu sebeple ülkemizde ticari faaliyette bulunmamasına rağmen tüzel kişiliği devam eden çok sayıda şirket ortaya çıkmıştır.

Bu sorunun çözümü için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden hemen önce Geçici 7. madde getirilmiş ve gayri faal şirketlerin sicil kayıtlarının idari işlemle silinmesine olanak tanınmıştır. İnceleme konumuz bu hüküm ve hükmün uygulanmasıdır.

1. 2. Amaç

Çalışmanın amacı Geçici 7. madde ile getirilen düzenlemenin değerlendirilmesi ve uygulamada ortaya çıkan sorunların ortaya konulmasıdır. Buna bağlı olarak genel sona erme ve tasfiye sistemi değerlendirilmiş, bu sistem içinde Geçici 7. madde düzenlemesinin getirdiği sorunların uygulamada ne şekilde çözüldüğü incelenmiştir.

Özel bir tasfiye oluşturması ve hükmün anonim şirketler yanında limited ve kooperatif şirketlere de uygulanıyor almasına rağmen çalışmamızda anonim şirkete ilişkin düzenlemeleri inceleyeceğiz.

1. 3. Önem

Hükmün yürürlüğe girmesinden sonra bu şekilde terkin edilen şirket sayısının 327.482 olduğu bilinmektedir. Bu husus Bilgi Edinme Kanunu kapsamında Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün cevabi yazısından anlaşılmaktadır. Bu derece fazla sayıda şirketin kapanması yoğun bir uygulama bulunduğunu göstermektedir.

1. 4. Sınırlılıklar

Çalışmada uygulamanın tüm aşamalarına değinilmesi mümkün olmamıştır. Uygulama sonrasında ortaya çıkan sorunların Mahkemelere yansması ve Mahkemeler tarafından verilen kararlar sonrasında temyiz aşamasında Yargıtay kararları ile sınırlı olarak bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Yargıtay kararlarına yansmayan hususlar ise ancak bu konuda doktrinde ele alındığı ölçüde ve sınırlılıkla değerlendirilebilmiştir.

2. ÇALIŞMA KONUSUNU OLUŞTURAN HÜKMÜN AMACI ve KAPSAMI

TTK Geçici 7. madde ile fiilen sona ermiş ancak şeklen devam ediyor görünen kabuk ortaklıklarının¹ ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Kabuk ortaklık kavramı yasal bir kavram değildir. Bu kavram şirket tüzel kişiliğinin her hangi bir ticari faaliyette bulunmamakla birlikte sürdürülmesini ifade eder. Böylece ortakların farklı amaçlarla bu tip şirketleri ellerinde bulundurmaları hukuken mümkündür. Kabuk ortaklık başlangıçta bu amaçla kurulabilir ve bilahare şirket devredilmek suretiyle devralanların kuruluş merasimlerinden tasarruf etmesine olanak sağlar.

Kabuk ortaklığın şirketin faaliyetlerini sonlandırması ve malvarlığının boşaltılmasından sonra ortaya çıkması da mümkündür. Bu durum uzun yıllar boyunca çözümsüz kalan bir sorun oluşturmaktadır. Zira kabuk olarak mevcut bu şirketlerde ortakların söz konusu şirketi canlandırma veya kabuk olarak devretme amacı da bulunmamaktadır. Kanun koyucu inceleme konumuzu oluşturan hüküm ile faaliyet göstermeyen, organsız halde bulunan veya tasfiye sürecinde olmasına rağmen tasfiye edilmeyen anonim ve limited şirketlerle kooperatiflerden² kurtulmak istemiştir³.

Kanun koyucu TTK Geçici 7. madde düzenlemesi ile sona ermiş ancak çeşitli nedenlerle hukuki varlığı sonlandırılmamış gayri faal anonim ortaklıkların sicil kayıtlarından öteye geçemeyen varlığının ortadan kaldırılmasını, sicilleri şirket mezarlığı olmaktan çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu şekilde mevcut ve faal olarak işine devam eden anonim şirket varlığının ortaya çıkarılması ve ticaret sicil kayıtlarının flu olan görüntüsünün netleştirilmesi hedeflenmiştir.

TTK' nın Geçici 7. maddesine ve bu maddenin uygulanma usul ve esaslarının belirlendiği “Münfesi Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili

¹ **Şener**, Oruç Hami, Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 235; **Kervankıran**, Emrullah, Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s. 355; **Kaderoğlu**, Murat, Anonim Şirketlerin İnfisalı (Dağılması), Onikilevha Yayınları, İstanbul 2017, s. 345.

² TTK Tasfiye Hükümleri Işığında Geçici 7. Maddeye Göre Anonim Şirketlerin Tasfiyesinin incelendiği çalışmamızda anılan madde ile ilgili olarak yapılan anlatımlarda “anonim ve limited şirketler ile kooperatifler” için “anonim şirket” veya kısaca “şirket” ibaresi kullanılacaktır.

³ **Kervankıran**, Emrullah, Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s.355.

Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ⁴ göre, 01. 07. 2015 tarihine kadar kapsama alınan anonim şirketlerin tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi, ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın söz konusu madde uyarınca yapılacaktır. Anılan düzenlemeler ile ilgili ticaret sicili müdürlüklerince ticaret sicili kayıtları üzerinden resen araştırma yapılması mümkün olduğu gibi, herhangi bir kişi, kurum ya da kuruluş tarafından başvurulması halinde de inceleme yapılması mümkündür. Ancak bu yönde kişi, kurum ya da kuruluşlar tarafından yapılan başvurularda konuyla ilgili kanıtların bildirilmesi şartının getirildiği görülmektedir.

Her iki düzenleme birlikte ele alındığında kaydı silinecek şirketlerin şu şekilde belirlendiği görülmektedir.

Asgari sermaye şartının yerine getirilmemesi ilk kayıt silinme sebebi olarak öngörülmektedir. Buna göre 24. 06. 1995 tarihli ve 559 sayılı KHK gereğince, anonim şirketlerin esas sermayelerini 31.12.1998 tarihine kadar 5.000 TL'ye çıkarmaları gerekmektedir. Aynı düzenlemede limited şirketlerin asgari sermayesinin 500 TL olarak belirlendiği görülmektedir. Anonim ve limited şirket asgari sermayelerine ilişkin bu düzenlemeye rağmen asgari sermayenin arttırılmamış olması şirketin infisahı sonucunu doğurmaktadır. Böylece zaten infisah etmiş ancak tüzel kişiliği süren şirketlerin kaydının silinmesi sağlanmaktadır.

İkinci sırada çeşitli sebeplerle 01. 07. 2015 tarihine kadar infisah etmiş ancak tasfiye işlemleri tamamlanarak terkinleri sağlanmamış olan şirketlerin kayıtlarının silinmesi gerektiği öngörülmüştür. Burada ilk sırada öngörülen asgari sermaye yükseltme gerekliliğini yerine getirmeyen şirketler bakımından öngörülen ve yukarıda incelenen ihtimal akla gelmektedir. 559 Sayılı KHK gereği TTK Geçici m. 7/1-b kapsamında zaten münfesihi sayılan bu durumdaki anonim şirketlerin ayrıca belirtilmesine gerek olmadığı düşünülebilirse de; madde kapsamına diğer nedenlerle giren şirketlerin aksine bu anonim şirketlerin TTK Geçici 7. madde gereğince tasfiyeleri zorunludur. Sermayelerini asgari tutarlara yükseltseler bile faaliyetlerine devam etmeleri mümkün değildir (TTK Geçici m. 7/4-c). Kanun koyucu, artık 559

⁴ TTK Geçici m. 7, f. 15 ile söz konusu maddenin uygulanmasına ilişkin düzenlemeleri yapmaya yetkisi Gümrük ve Ticaret Bakanlığına verilmiştir. Söz konusu yetkiye istinaden çıkarılan Tebliğ 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. Çalışmamızın devamında kısaca "Tebliğ" olarak anılacaktır.

sayılı KHK kapsamındaki şirketlerden kurtulmayı amaçlamıştır. Bu nedenle de, anonim şirketlere madde metninde özellikle ayrı bir grup olarak yer vermiştir⁵.

Düzenlemede üçüncü olarak organsız kalmaya ilişkin özel bir düzenleme getirilmiştir. Sebebi ne olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketlerin kayıtları buna göre silinecektir.

Dördüncü olarak 01. 07. 2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan anonim şirketlerin bu hükme göre terkinin sağlanacaktır.

Beşinci olarak 01. 07. 2012 tarihinden önce münfesihi olan veya sayılanlar ile Bakanlığın başvurusu üzerine mahkemelerce feshine karar verilen ve tasfiye memuru atanmamış anonim şirketler düzenleme gereği terkin edilecektir.

Son olarak odalara kayıtlı bulunan şirketlerin odadaki üyelikleri askıya alınmış ve bu yöndeki oda yönetim kurulu kararını takip eden yılbaşından itibaren iki yıl sonunda oda kaydı silinmesi gerekliliği yerine getirilmişse, bunların sicil müdürlüklerine bildirilmeleri sonucu ticaret sicilinden de terkinin sağlanacaktır. Bilindiği gibi 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 10 ve 32 nci maddeleri odalara tescil, aidat ödeme ve bildirim yükümlülükleri yüklemektedir. Buna bağlı olarak ilgili odaların bildirimi de bir terkin sebebi olarak öngörülmüş bulunmaktadır.

Yukarıda sayılan hallerden herhangi birinin ortaya çıkması, silinme için yeterli kabul edilmiş bulunmaktadır.

Geçici 7. maddenin 15. fıkrasına göre, ticaret sicili kaydı silinen anonim şirketin alacaklıları ve hukuki menfaati bulunanlar haklı sebeplere dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurarak anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin ihyasını isteyebilme hakkına sahiptir.

Ticaret sicil müdürlüklerinin geçici 7. madde uygulamasındaki eksik veya hatalı işlemleri sonucu mağduriyetlerin yaşanması nedeniyle maddenin uygulanma süresi sona ermesine rağmen yargısal süreçler devam etmektedir.

⁵ Bu yönde açıklamalar için bkz. **Songur**, Damla, Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası- Yargıtay Kararları Işığında TTK Geçici 7. Madde Üzerine Değerlendirmeler, Prof. Dr. Sabih Arkan' a Armağan, İstanbul 2019, s. 1015 – 1016; **Kaderoğlu**, s. 347; **Kervankıran**, s. 357-358.

3. ANONİM ŞİRKETİN SONA ERMESİ KAVRAMI

Şirketlerin sona ermesi kavramı, toplumda genel olarak kabul gören anlamı dışında, “şirketin varlığının devam ettiği ancak amacının farklılaştığı sürecin başlangıcını” ifade eden tasfiye hukukuna özgü teknik bir terimdir⁶.

Anonim şirketin sona ermesi, kazanç elde etme ve bu kazancı bölüşme amacının ortadan kalkması anlamına gelir⁷. Sona erme ile birlikte anonim şirketin kazanç elde etme amacına yönelik ticari faaliyetleri son bulmakta ve şirket tasfiye işlemlerinin gerçekleştirileceği yeni bir sürece girmektedir⁸. Sona erme, anonim şirketin hukuk âlemindeki varlığının ortadan kaldırılmasının ilk aşamasıdır⁹.

Ticareti terk kavramı, ticaret şirketlerinde şirketlerin tasfiyeye girmesini ve sonuçlanmasını da içine alan geniş bir kavramdır. Yargıtay kararlarında ticareti terk kavramının sadece fesih ve tasfiyeyi kapsamadığı, ortaklıktan çıkma, devir ve doğrudan veya dolaylı diğer terk hallerini de içerdiği kabul edilmiştir¹⁰. Şirketin ticari faaliyetinden nihai olarak vazgeçmesi, bırakması anlamındaki ticareti terk, TTK açısından şirketin sona ermesi olarak adlandırılmıştır¹¹. Sona erme fesih ve infisah sebeplerinin ortaya çıkması ile başlar, tasfiye işlemleri ile devam eder ve ticaret sicilinden terkin işlemi ile tamamlanır¹².

6102 sayılı TTK’ da şirketlerin sona ermesine vurgu yapılırken fesih veya infisah kavramları yerine “sona erme” kavramının tercih edilmesi ortak bir ticaret hukuku terminolojisi oluşturulmasına katkı sağlamıştır¹³. Çünkü sona erme kavramı, aynı zamanda infisah ve fesih kavramlarını birlikte içerir¹⁴. Ancak, TTK Geçici 7. madde metninde ve uygulama usul ve esaslarını düzenlemek için çıkarılan Tebliğde “sona erme” kavramı yerine “münfesi” kavramının tercih edilmesi terminolojide ortak bir dil kullanılmasına engeldir.

⁶ Kervankıran, s. 27-28; Kaderoğlu, s. 4.

⁷ Bilge, Mehmet Emin, Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, EÜHFD, C. XVI, S. 3-4 (2012), s. 261.

⁸ Kervankıran, s. 27.

⁹ Kervankıran, s. 27.

¹⁰ Güleç, Nuri, Ticaret Şirketleri İçin Ticareti Terk Mümkün müdür?, Temmuz 2012, TAAD, Yıl :3, Sayı :10, s. 3.

¹¹ Önder, Mehmet Fahrettin, S. D. Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi C. I, S. 2, Yıl 2011, s. 77-78.

¹² Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku Dersleri, 6. Basım, Dora Yayınları, Bursa 2018, s. 378.

¹³ Kaderoğlu, s. 11

¹⁴ Kervankıran, s. 27.

Her ne kadar anonim şirketin feshedilmesi veya infisah etmesi üzerine şirketin sona ereceği kabul edilmekte ise de, bu gerçekte tamamıyla bir sona erme değildir. Şirket gerçekte varlığını farklı bir amaca yönelik olarak devam ettirmektedir¹⁵.

Bu gerekçe ile şirketin sona ermesi ile tüzel kişiliğinin sicilden silinmesi kavramlarının farklı adlandırılması gerekmektedir. Alman ve İsviçre hukukunda sona erme Auflösung (Dağılma) kavramıyla, şirketin sicilden silinmesi ise Beendigung (sona erme) ya da Vollbeendigung (tamamen sona erme) kavramları ile ifade edilmektedir. Türk hukukunda sona erme ile tasfiye haline giren şirketin, sicilden terkin edilmesi farklı bir kavram ile adlandırılmamıştır.

Bu nedenle, bizim de katıldığımız görüşe göre bir anlam karışıklığına meydan vermemek için, tasfiye yapıldıktan sonra şirket tüzel kişiliğinin sicilden silinmesini “*tamamen sona erme*” olarak adlandırmak yerinde olacaktır¹⁶.

Anonim şirketler yasal, doğal ve sözleşmelerinde yer alan hükümler dolayısıyla sona erebilirler¹⁷. Şirketlerin tasfiyesi, sona ermenin doğal bir sonucudur¹⁸. Sona erme sebeplerinden herhangi birinin varlığı halinde şirketin mevcut hukuki ilişkilerinin çözüldüğü ve nihayetinde şirketin sicilden silinerek hukuki varlığının tamamen ortadan kaldırıldığı ana kadar devam eden yeni bir süreç başlar. Bu süreç “tasfiye” kavramı ile ifade edilmektedir¹⁹.

Herhangi bir sebeple sona eren ticaret şirketi, tüzel kişiliğini derhal kaybetmez. Sona erme ve tüzel kişiliğin kaybedilmesi arasında tasfiye adı verilen bir sürece tabi tutulur ve tüzel kişiliği bu sürecin sonunda ortadan kalkar²⁰. Sona eren bir anonim şirketin tasfiye edilmeden tüzel kişiliğini kaybetmesi mümkün değildir²¹.

Ancak bazı istisnai hallerde, anonim şirketin sona ermesinden sonra tasfiye yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Bunlar, birleşme (TTK m. 136 vd.), bölünme

¹⁵ **Kervankıran**, s. 27-28.

¹⁶ **Kervankıran**, s. 28.

¹⁷ **Arabacı, Özlem/Sönmez**, Feriştah 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Anonim ve Limited Şirketlerin Tasfiyesine İlişkin Düzenlemeler, Getirilen Yenilikler İle Örnek Muhasebe Uygulaması, Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos 2014, s. 43.

¹⁸ **Arabacı / Sönmez**, s. 43.

¹⁹ **Kervankıran**, s. 28.

²⁰ **Demirkapı, Ertan**, Anonim Şirket Tasfiyesinde Süregelen İş ve Yeni İş Kavramları ve Bunlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar, YUHFD Vol. XI No. 1 (2014), s. 107.

²¹ **Yıldız, Şükrü**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 548. Maddesine Göre Tasfiyeden Dönme, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:15, Sayı:30, 2016/3, s. 133.

(TTK m. 159 vd.) ve tür değiştirme (TTK m. 180 vd.) olarak sayılabilir. Tasfiye yapılmayan bu gibi durumlarda, şirketin sona ermesi ile tamamen sona ermesi aynı zamanda meydana gelmektedir. Devletleştirme suretiyle anonim şirketin devralınmasını ve şirket merkezinin yurt dışına taşınmasını da tasfiyesiz sona erme olarak kabul eden görüşler bulunmaktadır²².

TTK geçici 7. maddeye göre ticaret sicil müdürlüğünce gerçekleştirilen resen ve tasfiyesiz terkin, uygulandığı geçici süre içinde anonim şirketin sona ermesinden sonra tasfiyesinin yapılması kuralının bir istisnasını teşkil etmiştir.

Ancak, TTK geçici 7. madde ile de aşağıda sayılan hallerde tasfiye işlemleri tamamlanmadan veya hiç tasfiye yapılmadan anonim şirketin tüzel kişiliğinin ticaret sicilinden silinmesine imkan tanınmıřtır²³.

a) Ticaret sicil müdürlüğü tarafından şirkete yapılan ihtarla rağmen iki ay içerisinde cevap vermeyen, tasfiye memurunu bildirmeyen, durumunu Ticaret Kanunu'na uygun hale getirmeyen ve faaliyette bulunduğunu adres ve kanıtlarıyla bildirmeyen şirketlerin unvanları sicil müdürlüğü tarafından resen silinir. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir. (TTK Geçici m. 7 f. 4 ve f. 11; Teblię²⁴, m. 13).

b) şirketin mevcut mal varlığı ile alacak ve borçlarını gösteren listenin kendilerine verilmediğinin veya kendilerince bu bilgi ve belgelere ulaşılamadığının tasfiye memurlarınca ticaret sicili müdürlüğüne bildirilmesi üzerine başka bir işleme gerek kalmaksızın unvan ticaret sicilinden silinir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir (TTK Geçici m. 7 f. 9; Tebliğ m. 12 f. 10).

c) Tasfiye memurlarınca, kendileri tarafından hazırlanan bilançodan şirketin borca batık olduğunun anlaşıldığı bunun üzerine durumun derhal alacaklılara bildirildiği ancak bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde iflas davası açılmadığı hususu ticaret sicil müdürlüğüne bildirilir. Bunun zerine ticaret sicil müdürlüğünce şirketin unvanı sicilden

²² **Kervankıran**, s. 29-30. Bkz. **Pulaşlı**, Hasan, şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 647; **Kaderoğlu**, s. 344.

²³ **Kervankıran**, s. 361.

²⁴ Mnfesih Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited şirketler ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ, 30/12/2012 tarh ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

silinir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir (TTK Geçici m. 7 f. 6-b; Tebliğ m. 12 f. 9).

d) Tasfiye memurlarınca, kanunun öngördüğü asgari süre ve şartlara uygun olarak toplantıya çağrılmalarına rağmen genel kurullarının iki defa üst üste toplanamadığı belgelendirilen 01.07.2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmış olan şirketlerin kesin bilançolarının ve şirketin derdest davası bulunmadığına ilişkin yazılı beyanın ticaret sicil müdürlüğüne teslim edilmesi üzerine, ticaret sicil müdürlüğünce yapılan inceleme sonucu yukarıda sayılan şartların varlığının tespit edilmesiyle tasfiye süreci tamamlanmış kabul edilerek, şirketin unvanı ticaret sicilinden silinir ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilir (TTK Geçici m. 7 f. 10; Tebliğ, m. 14)

e) Gümrük ve Ticaret Bakanlığının²⁵ başvurusu üzerine mahkemelerce feshine karar verilen ve tasfiye memuru atanan şirketlerin tasfiye memurunca yapılan çağrıya rağmen alacaklıların bir bildirimde bulunmadığının, şirketin herhangi bir mal varlığının olmadığına, şirketin bilgi ve belgelerinin tasfiye memuruna verilmediğinin veya tasfiye memurunca bunlara ulaşamadığının ticaret sicil müdürlüğüne bildirilmesi üzerine başka bir işleme gerek kalmaksızın şirketin unvanı ticaret sicilinden silinir ve bu durum Türkiye ticaret sicil gazetesinde ilan edilir.

Tasfiye memurunca hazırlanan bilançoya göre şirket borçlarının şirketin mal varlığından fazla olması durumunda ise, durum tasfiye memuru tarafından derhal alacaklılara bildirilerek şirketin iflas yoluyla tasfiyesine karar verilmesi için bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde mahkemeye başvurulması ve başvuru yapıldığının bildirilmesi istenir. Bu süre içinde mahkemeye alacaklılar tarafından bir başvuru yapılmadığının, tasfiye memurlarınca ticaret sicil müdürlüğüne bildirilmesi üzerine şirketin unvanı ticaret sicilinden silinir ve bu durum Türkiye ticaret sicil gazetesinde ilan edilir.

²⁵ 09. 07. 2018 tarih ve 30473 sayılı 3. Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın adı Ticaret Bakanlığı olarak değiştirilmiştir.

Sona erme ile şirketin hukuki niteliğinde bir değişim meydana gelmemekte, tüzel kişilik sona ermeden önce olduğu gibi sona ermeden sonra da devam etmektedir²⁶. Ticaret ortaklıkları tasfiye amacıyla sınırlı olarak tüzel kişiliklerini tasfiye sonuna kadar korurlar²⁷. Tasfiye ile birlikte şirketin tacir sıfatında ve organizasyon yapısında herhangi bir değişiklik meydana gelmez. Ancak bu dönemde organların yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır (TTK. m. 533/2)²⁸. Bu hüküm uyarınca tasfiye haline girilmesiyle birlikte değişikliğe uğrayan ve sınırlanan şirketin ehliyeti değil, organların yetkileridir²⁹.

Sona erme ve fesih kararı anonim ortaklığın sonunu değil, tasfiye işlemlerinin başlangıcını ifade eder. Anonim ortaklığın sona ermesi, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulu tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir (TTK. m. 532)³⁰.

Sona erme mahkeme kararıyla gerçekleştirilmiş veya şirket iflas etmişse, yönetim kurulu yerine iflas dairesi veya mahkeme tarafından tescil başvurusu gerçekleştirilir³¹. Böylece sona erme kararının resen tescili gerçekleştirilmiş olur³².

Ancak tescilin tasfiyenin başlangıcına bir etkisi yoktur. Sona erme nedeninin gerçekleşmesiyle beraber tasfiye kendiliğinden başlamaktadır. Bir başka ifade ile tescilin buradaki etkisi kurucu değil, bildiricidir. Bu nedenle tescil yaptırılmaması durumunda, şirketin sona erdiği üçüncü şahıslara karşı ileri sürülemeyecektir³³.

²⁶ **Kervankıran**, s. 28.

²⁷ **Kaderoğlu**, s. 4.

²⁸ **Kervankıran**, s. 28.

²⁹ **Pulaşlı**, s. 681.

³⁰ **Pulaşlı**, s. 682.

³¹ **Bilgili / Demirkapı**, s. 382

³² **Bilge**, s. 279.

³³ **Karahan**, Sami, Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya 1998, s. 14
Kervankıran, s. 28-29. Aksi yönde görüş için bkz. **Özkorkut**, Korkut, Ticaret Hukuku – Lisanslama Sınavları Çalışma Notları, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kurulu A. Ş., 2018, s. 138; **Önder**, s. 79.

4. ANONİM ŞİRKETİN SONA ERME SEBEPLERİ

İnfisahın sözlük karşılığı (fesh' den) bozulma, hükümsüz kalmadır³⁴. İnfisah (Dağılma), ticaret hukuku terimi olarak, kanunda öngörülen ya da esas sözleşmede kararlaştırılan bir nedenin gerçekleşmesi halinde, ortaklığın bu yönde karar alınmasına veya bir ihbarda bulunulmasına gerek olmaksızın kendiliğinden sona ermesi halidir³⁵. Böyle bir durumda sona erme pay sahiplerinin iradesi dışında gerçekleşmektedir³⁶.

İnfisah, sebebin gerçekleştiği andan itibaren ileriye doğru (ex nunc) hüküm doğurur. Bu hususta mahkemenin verdiği karar, bir infisah sebebinin gerçekleştiğini ortaya koyan tespit hükmünden ibarettir. İnfisah kendiliğinden sona erme anlamına geldiğinden mevcudiyeti def'i olarak ileri sürülebilir³⁷.

Fesih (Dağıtma) ise, kanun veya esas sözleşmede yazılı bir sebebe dayanarak, ortaklar, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisinin talebi üzerine yetkili mahkeme tarafından şirketin sona erdirilmesi anlamını taşır. Bozucu yenilik doğuran bir hak niteliği taşıyan feshe dönük iradenin kaynağı önem taşımaz. Bu sebeple iradenin ortaklardan, mahkemeden veya ortaklık dışı bir iradeden kaynaklanması arasında bağlanan hukuki sonuç bakımından bir fark yoktur. Fesih de, infisah gibi ileriye doğru (ex nunc) hüküm ifade etmektedir³⁸.

Doktrinde şirketlerin sona ermesi, farklı nedenlerle değişik şekillerde ayrımlara tabi tutulmaktadır. Örneğin şirketin iktisadi yaşamının sona ermiş olup olmadığı ölçütü esas alınarak, “tasfiyeli” ve “tasfiyesiz” şeklinde bir ayrım yapmak mümkündür. Bu şekilde yapılan ayırmda, sona erme sebebinin gerçekleşmesi doğrudan şirketi sona erdirmeyip, bir tasfiye sürecini gerektiriyorsa “tasfiyeli sona erme”; sebebin gerçekleşmesiyle şirket başkaca bir işlem gerekmesizin sona eriyorsa “tasfiyesiz sona erme” olarak adlandırılmaktadır³⁹.

Şirketlerin sona ermesi ile ilgili olarak yapılan diğer bir ayrım, “kendiliğinden sona erme nedenleri”, “ortak (veya ortakların) iradesiyle sona erme

³⁴ **Bayram**, Salih, Uygulama Örnekleriyle Bölünme Birleşme ve Tasfiye İşlemleri, Bilnet Matbaacılık, İstanbul 2017, s. 163.

³⁵ **Bilge**, s. 261.

³⁶ **Kervankıran**, s. 29.

³⁷ **Kaderoğlu**, s. 7.

³⁸ **Kaderoğlu**, s. 7.

³⁹ **Kaderoğlu**, s. 5.

nedenleri’’ ve ‘‘hâkimin iradesiyle sona erme nedenleri’’ şeklinde yapılan üçlü ayırmadır⁴⁰.

Genel olarak kabul gören ayırım ise, irade ölçütünü esas almak suretiyle yapılan ‘‘fesih (dağıtma)’’ ve ‘‘infisah (dağılma)’’ şeklinde yapılan ayırmadır. Bu ayırmada sona ermenin belli olay ya da durumların gerçekleşmesi ile kendiliğinden mi, yoksa bir irade açıklaması sonucu mu meydana geldiği esas alınmaktadır. Bazı yazarlar ise bu ayırımı temel almakla birlikte, fesih sebeplerini de kendi içinde iradenin kaynağını esas almak suretiyle ‘‘pay sahiplerinin iradesiyle sona erme’’ ve mahkeme kararı ile sona erme’’ şeklinde bir alt ayrıma tabi tutmaktadır⁴¹.

01. 07. 2015 tarihine kadar münfesihi olan anonim şirketlerin tasfiyesi sona erme nedenine bakılmaksızın geçici 7. madde hükümlerine göre yapılacaktır. Bir diğer ifade ile anonim şirketin hangi nedenle sona erdiğinin uygulanacak tasfiye hükümleri açısından herhangi bir önemi yoktur⁴². Bu nedenle, 01. 07. 2015 tarihinden önce sona eren anonim şirketler için, Türk Ticaret Kanununda öngörülen olağan tasfiye hükümleri askıya alınmıştır⁴³.

4. 1 Genel Sona Erme Sebepleri

Genel sona erme nedenleri başlığı altında kanunda belirtilen genel haller değerlendirilmiştir.

4. 1. 1. Esas Sözleşmede Öngörülen Sürenin Sona Ermesi

Anonim şirket, esas sözleşmede belirli bir süre öngörülerek kurulabileceği gibi, herhangi bir süre belirlenmeksizin de kurulabilir⁴⁴.

⁴⁰ Kaderoğlu, s. 5.

⁴¹ Kaderoğlu, s. 5-6.

⁴² Al Kılıç, Şengül, Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2016, s. 120, dn. 399.

⁴³ Çalışkan, Merdan, Yeni TTK Kapsamında Anonim, Limited Şirketler ve Kooperatiflerin Hızlı Tasfiyesi ve Tasfiyesiz Terkini, Mali Çözüm Dergisi, Ocak- Şubat 2013, S. 113, s. 197; Al Kılıç, s. 118.

⁴⁴ MOROĞLU’na göre; ‘‘sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelme’’ hali ancak adi ortaklık ve kişi ortaklıkları için söz konusu olabilir. Yargıtay HGK’nın anonim ortaklıklarla ilgili olarak, karar düzeltme istemi üzerine verdiği 25. 2. 1987 tarih ve E. 1986/211, K. 1987/120 sayılı kararı, hukuki değeri çok tartışmalı ve özel koşullar altında verilmiş bir karardır. Bunun kanun hükmü haline getirilmesi çok yanlış ve anonim ortaklığın temel niteliklerine aykırıdır. Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 3. Bası, Ankara 2005, s. 237-238.

Yeni TTK ile süresi sona eren anonim şirketlerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde süresiz hale geleceklerine ilişkin bir kural getirilerek, 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmalar sona erdirilmiştir⁴⁵.

Yeni hüküm ile getirilen düzenleme, bir noktada Yargıtay HGK' nın anonim ortaklıklarla ilgili olarak, karar düzeltme istemi üzerine verdiği 25. 2. 1987 tarihli ve E. 1986/211, K. 1987/120 sayılı kararı ile kabul edilen çözümden farklıdır. Şöyle ki, Hukuk Genel Kurulu kararında, şirketin süresiz hale gelmesinden sonra esas sözleşme değişikliği yapılarak, sözleşmenin fiili duruma uyarlanması gereği belirtiliyordu. Bu durum bazen şirketteki azınlığın, sahip oldukları hakları kötüye kullanarak, sözleşme değişikliğine olumlu yaklaşımlarının karşılığında belirli haklar veya para gibi haksız kazançlar talep edebilmesine, bunu bir şantaj aracı olarak kullanabilmesine ve Hukuk Genel Kurulunun kararında öngörülen esas sözleşme değişikliğinin yapılamamasına yol açabiliyordu. TTK 529. maddede işlere devam edilmesi ile şirket esas sözleşmesindeki süre maddesinin kendiliğinden değiştiği kabul edildiğinden, esas sözleşmede bir değişikliğine gerek görülmemiştir⁴⁶.

Anonim şirket esas sözleşmesinde ortaklığın süresi ile ilgili bir hüküm bulunması zorunlu değildir (TTK. m. 339/2-ı)⁴⁷. Esas sözleşmede belirli bir süre belirlenmediği durumlarda anonim şirketin süresiz olarak kurulduğu kabul edilecektir⁴⁸. Esas sözleşmede anonim ortaklığın süresiz olarak kurulduğu da belirtilebilir⁴⁹. Şirket esas sözleşmesinde belirli bir sürenin tayin edilmiş olduğu durumlarda ise, bu sürenin dolması ile anonim şirket sona erer. Ancak belirlenen sürenin sona ermesine rağmen faaliyetlere fiilen devam ediliyorsa, şirket artık belirsiz süreli hale gelecektir (TTK m. 529/1-a). Bu durumda, belirsiz süreli hale gelen şirket sona ermekten kurtulacak ve mevcut hukuki durumunda bir değişiklik olmaksızın faaliyetlerine devam edebilecektir⁵⁰.

Ancak, şirketin süresiz olarak kurulmuş olması sonsuza kadar faaliyette bulunmak üzere kurulduğu anlamına gelmemektedir. Bu durumdan çıkarılabilecek hukuki sonuç, şirketin ne kadar süre faaliyette bulunacağını belirsiz olduğudur⁵¹.

⁴⁵ **Bilge**, s. 263. Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Bilge**, s. 262-263.

⁴⁶ **Bilge**, s. 263.

⁴⁷ **Pulaşlı**, s. 648.

⁴⁸ **Kervankıran**, s. 30.

⁴⁹ **Pulaşlı**, s. 648.

⁵⁰ **Kervankıran**, s. 30.

⁵¹ **Kaderoğlu**, s. 119.

Esas sözleşmede belirtilen sürenin sonunda işlere devam edilmemesi durumunda anonim ortaklık sona erecektir. Bu durumda, her pay sahibinin, şirketin sona erdiğinin tespiti noktasında *tespit davası* açma hakkı vardır. Mahkeme sürenin sona erdiğini ve anonim şirketin fiilen faaliyetine devam etmediğini atayacağı bilirkişi eliyle tespit eder ve şirketin sona erdiğinin tespitine karar verir. Yetkili mahkeme ise, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir⁵².

Belirsiz süreli bir anonim şirkette, ortaklara belirsiz süreli ortaklığın feshini talep etme hakkını veren bir hüküm mevcut düzenlemede yoktur. Kanun koyucunun ortaklara fesih hakkı tanınmamasını mı amaçladığı yoksa doldurulması gereken bir kanun boşluğunun mu bulunduğu konusu tartışmaya açıktır⁵³.

Ancak bizim de taraf olduğumuz görüşe göre, belirsiz süreli anonim ortaklık, bir ortağın fesih bildirimi yolu ile sona erdirilemez. Çünkü TTK 529. maddesinde bu şekilde bir fesih hakkından söz edilmemiş olmasının olumsuz kanun boşluğu olarak kabulü gerekir. Dolaylı olarak tek yanlı feshin yer aldığı, TTK 256. maddesinde de anonim ortaklık ile ilgili bir düzenleme yer almamaktadır. Tek yanlı fesih yolunun geçerli olduğu adi, kollektif ve adi komandit ortaklıklarda pay devri oldukça zordur. Anonim ortaklıkta ise ortak, payını devrederek ortaklıktan çıkabilir⁵⁴.

Bir anonim şirketin belirli süreli olarak kurulduğunun kabulü için, sona ereceği düşünülen tarihin açık ve kesin bir şekilde hesap edilebilir olması gerekir⁵⁵.

Belirli süreli olarak kurulan anonim ortaklıkların süre sonunda işlere devam edilmemesi nedeniyle 01. 07. 2005 tarihinden önce TTK geçici 7/1-b bendine göre münfesihi olmalarına bağlı olarak tasfiyeleri anılan madde hükümlerine göre yerine getirilmiştir.

4. 1. 2. İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkânsız Hale Gelmesi

Anonim şirketler kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir(TTK. m. 331). eTTK m. 434/1-2 hükmüne göre şirket maksadının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız hale gelmesi sona erme nedeni olarak

⁵² **Pulaşlı**, s. 648.

⁵³ **Bahtiyar**, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, Onüçüncü Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul 2019, s. 375.

⁵⁴ **Bahtiyar**, s. 375.

⁵⁵ **Kaderoğlu**, s. 121.

düzenlenmişti. Yeni düzenleme ile artık şirket maksadının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız hale gelmesi değil, genel amaca ulaşmak için icra edilen faaliyetlerin gerçekleşmiş olması veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi bir sona erme nedeni olarak kabul edilmiştir⁵⁶.

Kazanç elde etmek ve paylaşmak, ortaklığın nihai amacını teşkil ederken; amaç, ortaklığın kâr elde etmek için yürüteceği faaliyetlerin alanını en geniş şekilde tarif eder. Konu ise, amaç içerisinde somut olarak uğraşılacak işleri gösterir⁵⁷.

İşletme konusunun elde edilmesi, ortaklığın aktif üretken yapısının sona ermesi ve etkinliğinin tamamlanması anlamını ifade eder. İşletme konusu kavramına genellikle birden fazla iş ve faaliyet konuları girmekte olup, onlardan birinin elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız hale gelmesi ortaklığın infisahına neden olmaz⁵⁸.

İşletme konusunun elde edilmesinin imkansız hale gelmesi, hukuki anlamda olabileceği gibi, fiili olarak da olabilir. Hukuki anlamda imkansızlık, işletme konusuna giren konuların bir hukuki düzenleme ile kaldırılması veya yasaklanması halinde söz konusu olur. Fiili imkansızlık ise, ortaklık konusuna giren tüm konuların elde edilmesi olanağının ortadan kalkması halinde olur. Ortaklık konusunun elde edilmesi veya elde edilmesinin imkansız olması durumu kesin bir sona erme sebebi değildir⁵⁹.

Diğer taraftan bir anonim şirket, ekonomik gereklerden dolayı bazı işletme konularını faaliyet alanından çıkarabilir. Böyle durumlarda şirkete ya yeni işletme konusu eklenir ya da geriye kalan işletme konularıyla şirket faaliyetlerine devam eder. İşletme konularından birinin elde edilmesi veya işletme konusu olmaktan çıkarılması anonim şirketi sona erdirmez⁶⁰.

Nitekim Yargıtay 11. HD, 24.10.2014, 2013/13148, K. 2014/16463 sayılı kararında, Davalı şirketin tek malvarlığı ve işgal konusu otelin satışının genel kurul gündemine alınması ve satılması halinde şirketin devamı ve amacının

⁵⁶ Kervankıran, s. 31.
⁵⁷ Bahtiyar, s. 378-379.
⁵⁸ Pulaşlı, s. 649.
⁵⁹ Pulaşlı, s. 650.
⁶⁰ Kervankıran, s. 31.

gerçekleşmesinin imkansız hale geleceği gerekçesiyle Mahkemenin şirketin fesih ve tasfiyesine karar vermesi doğru görülmüştür⁶¹.

Anonim ortaklığın birkaç yıl üst üste kâr elde edememesi, hatta zarar etmesi, ortaklık konusunun elde edilmesinin imkansız olması anlamına gelmez⁶².

Sonuç olarak, anonim ortaklığın işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi ortaklığın infisahına neden olurken, madde kapsamı dışında bırakılan kazanç elde etmenin öznel olarak imkansız hale gelmesi durumu ise, ancak haklı sebeple fesih davasının konusunu oluşturabilecektir⁶³.

İşletme konusunun 01. 07. 2015 tarihinden önce gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi nedeniyle münfesihi olan ve tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketlerin geçici 7. maddeye göre tasfiyeleri ve sicil kayıtlarının terkinini yapılmıştır.

İşletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hâle gelmesiyle sona eren bir anonim şirketin işletme konusunu değiştirdiğini ispat edici belgeler ile birlikte sicile bildirmesi durumunda, sona ermekten kurtularak, kanun gereği girmiş olduğu tasfiyeden dönmesi ve varlığını devam ettirmesi mümkündür(TTK Geçici m. 7/4-c).

Diğer bir ifade ile geçici 7. maddeye göre, 01. 07. 2015 tarihinden önce münfesihi olan anonim şirketin, ticaret sicil müdürlüğüne yapılan ihtarın tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde (TTK. Geçici m. 7/4-b) münfesihi olma nedenini ortadan kaldırarak faaliyetine devam etmesi için, “Actus contrarius” ilkesi gereğince, anonim şirket hangi sebep nedeniyle sona ermişse, o sebebin ortadan kaldırılması yeterlidir⁶⁴. Bu durumda, söz konusu anonim ortaklıklara karşı ticaret sicilinden silinme işlemi uygulanamaz (TTK Geçici m. 7/11)⁶⁵.

⁶¹ Altaş, Soner, Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 482-484.

⁶² Pulaşlı, s. 650.

⁶³ Bahtiyar, s. 379.

⁶⁴ Al Kılıç, s. 122-123.

⁶⁵ Şener, s. 239.

4. 1. 3. Esas Sözleşmede Öngörölmüş Herhangi Bir Sona Erme Sebebinin Gerçekleşmesi

TTK 529/1-c maddesi, “anonim şirketin esas sözleşmede öngörölmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle sona ereceğini hüküm altına almıştır. Bahse konu sebep, infisah veya fesih sebebi niteliğinde olabilir⁶⁶.

Sona erme sebepleri esas sözleşmede yer bulabileceği gibi, daha sonra esas sözleşme değişikliği ile de kararlaştırılabilir⁶⁷. Bu durumda esas sözleşmeye konulacak bir kayıtle, belirli durumların gerçekleşmesi ile ortaklığın sona ereceği öngörülebilir. Uygulamada böyle hükümlerin esas sözleşmeye konulması çok enderdir⁶⁸.

Şirket için bir infisah halinin belirlenmesi, esas sözleşmede bulunması zorunlu hususlardan biri değildir. Yani esas sözleşmede herhangi bir infisah sebebi belirlenmesi yönünde bir zorunluluk mevcut değildir. Ancak, eğer anonim şirket için herhangi bir infisah sebebi belirlenecek ise, bunun esas sözleşmede yazılmış olması, söz konusu hükmün geçerlilik sebebidir⁶⁹.

Diğer taraftan esas sözleşmede öngörölen sona erme sebeplerinin gerçekleşip, gerçekleşmediği konusunda şirket ile ortaklar arasında ihtilaf çıkması durumunda, ortaklar dava açarak şirketin sona ermiş olup olmadığının tespitini mahkemeden isteyebilirler.

Esas sözleşmede öngörölebilecek sona erme sebeplerine örnek olarak; esas sözleşmede belirlenen sürenin dolması, savaş çıkması⁷⁰, kurucu pay sahiplerinden birinin ölümü, ortaklığın 5 yıl üst üste zarar etmesi, esas sermayenin belirli bir bölümünün yitirilmesi, belirli bir konuda kamu kurumlarınca verilmiş bir imtiyazın yenilenmemesi⁷¹, bir ruhsatın (maden, enerji üretimi gibi) yenilenmemesi, bir patentin kaydedilmemesi veya şirketin devamlılığının belli bir şartın veya sözleşmenin varlığına bağlanması gibi durumlar gösterilebilir⁷².

⁶⁶ Kaderoğlu, s. 108-109.

⁶⁷ Kervankıran, s. 32.

⁶⁸ Pulaşlı, s. 650.

⁶⁹ Kaderoğlu, s. 112.

⁷⁰ Kervankıran, s. 33.

⁷¹ Pulaşlı, s. 650-651.

⁷² Bilge, s. 265.

Yukarıda sayılan örneklerdeki olaylardan herhangi biri veya birkaçı esas sözleşmeye fesih sebebi olarak konulabilir. Bu durumların gerçekleşmesi halinde, fesih davasını her pay sahibinin açabileceği veya esas sermayenin belirli bir oranını temsil eden azınlığın da anonim ortaklığın feshini mahkemeden talep edebileceği esas sözleşmeye konulabilir. Fesih davasının kimler tarafından açılacağı konusunda esas sözleşmede bir sınırlamaya gidilmemişse her pay sahibi ortaklığın feshini mahkemeden talep edebilir⁷³.

Esas sözleşmede sayılanlar dışında anonim şirketin yapısına uyduğu ölçüde, isteğe göre başkaca sona erme sebepleri de alınabilir. Kanunda düzenlenmiş olan sona erme sebepleri böylece esas sözleşme yoluyla genişletilmiş olmaktadır. Ancak kanuni sona erme sebepleri emredici nitelikte olduğu için, esas sözleşme hükümleri ile sınırlandırılması ya da tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir⁷⁴.

Ayrıca, anonim ortaklığın esas sözleşmesine, TTK ve diğer yasalarda öngörülmeyen fesih ve sona erme sebeplerinin konulması ve bunlardan birinin gerçekleşmesi halinde, ortaklığın feshinin mahkemeden talep edilmesi de mümkündür⁷⁵.

Genel kurul, şirketin devamı konusunda bir karar almadığı sürece esas sözleşmede öngörülen sona erme nedeninin gerçekleşmesi ile anonim ortaklık kendiliğinden sona erecektir. Bunun için bir genel kurul kararına da gerek yoktur. Böyle bir durumda şirketin faaliyetine devam etmesi isteniyorsa, esas sözleşmedeki hükmün değiştirilmesi gerekir⁷⁶.

Esas sözleşmede düzenlenen bir sona erme sebebi gerçekleşmeden önce genel kurul bununla ilgili sözleşme hükmünü değiştirerek, TTK m. 529/1-d bendinde olduğu gibi, TTK m. 421/3-4 bentlerinde düzenlenen oranlarla şirketin sona ermesini önleyebilir. Sözleşme hükmü değişikliği için aranan kanuni yetersayılar istenirse zorlaştırmacı olarak arttırılabilir veya oybirliği bile aranabilir⁷⁷.

Pay sahiplerinin fesih davası açma hakkına ilişkin esas sözleşmede belirli bir süre öngörülmemişse ne olacaktır? Bu durumda pay sahipleri her zaman fesih davası açabilir mi?

⁷³ Pulaşlı, s. 651.

⁷⁴ Kervankıran, s. 33.

⁷⁵ Pulaşlı, s. 651.

⁷⁶ Kervankıran, s. 33.

⁷⁷ Kervankıran, s. 34.

Bizim de katıldığımız görüşe göre, mahkemenin vereceği fesih kararı ileriye yönelik (ex nunc) hüküm ifade etse de, pay sahiplerine süresiz bir fesih hakkının verilmesi uygun değildir. Aksi durum, fesih hakkının şirkete karşı bir baskı aracı olarak kullanılabilmesine imkan verecektir⁷⁸. Bu nedenle, kanaatimizce pay sahiplerine tanınan fesih davası açılma hakkının kanun koyucu tarafından hak düşürücü bir süre ile sınırlandırılması yerinde olacaktır.

01. 07. 2015 tarihinden önce esas sözleşme ile düzenlenen herhangi bir sona erme sebebinin ortaya çıkması nedeniyle münfesihi sayılan ve tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketlerin, geçici 7. maddeye göre tasfiyeleri ve sicil kayıtlarının terkinin yapılmıştır. Kanaatimizce, anonim şirketin esas sözleşmesinde yer alan herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda açılan bir tespit davasının bulunması veya esas sözleşme ile düzenlenen herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesi nedeniyle anonim şirketin mahkemeden feshinin talep edilmesi durumunda TTK Geçici 7. maddeye göre şirketin tasfiye işlemlerinin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Zira davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirketler hakkında TTK Geçici 7. madde hükümleri uygulanamaz (TTK. Geçici m. 7/2).

Davanın türü ve konusunda madde metninde bir açıklama yapılmamıştır. Davanın idari ve hukuki olması mümkündür. Ayrıca cezaların tüzel kişiliğe uygulanamayacağı, güvenlik tedbiri uygulanabileceği Türk Ceza Kanununda belirtildiğinden, kanunda açıkça güvenlik tedbiri öngörülen durumlara ilişkin ceza davalarını da bu kapsamda değerlendirmek mümkündür⁷⁹.

01. 07. 2015 tarihinden önce münfesihi olan anonim şirketin genel kurulu tarafından, ticaret sicil müdürlüğünce yapılan ihtarın tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde (Geçici m. 7/4-b) esas sözleşmedeki hükmün değiştirilerek şirketin devamı konusunda karar alınması ve bu durumun ispat edici belgeler ile birlikte sicile bildirilmesi durumunda şirket hakkında TTK Geçici 7. maddenin tasfiye hükümlerinin uygulanması mümkün değildir (Tebliğ m. 7/b).

⁷⁸

Pulaşlı, s. 651.

⁷⁹

Çalışkan, s. 201.

4. 1. 4. Genel Kurul Kararı ile Sona Erme

Ortaklık bir sözleşme ile meydana geldiğinden, yine ortakların ortak iradesiyle son bulabilir⁸⁰. Bütün pay sahiplerinin temsil edildiği bir karar organı olan genel kurul, her zaman ortaklığın geleceğini etkileyen kararlar almaya yetkilidir⁸¹.

TTK 529/1-d maddesi, anonim şirketin, 421. maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla sona ereceğini hükme bağlanmıştır. Fesih halinde, şirketin sona erme iradesinin genel kurul kararı ile açıkça ifade edilmesi gerekir⁸².

Ortaklığın feshi önemli bir karar olduğundan genel kurul kararının, esas sermayenin yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahipleri veya temsilcilerinin fesih yönündeki oylarıyla alınması gerekir. İlk toplantıda bu yeter sayıya ulaşılamaması durumunda, ikinci toplantıda da aynı yetersayı aranır (TTK m. 421/4).

Öte yandan, genel kurulun toplantı ve karar yetersayısını düzenleyen TTK. 418/1 maddesinde ilk toplantının yapılabilmesi için sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı şartı aranırken ikinci toplantı için herhangi bir yetersayı aranmamaktadır.

Kanun koyucu tarafından anonim ortaklığın olağan faaliyeti ile ilgili (yönetim kurulunun seçimi ve kâr dağıtımı gibi) konularda toplantı yapmayı ve karar almayı kolaylaştırmak için yapılan bu düzenlemede kanun metninin yazımında kullanılan “nisap aranmaz” ifadesi hukuki yönden değişik anlamalara neden olması gerekçesiyle haklı olarak eleştiri konusu yapılmıştır⁸³. Kanaatimizce, yapılan düzenlemede amaca ulaşılamamıştır. Eş deyişle, kanun koyucunun yapmayı istediği hukuki düzenlemenin ortaya konması için düzenlenen kanun metni, kullanılan dilin muğlak olması nedeniyle istenilen amaca ulaşmada yetersiz kalmıştır.

Esas sözleşme ile ortaklığın feshini kolaylaştırıcı şekilde, kanuni yetersayıda bir düzenleme yapılması mümkün değildir. Ancak esas sözleşmede aksi yönde bir düzenleme yapılmasının önünde hukuki bir engel yoktur⁸⁴.

⁸⁰ **Pulaşlı**, s. 652.

⁸¹ **Kervankıran**, s. 34.

⁸² **Kaderoğlu**, s. 31-32

⁸³ **Teoman**, Ömer, Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yürürlük Kanununun Anonim ve Limited Ortaklık Genel Kurullarında Toplantı Nisabı Aranmayacağını Öngören Hükümleri, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, 2012/2, s. 3-7.

⁸⁴ **Pulaşlı**, s. 652.

Genel kurul kararında “sona erme” ifadesinin açık bir şekilde yer alması zorunlu değildir. Genel kurul kararından açıkça ya da üstü kapalı olarak şirketi sona erme iradesinin anlaşılması yeterlidir⁸⁵.

Konu ile ilgili olarak, Yargıtay, şirketin önemli miktarda aktiflerinin toptan satılabilmesi için kanunda aranan ve tasfiyede de uygulanması gerekli yetersayı (sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyu) sağlanmadan gerçekleştirilen genel kurulda alınan kararın yoklukla malul olduğuna karar vermiştir⁸⁶.

Şirketin sona ermesine sadece genel kurul karar verebilir. Genel kurulun bu yetkisi mutlak olup, başka bir organa devredilemez. Genel kurulun bu yetkisi esas sözleşme hükmüyle yasaklanamaz. Aksine düzenlemeler yok hükmündedir⁸⁷.

Esas sözleşmede sona erme için bir tarih belirlenmiş olması (TTK m. 529/1-a) genel kurulun sona erme kararı almasına engel değildir. Çünkü esas sözleşmede öngörülen tarih şirketin faaliyet göstermeyi planladığı son tarihi göstermektedir. Eğer anonim ortaklık bir mahkeme kararı veya iflasın açılması gibi başka sebeple sona ermişse, genel kurulca artık sona erme kararı verilemez⁸⁸.

Diğer taraftan ortakların anonim şirketin sona ermesi yolundaki iradesi her zaman doğrudan doğruya ve açıkça bir genel kurul kararı (TTK md. 529/1-d) şeklinde gerçekleşmez. Kimi zaman bu irade, başka bir ortaklıkla birleşerek sona erme (TTK md. 136) veya tam bölünme yoluyla sona erme (TTK md. 159/1-a) kararlarında olduğu gibi, başka bir kararın içinde zımni olarak bulunur⁸⁹.

Anonim ortaklık genel kurulunun usulüne uygun olarak aldığı fesih kararının ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmesi gerekir⁹⁰. Genel kurulun aldığı fesih kararı, anonim ortaklığın sona erdiğinin tespiti açısından yeterlidir. Kararın ticaret siciline tescili açıklayıcı etkiye sahiptir. Sona erme kararına karşı yönetim kurulu veya pay sahipleri tarafından iptal davası açılabilir. Mahkemece davanın reddedilmesi durumunda genel kurul karar tarihi, şirketin sona erme tarihi olarak hüküm ifade etmeye devam edecektir. Ancak,

⁸⁵ **Kervankıran**, s. 35.

⁸⁶ **Altaş**, s. 146-148.

⁸⁷ **Kervankıran**, s. 34.

⁸⁸ **Kervankıran**, s. 35.

⁸⁹ **Kaderoğlu**, s. 32.

⁹⁰ **Pulaşlı**, s.

davanın Mahkemece kabulü durumunda, genel kurulca verilen sona erme kararı tüm hukuki sonuçları ile birlikte alındığı ilk andan itibaren geçerli olmak üzere ortadan kalkacaktır⁹¹.

01. 07. 2015 tarihinden önce anonim şirket genel kurulunun aldığı fesih kararı ile sona eren ve tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketlerin, geçici 7. maddeye göre tasfiyeleri ve sicil kayıtlarının terkinin yapılmıştır.

İşletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hâle gelmesiyle sona eren bir anonim şirket ancak işletme konusunu değiştirdiğini ispat edici belgeler ile birlikte sicile bildirmesi durumunda faaliyetine devam edebilir TTK geçici 7. maddeye göre, 01. 07. 2015 tarihinden önce şirket genel kurulunun aldığı fesih kararı ile sona eren ve tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketin, ticaret sicil müdürlüğünce yapılan ihtarın tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde (TTK. Geçici m. 7/4-b) sona erme nedenini ortadan kaldırarak faaliyetine devam etmek (tasfiyeden dönmek)⁹² istemesi durumunda, yapılması gereken işlem olağan tasfiye hükümlerinden farklı değildir.

Buna göre, genel kurulun tasfiyeden dönme yönünde bir karar alabilmesi için TTK. m. 548/1' e göre, "sermayenin en az yüzde altmışının oyu" gereklidir. İhtarın anonim şirkete tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde (TTK. Geçici m. 7/4-b) genel kurul tarafından alınan tasfiyeden dönme kararının sicile bildirilmesi durumunda şirketin faaliyetine devam edebilmesi mümkündür (TTK Geçici m. 7/4-c ve Tebliğ m. 7/b).

Son olarak yine kanaatimizce, genel kurulca alınan sona erme kararına karşı yönetim kurulu veya pay sahipleri tarafından iptal davası açılması durumunda şirketin tasfiye işlemlerinin TTK geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Zira davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirketler hakkında TTK geçici 7. madde hükümleri uygulanamaz (TTK. Geçici m. 7/2).

4. 1. 5. Anonim Şirketin İflasına Karar Verilmesi

Anonim ortaklığı sona erdiren sebeplerden bir tanesi de iflasına karar verilmesidir (TTK m. 529/1-e). Anonim ortaklıklar iflas ve haciz yolu ile takip edilebilir (İİK. m. 42). Anonim ortaklık, haciz yolu ile takip edilmediği durumda bir

⁹¹ Kervankıran, s. 37.

⁹² Al Kılıç, s. 121.

tüzel kişi tacir olarak iflas ettirilebilir. İcra İflas Kanununda çeşitli iflas yolları öngörülmüş olmakla birlikte, genel olarak şirket aleyhine iflas kararı, alacaklılardan birinin iflas yolu ile yaptığı takip üzerine verilir. Ancak, TTK. m. 376’ da sözü edilen şartların bulunması halinde şirketin kendisi de iflasını isteyebilir⁹³.

TTK’ nın 376. maddesinin üçüncü fıkrasında; “*Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister.*” hükmü yer almaktadır.

Şirketler hukukunda “borca batık olma” şirketin aktiflerinin yıllık bilançoda kayıtlı defter (iktisap) değerleri yerine gerçek (olası satış değerleri) değerleriyle değerlemeye tabi tutulmaları durumunda dahi şirketin borç ve taahhütlerini karşılamaya yetmemesi durumudur. Borca batık olma durumunun en önemli sonucu ise şirketin iflas etmesidir⁹⁴.

Yargıtay içtihatlarına⁹⁵ göre, “*Bu konu da mahkemeye bir takdir hakkı da verilmemiştir*”.

Yine, Yargıtay içtihatlarına⁹⁶ göre, “*İflasın, şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi dışında hukuki, cezai ve kamusal sonuçları bulunmaktadır.*”

“*Borca batıklık bildiriminde bulunulmaması, iflasın taksiratlı ya da hileli olması gibi hallerde cezai müeyyideler bulunduğu gibi, alacağını masaya yazdıran fakat tahsil edemeyen alacaklılara aciz vesikası verilmesi; sorumluluk ve tasarrufun iptali gibi davaların açılabilmesi ve özellikle kamu alacaklarının 213 sayılı Yasa’ nın 10, 6183 sayılı Yasa’ nın 35 ve mükerrer 35 ile 5510 sayılı Yasa’ nın 88. (80)*

⁹³ Kervankıran, s. 37.

⁹⁴ Yavuz, Mustafa, Anonim Şirketlerde Aktiflerin Borçları Karşılayamama (Borca Batıklık) Hali, Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos 2017, s. 155.

⁹⁵ “Mahkemece, şirketin gayri faal olduğu, ticari kayıtlarının tutulmadığı, alacakların tahsil kabiliyetinin bulunmadığı, aciz halinde bulunduğu, borçların ödenemeyeceğinin yargılama aşamasında anlaşıldığı, ödenmemiş sermayesinin tamamlanmasının mümkün olmadığı gibi sebepler, iflasın açılmasında pratik yarar olmadığı şeklinde gerekçelendirilerek, iflas talebinin reddi sonucunu doğurmaz.”(Yargıtay 23. HD, 12. 03. 2012, E. 2012/274, K. 2012/1893 sayılı karar için bkz. Altaş, s. 565-566.)

⁹⁶ Yargıtay 23. HD, 12. 04. 2012, E. 2012/299, K. 2012/2817 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 570-571.

maddeleri çerçevesinde şirket yönetici ve ortaklarının şahsi mal varlıklarından karşılanması için iflas kararının verilmesi gerekir. ”

Borca batıklığın nedenleri, şirketler açısından şirket içi nedenler (maliyetlerin yükselmesi, hasılatın azalması, faaliyet dönemlerinin zararla kapatılması, yönetim hataları, öz kaynak yetersizliği, borçlanmanın artması gibi) ve şirket dışı nedenler (faiz, sıkı para politikaları, ekonomik ve siyasi krizler gibi) olmak üzere ikiye ayrılabilir. İç ve dış nedenler, birbirleri ile sürekli etkileşim halindedir⁹⁷. Şirketin maliyetlerin yükselmesinin nedeni ekonomik ve siyasi krizler olabileceği gibi, öz kaynak yetersizliği nedeni ile şirket, finans kuruluşlarından faiz karşılığı borç alarak yaptığı yatırımların geri ödemesinde sorunlar yaşayabilir.

Borca batıklık durumunda, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirimde bulunma görevi ve yetkisi şirketin yönetim kuruluna verilmiştir. Yönetim kurulu bu görev ve yetkisi üzerinde vazgeçme ve devretme yönünde bir tasarrufta bulunamaz (TTK m. 375/I-g).

İflas kararı ortaklık alacaklarının ortaklığın iflas yoluyla takibi sonucu verilebileceği gibi, ortaklığın aktiflerinin ortaklık borçlarına yetmeyeceğinin anlaşılması üzerine ortaklığın (yönetim kurulunun) talebi ile de söz konusu olabilir (TTK m. 376/3)⁹⁸.

Anonim şirketin iflasına tasfiye halinde iken de karar verilebilir. Şirketin borca batık durumda olduğu tasfiye sırasında tespit edilmiş olursa, İİK m. 179 hükmü gereğince tasfiye memurunun beyanı üzerine iflasına hükmedilir. Şirketin tasfiye aşamasında iflası ile birlikte sona erme gerçekleşir. Ancak, şirketin iflasına karar verilmesi tasfiye usulünde değişikliğe neden olur. Zira iflas halinde tasfiye, iflas idaresi tarafından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır(TTK m. 534)⁹⁹.

Şirket hakkında mahkemece İflas kararı verilmesinden önce şirketin borca batıklık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket alacaklılarının, kendi alacaklarının, diğer alacaklıların alacaklarının sırasından sonraki sıraya girmesini yazılı olarak kabul etmesi, bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliğinin, gerçekliğinin ve geçerliliğinin, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği asliye ticaret mahkemesi tarafından atanan bilirkişilerce de doğrulanması durumunda yönetim

⁹⁷ **Yavuz**, Anonim Şirketlerde aktiflerin Borçları Karşılayamama (Borca Batıklık) Hali, s. 156.

⁹⁸ **Bahtiyar**, s. 380.

⁹⁹ **Kervankıran**, s. 38.

kurulunun mahkemeye bildirimde bulunma zorunluluğu ortadan kalkmaktadır (TTK m. 376/3)¹⁰⁰. Ancak, bunun için yukarıda belirtilen istisnai hallerin hep birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Yönetim kurulu üyeleri, kanunun emredici hükmüne rağmen, bu yükümlülüklerini kusurlu olarak yerine getirmemeleri durumunda; hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zararlar nedeniyle sorumludurlar (TTK m. 553/1).

Öte yandan, yönetim kurulu üyeleri, şirketin mevcudunun borçlarını karşılamadığını bildirerek şirketin iflasını istemezlerse, alacaklılardan birinin şikâyeti üzerine, on günden üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır (İİK- m. 179, 345/a)¹⁰¹.

Burada yönetim kurulu üyelerinin cezai sorumluluğu açısından şirket hakkında ticaret mahkemesince iflas kararı verilip verilmemesinin herhangi bir önemi yoktur.

Konu ile ilgili olarak, Yargıtay Ceza Kurulu, ceza yargılamasının ticaret mahkemesine iflas dava açılması şartına bağlanamayacağına karar vermiştir. Söz konusu karar özetle şöyledir¹⁰².

“... ‘İİK’ nın 345/a maddesiyle gerektiği halde sermaye şirketinin iflasını istememe fiilleri suç olarak düzenlenmek suretiyle yaptırma bağlanmıştır. Bu suçun failleri, sermaye şirketleriyle kooperatiflerin idare ve temsil yetkisine sahip kişileri, şirket veya kooperatif tasfiye halinde ise tasfiye memurlarıdır.

...Cezalandırılan eylem, sayılan kişiler tarafından yasal koşullar oluştuğu halde iflasın istenmemesidir. Cezai sorumluluk açısından suç unsurlarının oluşup oluşmadığının tayin ve tespit görevi ceza yargılaması yapan icra ceza mahkemesine aittir.

...Ceza yargılamasının, ticaret mahkemesine iflas davası açılması koşuluna bağlanması, suç ile korunan hukuki değerle bağdaşmadığı gibi eylemleri de büsbütün cezasız bırakma sonucunu doğurur.

¹⁰⁰ Kervankıran, s. 37-38.

¹⁰¹ Yavuz, Anonim Şirketlerde aktiflerin Borçları Karşılayamama (Borca Batıklık) Hali, s. 158.

¹⁰² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 27. 03. 2012, E. 2011/16-328, K. 2012/116 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 574-576.

...İcra mahkemesince yapılan işlem, şirket veya kooperatifin iflasına karar vermek olmayıp, iflas koşulları doğduğu halde bunun istenip istenmediğinin saptanmasından ibarettir.”

Ancak, şirketin iflasını istememe suçunun oluşup oluşmadığının belirlenebilmesi için, öncelikle İİK’ nın 179 ve TTK’ nın 376. maddelerinde öngörülen koşullarda şirketin aktif ve pasif durumunun saptanmasını müteakip suç tarihi itibari ile şirketin iflasının istenilmesi şartlarının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekir¹⁰³.

Sermaye şirketlerinde idare ve temsil ile görevlendirilmiş kimselerin şirketin iflasını istememesi suçu; aynı işyeri ile ilgili olarak aynı yetkili-si/yetkilileri tarafından icra takip dosya sayısı birden fazla olsa dahi ancak bir kez işlenebilen bir suçtur¹⁰⁴.

6102 sayılı kanunun 376/3. maddesi ile getirilen, borca batıklık halinde sırada sona geçme yoluyla iflasın önlenmesi müessesesi, borca batık şirketlerin iflasını engellemekte ve onlara iflasın ertelenmesi yoluna başvurmaksızın kendi imkanlarıyla iyileşme imkanı sunmaktadır¹⁰⁵.

Ancak, bu müessesenin uygulamada daha çok, iflasın ertelenmesi sürecinin iflasla sonuçlanması olasılığını ortadan kaldırmak amacı ile kullanılacağı, en baştan itibaren sırada sona geçme yoluyla iflasın önlenmesi imkanı bulunmasına rağmen, şirket tarafından hakkındaki takipleri durdurmak amacıyla önce iflasın ertelenmesi yoluna başvurulacağı, bundan sonuç alınamayacağının ve sürecin iflasla sonuçlanacağının ortaya çıkması durumunda, ikinci bir yol olarak sırada sona geçme beyan veya sözleşmelerinin mahkemeye sunulacağı konusunda doktrinde eleştiriler mevcuttur¹⁰⁶.

Son olarak, bazı alacaklıların sırada sona gitmesi (sıradan vazgeçmesi), iflasın ertelenmesi talebinde bulunulması veya anonim şirketin borca batıklık durumunu

¹⁰³ Yargıtay 16. HD, 21. 04. 2014, E. 2013/14404, K. 2014/4777 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 573.

¹⁰⁴ Yargıtay 16 HD, 19. 02. 2013, E. 2013/426, K. 2013/1112; Yargıtay 16 HD, 25. 01. 2012, E. 2011/7815, K. 2012/228 sayılı kararlar için bkz. **Altaş**, s. 578-580.

¹⁰⁵ **Kayar**, İsmail, Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. XVIII, S. 2, Yıl 2012 (Özel Sayı), s. 658.

¹⁰⁶ **Kayar**, s. 658.

karşılayabilecek bir şirketle birleşmesi hallerinden birine başvurulduğu takdirde anonim şirket iflas etmekten kurtulabilir¹⁰⁷.

TTK geçici 7. maddeye göre yapılan tasfiyede ise, ticaret siciline bildirilen tasfiye memurları sicil müdürlüğünce resen tescil ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilerek, şirket alacaklıları alacaklarını kanıtlarıyla birlikte ilan tarihinden itibaren iki ay içerisinde tasfiye memurlarına bildirmeye davet edilir (TTK Geçici m. 7/5-c; Tebliğ m. 11/2-a). Bu şekilde, olağan tasfiye ile karşılaştırıldığında tasfiye işlemlerinde süre ve ilan masrafları açısından kolaylık sağlanmıştır¹⁰⁸.

Tasfiye memurlarının Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılan ilandan iki ay sonra ortaklığın durumunu gösteren bir bilanço düzenlemesi gerekir (TTK Geçici m. 7/6-a; Tebliğ m. 12/1). Düzenlenen bilançoya göre şirket varlıklarının borçlarını ödemeye yetmediği sonucu ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda tasfiye memurları, durumu alacaklılara bildirerek, şirketin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvuruda bulunmalarını talep eder. Ayrıca bu bildirimde, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde şirketin iflası için mahkemeye başvurulduğunun bildirilmemesi durumunda şirketin sicilden silineceği de ihtar edilir (TTK Geçici m. 7/6-b; Tebliğ, m. 12/6,7)¹⁰⁹

Olağan tasfiye usulünde borca batıklığın tespiti halinde anonim şirketin iflası için mahkemeye başvuru tasfiye memurları tarafından yerine getirilirken (TTK m. 542/1-c), TTK Geçici 7. maddeye göre tasfiyede tasfiye memurları durumu alacaklılara bildirerek alacaklıların mahkemeden şirketin iflasını istemesini sağlamaktadır¹¹⁰. Bir diğer ifade ile olağan tasfiye süreci ile karşılaştırıldığında şirketin mahkemeden iflasının istenmesi noktasında tasfiye memurlarının sorumluluğu, borca batıklığın alacaklılara bildirilmesi ve mahkemeye başvurulmasının istenmesi ile sınırlıdır.

Bu şekilde alacaklılara yapılacak bildirimde, bildirim tarihinden itibaren üç ay içerisinde anonim şirketin iflası için mahkemeye başvurulduğunun bildirilmemesi durumunda ortaklığın sicilden terkin edileceği de bildirilir (TTK Geçici m. 7/6-b; Tebliğ m. 12/7). Alacaklılardan herhangi biri mahkemeden şirketin iflasını isterse, mahkeme iflasın açılmasına karar verir ve tasfiye İİK' nun tasfiye hükümlerine göre

¹⁰⁷ **Yavuz**, Anonim Şirketlerde aktiflerin Borçları Karşılayamama (Borca Batıklık) Hali, s. 163.

¹⁰⁸ **Kervankıran**, s. 359.

¹⁰⁹ **Kervankıran**, s. 359.

¹¹⁰ **Şener**, s. 240; **Kervankıran**, s. 359.

yerine getirilir. İflas işlemlerinin tamamlandığının bildirilmesi üzerine ise, anonim şirketin ticaret unvanı ticaret sicilinden silinir (TTK m. 7/6-b, 8; Tebliğ m. 12/8)¹¹¹.

4. 2. Kanunlarda Öngörülen Diğer Haller

Kanunda şirketin sona ermesine sebep olacak birçok hal farklı hükümler içinde incelenmiştir. Bunları özel sona erme sebepleri olarak ayrı bir başlık altında inceleyeceğiz.

4. 2. 1. Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı İşlemlerde veya Bu Yönde Hazırlıklarda ya da Muvazaalı İş ve Faaliyetlerde Bulunmak

Tüm ticaret şirketleri gibi anonim şirketin TTK' nın 210. maddesinin 3. fıkrası hükmüne göre, feshedilmesi mümkündür. Bu hükme göre; kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret ortaklıkları hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir. Bu düzenleme aslında TMK m. 89 hükmünün özel bir uygulama alanını oluşturmaktadır¹¹². Diğer bir ifade ile TTK m. 210, f. 3 hükmü, TMK m. 89 hükmünün bir yansımasıdır.

Şirketin kamu düzenine /işletme konusuna/ aykırı işlemlerde veya hazırlıklarda muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunması durumunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Fesih davası açılabilir.

Bakanlık, sadece kanunda belirtilen şartların varlığı halinde fesih davası açabilir. Bakanlığın ticaret şirketlerinin kamu düzenine ve işletme konusuna aykırı işlemleri için iptal davası açma hakkı yoktur¹¹³.

Yeni TTK ile ultra vires ilkesinin kaldırılmış olduğu halde, işletme konusuna aykırı işlemlerin fesih nedeni olarak öngörülmesinin nedeni madde gerekçesinde; önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak düşüncesi olduğu belirtilmekte, ancak mahkemelerin bu duruma nazaran fesih davalarını daha büyük bir özenle ve yeni ölçekler bağlamında ele alacakları ifade edilmektedir¹¹⁴.

¹¹¹ Şener, 240-241.

¹¹² Bilgili/Demirkapı, s. 380.

¹¹³ Kervankıran, s. 39.

¹¹⁴ Bilge, s. 266-267.

Ancak ultra vires ilkesinin kaldırılmış olmasına rağmen, “işletme konusuna aykırılık” ibaresinin kanun metninde yer alması, işletme konusuna aykırılığın önemli-önemsiz veya etkili-etkisiz olması yönünden bir ayrıma tabi tutulmasının mümkün olmaması¹¹⁵ ve Mahkemeleri madde gerekçesinde belirtilen özen ve ölçek bağlamında davranmaya sevk edecek herhangi bir düzenlemenin kanun metninde yer almaması¹¹⁶ nedenleriyle haklı olarak eleştirilmiştir.

Ancak burada söz konusu olan işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunmak ifadesinden, anonim şirketin normal ticari faaliyeti dışında yasal olmayan bir takım başka işlerde (tefecilik, istifçilik, vurgunculuk, kumar oynatmak, kaçakçılık gibi) bulunması anlaşılmalıdır.

Şirketin yukarıda örnek olarak sayılan yasal olmayan bir takım işlem ve faaliyetleri bir veya belli aralıklarla birkaç kez yapmış olması, şirketin feshini gerektiren bir işlem sayılacaktır¹¹⁷.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığına fesih davası açılabilmesi için söz konusu işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıllık bir süre verilmiştir. Madde gerekçesinde bu sürenin nasıl belirleneceğinin tespiti, yargı kararlarına ve öğretiyeye bırakılmıştır.

Konu ile ilgili olarak çıkarılan Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin¹¹⁸,¹¹⁹ Denetimin amacı başlıklı 4. maddesinde ‘*Bakanlıkça yapılacak denetimin amacı; ticaret şirketlerinin Kanuna ve Kanuna dayanılarak çıkarılan düzenleyici işlemlere uygun işlem yapmalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, Bakanlıkça ticaret şirketlerinin kuruluşundan sona ermesine kadar gerçekleşen tüm işlemlerinin Kanuna ve Kanuna dayanılarak çıkarılan düzenleyici işlemlere uygunluğu denetlenir, uygunsuzlukların giderilmesi için rehberlik edilir, cezai sorumluluğu tespit edilenler yetkili makamlara, hukuki sorumluluğu tespit edilenler de genel kurul gündemine alınıp*

¹¹⁵ Kervankıran, s. 39.

¹¹⁶ Bilge, s. 267.

¹¹⁷ Pulaşlı, s. 653-654.

¹¹⁸ 28. 08. 2012 tarih ve 28395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹¹⁹ Bakanlığın ilgili Yönetmeliğe göre yaptığı denetimin, TTK. m. 210 kapsamında şirketlerin kamu düzenine aykırılık halleri ile sınırlı kalmadığı, yönetmelik ile Bakanlığın şirketlerin hesap denetimi de dahil olmak üzere denetimini gerçekleştirebilme imkanına kavuştuğu, genel kurulun yapacağı denetimin ve düzeltmelerin de (organların toplanması, çalışması, karar alması gibi) denetim konusuna dahil edildiği ve bu denetim yetkisinin her zaman için kötüye kullanılabilmesinin mümkün olduğu hususundaki eleştiriler için bkz. Memiş, Tekin, Şirketler Hukukunda Denetim, EÜHFD, C. XVI, S. 3-4 (2012), s. 158-159.

görülmek üzere şirketin yönetim organına bildirilir ve uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesine yönelik tedbirler alınır. ” açıklamasına yer verilmiştir.

Yine aynı Yönetmeliğin 9. maddesinin 3. fıkrasında “*Ticaret şirketlerinin, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu Bakanlık denetim elemanlarınca tespit edilmesi halinde Bakanlıkça fesih davası açılabilmesi için inceleme raporu*¹²⁰ *düzenlenir. ” açıklaması yer almaktadır.*

Pulaşlı, bu sürenin niteliği itibarıyla hak düşürücü bir süre olmadığını aksine zamanaşımı süresi olduğunu, zamanaşımı süresinin ancak kamu düzeninin ihlali sona erdiğinde işlemeye başlayacağını ve davada TBK hükümlerine göre 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir¹²¹.

Hazırlık ve faaliyetlerin öğrenilmesine sonuç bağlanması, hem uygulama gücü hem de teorik tespit sıkıntısına neden olması nedeniyle eleştiriye açıktır¹²².

Ancak, kanaatimizce fesih davası açılabilmesi için öngörülen süre, kanun koyucu tarafından yapılan düzenlemenin amacı dikkate alındığında hak düşürücü bir süredir. Bu sürenin zamanaşımı süresi olduğunun ve zamanaşımı süresinin kamu düzeninin ihlali sona erdiğinde işlemeye başlayacağını kabulü mümkün değildir. Zira, kanun koyucu tarafından amaçlanan ticaret şirketlerinin kanunlara, düzenleyici işlemlere ve kamu düzenine uygun faaliyette bulunmalarını sağlamaktır. Bu nedenle, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunmasalar dahi bu amaçla bir hazırlık içinde olmaları bile ticaret şirketleri hakkında fesih davası açılması için yeterli bir sebep kabul edilmiştir. Kanun metni ile Bakanlığa yetki verilerek, ticaret şirketlerinin kanunlara, düzenleyici işlemlere ve kamu düzenine aykırı işlemlerinin ve faaliyetlerinin bir an evvel tespit edilerek, engellenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, fesih davası açılması için öngörülen süre hak düşürücü bir süredir ve bu süre hazırlık ve faaliyetlerin öğrenilmesi ile başlar. Bakanlık denetim elemanları tarafından konu ile ilgili olarak hazırlanan inceleme raporunun düzenleme tarihini, hazırlık ve faaliyetlerin öğrenilmesinin başlangıç tarihi olarak kabul etmenin doğru olacağı kanaatindeyiz.

¹²⁰ “Tefiş ve soruşturma raporlarına konu olmayan hususlarda düzenlenen rapordur. ” Bkz. **Altaş**, Soner, Ticaret Şirketlerinde Bakanlık Denetimi ve İlgililerin Yükümlülükleri, Mali Çözüm Dergisi, Mayıs-Haziran 2013, s. 94.

¹²¹ **Pulaşlı**, s. 654.

¹²² **Bahtiyar**, s. 382.

Bakanlığın başvurusu üzerine mahkemelerce feshine karar verilen anonim şirketlerin tasfiye ve resen terkin işlemlerine TTK geçici 7. madde düzenlemesinde yer verilmemiştir. Daha sonra yapılan değişiklik ile¹²³ söz konusu anonim şirketler de Tebliğ kapsamına alınmıştır (Tebliğ m. 5/b, 14/4).

TTK Geçici 7. madde de istisnai olarak sınırlı sayıya göre belirlenen şirketlerin kapsamının Tebliğ ile genişletilmesi öncelikle kanun metninin kendisine aykırı bir düzenlemenin ortaya çıkmasına neden olmuştur¹²⁴. Zira, kanun maddesinde yer almayan söz konusu düzlemeye, maddenin uygulama usul ve esaslarının belirlenmesi amacı ile çıkarılan Tebliğde yer verilerek hüküm ifade etmesi sağlanamaz.

Anonim şirketin faaliyetlerinin hukukun emredici kurallarına, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırılık teşkil etmesi üzerine mahkemece verilen fesih kararı üzerine yapılacak tasfiye işlemlerinin, kamu güvenliğini tehlikeye düşüren şirketin faaliyetlerinin bir an önce engellenmesi amacına hizmet ettiği düşünüldüğünde mahkeme tarafından verilen fesih kararının anonim şirket genel kurulunun alacağı bir kararla ortadan kaldırılması, diğer bir ifade ile mahkemenin verdiği fesih kararına rağmen, tasfiyeden dönülebilmesi mümkün değildir¹²⁵.

4. 2. 2. Esas Sermaye ile Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybedilmesi

Sermayenin korunmasına ilişkin düzenlemeler; şirketin varlığını devam ettirmesine ve bu sayede şirket ortakları ile şirket alacaklılarının ve şirket çalışanlarının menfaatlerinin korunmasına hizmet eder. TTK m. 376 hükmü ile şirketin, pay sahiplerinin, şirket alacaklılarının ve sermaye piyasası aktörlerinin genel ekonomik menfaatleri ile yatırımlarının korunması amaçlanmaktadır¹²⁶.

Yeni TTK, eTTK m. 324' den farklı olarak, sermaye kayıplarında yalnızca esas sermayeyi veya çıkarılmış sermayeyi değil, bununla birlikte kanuni yedek akçeleri de hesaba katmaktadır. Kanuni yedek akçeler, emredici kanun hükümleri

¹²³ Münfesh Olmasına Veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler İle Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 25. 01. 2014 tarih ve 28894 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹²⁴ Al Kılıç, s. 119, dn. 396.

¹²⁵ Al Kılıç, s. 270.

¹²⁶ Can, Mustafa Erdem “‘Anonim Şirkette Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybının Hukuki Sonuçları’”, ERÜHFD, C. XIII, S. 1, (2018), s. 6.

gereği ayrılması zorunlu olan ve belirli amaçlara sarf edilebilen fonlardır. Sermaye kaybı ve borca batıklıkta kanuni yedeklerin de dikkate alınması şirketin mali durumunun bozulması halinde daha erken müdahale etmeyi ve tedbir almayı gerektirir¹²⁷.

Anonim şirketin esas sermayesi ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte iki gibi önemli bir bölümünün karşılıksız kalması, mali durumunun ciddi anlamda bozuk olduğunun bir göstergesidir. Böyle bir durumda, şirket genel kurulunun toplanarak bu mali yapıyla faaliyetlerine devam edip etmeyeceğine; devam edecekse, alınacak önlemlere ilişkin bir karar vermesi gereklidir¹²⁸.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 519. maddesi uyarınca ayrılan genel kanuni yedek akçeler ile 520. maddesine göre şirketin iktisap ettiği kendi payları için ayrılacak yedek akçelerin harcama sınırları ve amaçları bazı kurallara bağlanmıştır. Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye, işsizliğin önüne geçmeye veya sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir¹²⁹.

Şirketin mali durumunun düzeltilmesi için alınacak tedbirler açısından esas sermayenin yarısının karşılıksız kalması alt sınır, borca batıklık hali ise üst sınırdır¹³⁰.

Sermaye kaybına ilişkin tedbirlerin uygulanması için, şirket aktifleri toplamından borçları çıkarıldıktan sonra kalan öz sermayenin, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısından veya üçte birinden daha az olması gerekir. Şirket aktifleri borçları karşılamıyorsa artık sermaye kaybından değil, borca batıklıktan söz edilir¹³¹.

TTK m. 376/2 hükmünde, sermayenin üçte ikisinin kaybedilmesine rağmen gerekli önlemlerin alınmaması bir sona erme nedeni olarak öngörülmüştür¹³². Şirket sermayesi ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin, zarar nedeniyle karşılıksız kalmasına rağmen, genel kurul tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması

¹²⁷ **Kayar**, s. 646.

¹²⁸ **Al Kılıç**, s. 20.

¹²⁹ **Altaş**, Soner, Anonim Şirketlerde Yedek Akçeler, Bankacılar Dergisi, Sayı 96, (2016), s. 48.

¹³⁰ **Kaderoğlu**, s. 150.

¹³¹ **Kayar**, s. 646-647.

¹³² **Kervankıran**, s. 40.

nedeniyle şirketin kendiliğinden sona ermesi, sermayede meydana gelen azalmanın giderek artması sonucu alacaklıların daha fazla zarara uğramalarının engellenmesi amacına yöneliktir¹³³. Yönetim kurulu, son yıllık bilançoda zarar sebebiyle öz kaynaklardaki azalmanın sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisini aşıp aşmadığına bakmalı, aştığını tespit etmesi halinde genel kurulu derhal toplantıya çağırmalıdır¹³⁴.

Buna göre genel kurul makul bir süre içinde toplanmaz veya azalan sermayenin tamamlanması ya da kalanla yetinilmesi seçeneklerinden birine karar verip, ortaklığın devamına yönelik bir karar almazsa, her pay sahibi anonim şirketin sona erdiğinin tespitini mahkemeden talep ve dava edebilir¹³⁵.

Kanunun, genel kurulu bu seçenekler arasında tercih yapmaya zorlamasının sebebi, şirketin durumunu bir an önce açıklığa kavuşturmak düşüncesidir¹³⁶.

Anonim şirket sermayesinin üçte ikisini kaybettiğinde hemen sona ermez. Bilakis, genel kurul tarafından gerekli önlemlerin alınmaması sonucunda şirket kendiliğinden sona erer¹³⁷. Diğer bir ifade ile şirketin sermayesinin üçte ikisini kaybetmesi durumu, şirketin sona ermesi ihtimalini doğuran ara bir sebeptir.

Aslında sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalması karşısında, genel kurulun sermaye tamamlama veya kalanla yetinme seçenekleri arasında seçim yapmayarak şirketin kendiliğinden sona ermesine ve feshine zımni olarak karar verdiğini söylemek mümkündür¹³⁸.

TTK' nın 376. maddesinde, şirketin sermayesini kaybetmesi ve borca batık hale gelmesi halinde yapılması gereken işlemler düzenlenmiş olup, sermayesini kaybeden, öz varlığını eksi bakiyeye düşüren ve bu durumu bilirkşi incelemesiyle de tespit edilen şirketin artık sermaye artışı kararıyla sermaye kaybını düzeltme yoluna gitmesi mümkün değildir¹³⁹.

TTK m. 376/1 ve 2'de sermaye ve kanuni yedekler toplamının "yarısının" ve "üçte ikisinin" karşılıksız kalmasından söz edilse de, asıl anlatılmak istenen kanuni

¹³³ Al Kılıç, s. 261.

¹³⁴ Can, s. 6.

¹³⁵ Pulaşlı, s. 655.

¹³⁶ Bilge, s. 267.

¹³⁷ Kervankıran, s. 40.

¹³⁸ Al Kılıç, s. 262.

¹³⁹ Yargıtay 11. HD, 25. 11. 2015, E. 2015/5409, K. 2015/12555 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 568-570.

ve yedek akçeler toplamının tam olarak yarısının veya üçte ikisinin kaybı değildir. Tam olarak bu oranlarda sermaye kayıpları ise ancak nadiren rastlanabilecek durumlardır. Bu nedenle, bizim de paylaştığımız görüşe göre, kanun metninde 1/2 sermaye kaybı için, “en az yarısının” 2/3 sermaye kaybı için ise “en az üçte ikisinin” karşılıksız kalması şeklinde düzenleme yapılması daha uygun bir anlatım şekli olacaktır¹⁴⁰.

01. 07. 2015 tarihinden önce şirket sermayesi ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalmasına, genel kurulun kayıtsız kalması nedeniyle sona eren ve tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketlerin, TTK Geçici 7. maddeye göre tasfiyeleri ve sicil kayıtlarının terkinin yapılmıştır.

Genel kurulun ihtarın anonim şirkete tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde (TTK. Geçici m. 7/4-b) eksilen sermayesini tamamlama yoluna giderek¹⁴¹ ispat edici belgeler ile birlikte sicil müdürlüğüne bildirmesi durumunda şirketin faaliyetine devam edebilmesi mümkündür (TTK Geçici m. 7/4-c ve Tebliğ m. 7/b).

Genel kurulun anonim şirketin devamı konusunda kayıtsız kalması nedeniyle pay sahiplerince anonim şirketin sona erdiğinin tespiti noktasında açılan ve devam eden bir davanın bulunması, şirket hakkında TTK Geçici 7. madde hükümlerinin uygulanmasına engeldir (TTK. Geçici m. 7/2).

4. 2. 3. Şirketin Kuruluşu Sırasında Kanun Hükümlerine Aykırılık Nedeniyle Açılacak Fesih Davası

Anonim şirketin ticaret siciline tescili kurucu etkiye sahip olup, şirket tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır (TTK m. 355). Kurucu tescilin fonksiyonlarından birisi de her türlü hukuki sakatlığı onarması ve sağlığa kavuşturmasıdır. Dolayısıyla anonim şirketin ticaret siciline tesciliyle birlikte her türlü hukuki sakatlık onarılmakta, sağlığa kavuşmaktadır. Böylece hukuki görünüme güven ilkesi gereğince işlem güvenliği korunmaktadır¹⁴².

Tescil ile tüzel kişilik kazanan anonim şirketin kuruluşu sırasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi gerekçesiyle butlanına veya yokluğuna karar

¹⁴⁰ Kayar, s. 647.

¹⁴¹ Al Kılıç, s. 122.

¹⁴² Korkut, Ömer, Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukuki Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi, Cilt 18, Sayı 2, (2012), s. 413.

verilemeyecek olması, bazı şartların varlığı durumunda şirket hakkında fesih davası açılabilmesine engel değildir (TTK m. 353).

Fesih davasının açılabilmesi için, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi nedeniyle, alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamu menfaatlerinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olması gerekir¹⁴³.

Örneğin, yurt dışında yerleşik olanların veya yabancıların mülk edinmesinin sınırlandırılmasına ilişkin yasağı aşmak amacıyla bir şirketin kurulması halinde amacın kanuna aykırılığından söz edilebilir. Böyle bir aykırılık sonucu alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş ve ihlal edilmiş olabilir¹⁴⁴.

Şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Bakanlığın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Davanın şirket tüzel kişiliğine karşı açılması gerekir. Davanın, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır. Bu nedenle zamanaşımının durması ve kesilmesine ilişkin kurallar bu süre için uygulanmaz. Eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilebilmesi için mahkeme şirkete süre verebilir. Mahkeme tarafından verilen süreye rağmen eksiklikler giderilmezse ya da süre verilse de eksikliğin veya aykırılığın giderilmesinin mümkün olmayacağı kesin olarak öngörülebiliyorsa doğrudan ortaklığın feshine karar verilebilir¹⁴⁵.

Fesih şartlarının gerçekleştiğinin tespitinden sonra artık mahkemenin şirketi fesih edip etmeme konusunda takdir hakkı bulunmadığı gibi¹⁴⁶ başka bir çözüme hükmetmesi de söz konusu değildir¹⁴⁷.

Kurulması sırasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi nedeniyle 01. 07. 2015 tarihinden önce mahkemece feshine karar verilen ve tasfiye işlemleri

¹⁴³ Kervankıran, s. 41.

¹⁴⁴ Bilge, s. 268.

¹⁴⁵ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Basım, Dora Yayınları, Bursa, 2013, s. 569.

¹⁴⁶ Bilge, s. 268.

¹⁴⁷ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 569.

gerçekleştirilmeyen anonim şirketlerin tasfiyeleri ve resen terkin işlemleri TTK Geçici 7. maddeye göre yerine getirilmiştir.

Ancak, söz konusu şirketlerin TTK Geçici 7. madde kapsamında (TTK Geçici m. 7/4-c ve Tebliğ m. 7/b) tasfiyeden dönebilmeleri, mahkemece verilen fesih kararı nedeniyle mümkün değildir.

4. 2. 4. Şirket Amacının Kanuna ve Ahlaka Aykırı Hale Gelmesi

TMK 89. maddesinde “Derneğin amacı, kanuna veya ahlaka aykırı hale gelirse; Cumhuriyet Savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dahil gerekli bütün önlemleri alır. ” hükmü yer almaktadır.

Derneklerle ilgili bu düzenlemeye paralel TTK’ da bir hüküm mevcut değildir. Derneklerle ilgili bu hükmün, anonim şirketlerde de uygulanabileceği genel kabul görmektedir. Ancak, Medeni Kanunda konu ile ilgili tüm tüzel kişileri içine alan genel bir düzenleme yapılmaması eleştirilmiştir¹⁴⁸.

Bu şekilde bir sona erme sebebinin tespiti halinde herhangi bir hak düşürücü süreye tabi olmaksızın fesih davası açılacaktır¹⁴⁹.

Böyle bir sona erme durumu, ancak tescil sürecinde hukuka uygun olan bazı “amaçların” tescil sonrasında kimi yasal değişiklikler sonucu şirketler için yasaklanması durumunda ortaya çıkabilir. Örneğin, toplum sağlığı bakımından tehlike arz ettiği yeni gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar sonucunda tespit edilen bir kimyasalın ithali amacı ile kurulmuş olan anonim şirket, söz konusu kimyasalın ülkeye ithalinin sağlık gerekçesiyle kanunla yasaklanması halinde “şirketin amacının kanuna aykırı hale gelmesi” durumuyla karşı karşıya kalır. Bu durumda şirket, esas sözleşmedeki amacını kanuna uygun hale getirmez ise, TMK. ’ nın 89. maddesine göre fesih davası ile karşı karşıya kalabilecektir¹⁵⁰.

Şirketin amacı kanuna ve ahlaka aykırı hale geldiği için, Bakanlığın başvurusu üzerine mahkemece feshine karar verilen ve tasfiye memuru atanan şirketin, tasfiye memurunca yapılan çağrıya rağmen alacaklılarının bir bildirimde bulunmaması, şirketin herhangi bir mal varlığının olmaması ya da şirketin bilgi ve

¹⁴⁸ Kervankıran, s. 41.

¹⁴⁹ Kaderoğlu, s. 54.

¹⁵⁰ Kaderoğlu, s. 55.

belgelerinin tasfiye memuruna verilmemesi veya bunlara tasfiye memurunca erişilememesi yahut şirketin borca batık olduğunun tespit edilmesine ve alacaklılara yapılan bildirimle rağmen 3 ay içerisinde mahkemeye iflas için başvuru yapılmaması durumunda sicil kaydının ticaret sicil müdürlüğünce resen silinmesi gerekir (Tebliğ m. 14/4)¹⁵¹.

3. 2. 5. Şirket Merkezinin Yurt Dışına Taşınması

Ticaret şirketlerinde tüzel kişilik kazanmanın bir sonucu da tabiiyet, yani uyrukluktur¹⁵². Şirket merkezinin yurt dışına nakli, anonim şirketin tabiiyetinin değişmesi anlamına gelir. Türk hukukunda şirketin merkezini yurt dışına taşımasının bir sona erme nedeni olup olmadığı konusunda görüş birliği yoktur¹⁵³.

İsviçre hukuku bakımından anonim şirket merkezinin yurt dışına taşınması hali, kimi usule ilişkin işlemlerin ikmal edilmesi koşuluyla, tasfiyesiz infisah yoluyla sona erme niteliğinde kabul edilmektedir¹⁵⁴.

İsviçre Ticaret Sicil Tüzüğü'nün 127. paragrafına göre (HRegV Art. 127), merkezi İsviçre dışına taşınan şirketlerin, yurt dışında da devam edeceklerini belgelemeleri halinde, sadece sicilden terkin edilecekleri düzenlenmiştir.

Alman hukukunda ise, eğer şirket nakli AB üye devletlerinden birine yapılacak ise, Avrupa Birliği Kuruluş Sözleşmesinin 43 ve 48. maddeleri çerçevesinde üye devletlerin hukuk düzenleri, kamu menfaatlerine aykırı düşmedikçe, sona erme ve tasfiye olmaksızın şirket nakillerine izin verilebilir. Ancak, şirket merkezinin taşınacağı devlet Avrupa Birliğine üye devletlerden biri değilse, şirketin tüzel kişiliğini kurulduğu ülkenin hukuk düzenine göre kazanması nedeniyle nakilden söz edilemeyeceği ve bu konuda alınacak genel kurul kararının şirketin sona ermesi anlamına geldiği ileri sürülmektedir¹⁵⁵.

Bize göre de, şirketin uyruklüğünü değiştirerek merkezini başka bir ülkeye nakletmesi durumu tescil dildiği ülke açısından sona erme olarak kabul edilmeli ve şirket sicilden terkin edilmelidir¹⁵⁶.

¹⁵¹ Songur, s. 1020-1021.

¹⁵² Pulaşlı, s. 656.

¹⁵³ Kervankıran, s. 42.

¹⁵⁴ Kaderoğlu, s. 278.

¹⁵⁵ Kervankıran, s. 43.

¹⁵⁶ Pulaşlı, s. 656.

3. 2. 6. Bütün Payların Anonim Şirket Tarafından İktisap Edilmesi

Kendi paylarını devralma kavramı ile anonim ortaklığa geçici bir süre için dahi olsa söz konusu paylar üzerindeki mülkiyet veya paylı mülkiyet hakkının intikali sonucunu doğuran her türlü hukuki işlem kastedilmektedir. Dolayısıyla satım, trampa, bağışlama, usulsüz tevdi veya teminat amacıyla temlik gibi ortaklığa kendi payları üzerinde mülkiyet hakkı sağlamaya yönelik hukuki işlemler devralma yasağı kapsamına girmektedir¹⁵⁷. Devralma yasağının temel amacı, ortaklık sermayesinin korunmasıdır¹⁵⁸.

Kural olarak anonim şirketin kendi hisse senetlerini, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonucu aşacak olan miktarda iktisap etmesi yasaktır¹⁵⁹.

Bir şirketin kendi paylarını edinmesi, ortağın şirkete getirdiği sermayenin geri verilmesi anlamına gelir. Bu sebeple şirketin paylarını edinmesi sermayenin korunması ilkesine aykırı işlemlerden biri olarak kabul edilir ve sınırlamaya tabi tutulur¹⁶⁰.

TTK m. 379'da şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin şartları belirli bir oran dahilinde buna izin verecek şekilde düzenlenmiş ve buna aykırılık halinde hukuki yaptırım da öngörülmüştür. TTK' da bir şirketin kendi paylarının tamamını iktisap etmesi bir fesih sebebi olarak sayılmamıştır. Bu nedenle, bizim de katıldığımız görüşe göre, yasada öngörülmeeyen fesih gibi ağır bir müeyyidenin yorum yolu ile anonim şirkete uygulanması uygun değildir¹⁶¹.

3. 3. Özel Sona Erme Nedenleri

Özel bir takım hükümlere bağlanmış sona erme sebepleri bu başlık altında incelenmiştir.

¹⁵⁷ **Yılmaz, Asuman**, Alman Hukukunda Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Devralması ve "KonTraG" İle Getirilen Değişiklikler, İÜHFM, C. LXIII, S. 1-2, s. 241-242.

¹⁵⁸ **Yılmaz**, s. 247.

¹⁵⁹ **Öztürk, İlhami**, Sermaye Azaltımı ve Vergisel Sonuçlarının Analizi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012, s. 42.

¹⁶⁰ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 322.

¹⁶¹ **Pulaşlı**, s. 654.

3. 3. 1. Şirket Organlarından Birinin Eksikliği Halinde Fesih Davası

TMK m. 49 gereğince, diğer tüzel kişiler gibi anonim şirketler de, fiil ehliyetlerini kanuna ve kuruluş belgelerine göre sahip oldukları organları aracılığı ile kullanırlar¹⁶².

TTK m. 530' a göre, uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir. Her iki alternatif şart bakımından bu durumun uzun süreden beri devam ediyor olması gerekir. Uzun sürenin ne kadar bir süreyi kapsayacağı hususunun belirlenmesi hâkimin takdir yetkisindedir. Hâkim somut olaydaki şartları dikkate alarak bir süre belirlemelidir. Belirlenecek sürenin organ eksikliğinin giderilmesine ve/veya yönetim kurulunun toplanmasına yetecek kadar uzun olması gerekir. Sonuç olarak, mahkeme tarafından somut olayın tüm özellikleri dikkate alınarak belirlenecek süre ne çok uzun ne de çok kısa olmalıdır. Davanın şirketin tüzel kişiliğine karşı açılması gerekir. Davada şirketi yönetim kurulu temsil edeceğinden, yönetim kurulunun mevcut olmaması nedeniyle açılan davada şirketin bir kayyım tarafından temsil edilmesi gerekir¹⁶³.

Kanun koyucunun madde metninde yer alan “uzun süreden beri” ifadesi ile hem anonim şirketin faaliyetlerini aksatmayacak kadar kısa süreli olan organ eksiklikleri için fesih davası açılmasının önüne geçmeyi amaç edindiği¹⁶⁴ hem de organ eksikliğini fesih yaptırımına tabi tutarak, şirketin yönetim ve karar alma sisteminin kesintisiz ve sağlıklı bir şekilde devamını sağlamak istediği anlaşılmaktadır. Eş deyişle kanun koyucu burada sürenin tayinini de hâkimin takdirine bırakarak, somut olaya göre her iki durum arasında bir denge kurulmasını amaç edinmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin tamamının istifa etmesi veya görev sürelerinin sona ermesi nedeniyle yeni üyelerin seçimi için genel kurulda yapılan oylamada

¹⁶²

Kaderoğlu, s. 58.

¹⁶³

Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 569-571.

¹⁶⁴

Kaderoğlu, s. 60.

çoğunluğun sağlanamaması, boşalan üyeliklere yeni atamaların yapılamaması nedeniyle yönetim kurulunun gerekli yetersayıyı sağlayamaması,¹⁶⁵ yönetim kurulunun hiç veya gereği gibi toplanamaması,¹⁶⁶ muhtelif ihtilaflar sebebiyle organların işlevlerini yerine getirememesi¹⁶⁷ ve pat durumu (kurulda teklif hakkında verilen lehte ve aleyhte oyların eşitliği) nedeniyle karar alınamadığı¹⁶⁸ gibi durumlar organ eksikliğine örmek olarak verilebilir.

“Kanunen gerekli olan organlar” teriminin anlamı öğretiyle mahkeme kararlarına bırakılmıştır¹⁶⁹. Genel kurulun yılda en az bir defa ve önemli bazı durumlarda toplanması nedeniyle devamlı bir organ niteliği bulunmadığından fesih davası açılabilmesi için genel kurulun yokluğundan değil, toplanamamasından söz edilmiştir¹⁷⁰.

Bilge, anonim şirketlerde denetim kurulu kaldırılmış olduğu için anonim şirketin kanuni organlarının genel kurul ve yönetim kurulu olduğu, ayrıca tasfiye sürecindeki tasfiye görevlileri ile İİK m. 179 vd. gereğince iflâsın ertelenmesi hâlinde mahkeme tarafından yönetim organının yetkilerinin tümüyle elinden alınması sonucunda atanan kayyımın da anonim şirketin organı olduğu görüşündedir¹⁷¹.

Bir organın görev süresinin sona ermesi halinde görevi, yeni üyelerin seçilme amacına yönelik olarak devam eder. Yenisinin seçilebilmesi için ise makul bir sürenin geçmesi beklenmelidir¹⁷².

Konu ile ilgili olarak, Yargıtay tarafından verilen bir kararda¹⁷³ özetle; “Anonim şirketlerde görev süresi biten yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine dair bir hüküm bulunmaması nedeniyle yönetim kurulunun yeni yönetim seçilene kadar olağanüstü ve acil durumlar için görevlerine devam edeceklerinin kabulü gerekir. Bu nedenle, yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin bitmesiyle şirketin kendiliğinden organsız kaldığından söz edilemez.” denilmektedir.

¹⁶⁵ Kervankıran, s. 44.

¹⁶⁶ Gerekçe, TTK m. 530.

¹⁶⁷ Kaderoğlu, s. 60.

¹⁶⁸ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 570.

¹⁶⁹ Gerekçe, TTK m. 530.

¹⁷⁰ Kaderoğlu, s. 59.

¹⁷¹ Bilge, s. 269.

¹⁷² Kervankıran, s. 45.

¹⁷³ Yargıtay 11. HD, 25. 02. 2014, E. 2012/13135, K. 2014/3515 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 503-504.

Bekleme süresi makul ölçüleri aşarsa, artık organ eksikliği nedeniyle ortaklığın feshi dava edilebilir¹⁷⁴. Belirlenen süre içinde durumunun düzeltilmemesi halinde, mahkeme şirketin feshine karar vermelidir. Feshe karar verip vermeme konusunda mahkemenin takdir yetkisi bulunmamaktadır¹⁷⁵.

Yine Yargıtay tarafından konu hakkında verilen bir kararda¹⁷⁶ özetle; *“Anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin süreleri sona erdiği halde yenilerinin seçilememesi, yeni yönetim kurulunun seçimi de gündemde yer alacak şekilde genel kurulun toplantıya davet edilmesine rağmen yönetim kurulu üyelerinin seçilememesi halinde, mahkemece davalı şirketin organ yokluğu nedeniyle feshine karar verilmesi, usul ve yasaya uygundur. ”* denilmektedir.

01. 07. 2015 tarihinde önce, sebebi ne olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketlerin tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi, ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın TTK Geçici 7. madde hükümlerine göre yerine getirilmiştir (TTK Geçici m. 7/1-d). Organların eksikliği Türk Ticaret Kanunu kapsamında da bir sona erme nedeni olmakla birlikte (TTK m. 530) TTK geçici 7. madde ile organ eksikliği süre koşuluna bağlanarak sona ermenin ihtilafsız ve net bir şekilde tespitine olanak sağlanmıştır. Türk Ticaret Kanunu ise sona ermenin tespiti için herhangi bir süre öngörmeyerek, takdir yetkisini hâkime bırakmaktadır¹⁷⁷.

Bu şekilde organ eksikliğine rağmen mahkemeden talepte bulunulmadığı için varlığını sürdüren anonim şirketlerin, -genel kurulun toplanması için süre tanınmasına da gerek kalmaksızın- TTK Geçici 7. madde kapsamında hızlıca tasfiyesi gerçekleştirilebilmiştir¹⁷⁸.

01. 07. 2015 tarihinden önce genel kurulun üst üste beş yıl toplanamaması nedeniyle anonim şirketin münfesihi olması durumunda tasfiyeden dönebilmek için, ayrıca bir genel kurul kararı alınmasına dahi gerek olmaksızın genel kurul toplantısının yapıldığına dair toplantı tutanağının ve diğer ilgili belgelerin ticaret sicil

¹⁷⁴ **Pulaşlı**, s. 657.

¹⁷⁵ **Kervankıran**, s. 45.

¹⁷⁶ Yargıtay 11. HD, 22. 10. 2015, E. 2014/14919, K. 2015/10964 sayılı kararı için bkz. **Altış**, s. 504-505.

¹⁷⁷ **Songur**, s. 1016.

¹⁷⁸ **Songur**, s. 1017.

müdürlüğünce yapılan ihtarın tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde (TTK. Geçici m. 7/4-b) sicil müdürlüğüne sunulması gerekli ve yeterlidir¹⁷⁹.

3. 3. 2. Haklı Sebeplerle Fesih

Haklı neden, her somut olayda ayrı değerlendirilen, temeli TMK m. 2' deki dürüstlük kuralında bulunan bir kavramdır. Kusura bağlı değildir¹⁸⁰.

Haklı sebeple fesih, taraflara çekilmez hale gelen sözleşmeden kaynaklı sürekli nitelikteki bağılılıklarına son verme olanağı veren genel bir ilkedir. Haklı sebeple feshi talep etme hakkı, özel hukukun temel ilkelerinden biri olan sözleşmeye bağılılık ilkesinin istisnası niteliğindedir. Sözleşmeye bağılılık ilkesi, sözleşme ile yükümlülük altına girenlerin, sözleşmeden kaynaklı taahhütlerine, sözleşme ilişkisine, sözleşmenin kurulduğu andaki hükümlere her hal ve şartta bağılı kalmalarını ve sözleşmenin ancak her iki tarafın ortak iradesi ile sona erdirilmesini içerir¹⁸¹.

Borç ilişkisinin süreklilik içermesi nedeniyle, bu tür sözleşmelerde, başlangıçta var olan şartların zaman içinde değişmesi, menfaatler dengesinin ve güven ilişkisinin bozulması her zaman için ihtimal dahilindedir. Zaman içinde meydana gelen olumsuz şartlara ve güven ilişkisinin ortadan kalkmasına rağmen tarafların devam eden sözleşme ilişkisi ile bağılı tutulması, onların haklı menfaatlerine ve kişilik haklarına zarar verecektir. Bu sebeple, sözleşme ilişkisinde zaman içinde meydana gelen değişiklikler, dürüstlük kuralı gereğince çekilmezlik derecesine ulaştığı takdirde, taraflar bozucu yenilik doğuran bir beyanla, sürekli borç ilişkisini ileriye etkili olarak sona erdirme yetkisine sahiptirler¹⁸².

Anonim ortaklığın sona erme sebepleri bakımından eTTK hükümleri ile karşılaştırıldığında TTK' nın getirdiği en önemli yenilik¹⁸³ esas sermayenin en az *onda birini*, halka açık şirketlerde ise *yirmide birini* temsil eden pay sahiplerine haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden şirketin feshini talep etme hakkı tanınmış olmasıdır (TTK m. 531)¹⁸⁴. Bu hakkın kullanılabilmesi için esas sermayenin onda

¹⁷⁹ Al Kılıç, s. 123.

¹⁸⁰ Sümer, Ayşe, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, Yıl: 2012 (Özel Sayı), s. 840.

¹⁸¹ Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2011, s. 8.

¹⁸² Şahin, s. 9.

¹⁸³ Bahtiyar, s. 382.

¹⁸⁴ Pulaşlı, s. 658.

birine sahip olmak gerekli ve yeterlidir. Bu oranda paya bir pay sahibinin sahip olması şart değildir. Birden fazla pay sahibi de bir araya gelerek söz konusu hakkı kullanabilir. Esas sözleşme ile daha düşük bir oran öngörülebilir¹⁸⁵.

Anonim ortaklıklar hukukunun temel prensiplerinden bir tanesinin de “sermayenin iadesi yasağı” olması nedeniyle, Türk Ticaret Kanunu’nda pay sahiplerine çıkma hakkı verilmemiştir. Aynı şekilde ana sözleşme ile dahi böyle bir hakkın tanınması mümkün değildir¹⁸⁶. Ortağa önemli bir koruma sağlayan “ortaklıktan çıkma”; sermayenin geri ödenmesi ve ortaklık borçlarının teminatını oluşturan varlıklarının azalması gibi sermayenin korunması ilkesini zedeleyen sonuçları sebebiyle, anonim ortaklıklar hukukunda kabul edilmemiştir¹⁸⁷. Bu nedenle fesih olanağı, çıkma hakkının mevcut olmaması nedeniyle anonim şirketlerde bir o kadar zorunlu olmaktadır¹⁸⁸.

Ortaklıklar hukukumuzda kaynak teşkil eden İsviçre Borçlar Kanununda başlangıçta, şahıs ortaklıklarından farklı olarak anonim ortaklığın haklı sebeple feshine yer verilmemişti. Ancak söz konusu hukuki kurum, 1936 tarihli değişiklikten sonra, belirli bir pay oranına sahip olmak koşuluyla pay sahiplerine tanınmış, diğer bir ifadeyle bir azınlık hakkı olarak, İsv. BK. 736 b. 4’te yer almıştır. Alman Hukukunda ise haklı sebep, halen anonim ortaklığın fesih sebepleri arasında yer almamaktadır (bkz. Alm. P. Ort. K. § 262). Ayrıca, TTK m. 531’de, İsv. BK. 736 b. 4’den farklı olarak hâkime, ortaklığın feshi yanında davacı pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmasına veya duruma uygun ve kabul edilebilir diğer çözümlere karar verebilme konusunda takdir hakkı verilmiştir. Böylelikle, haklı sebeplerin ağırlığına göre ortaklığın kolaylıkla sona erdirilmesinin önüne geçilerek menfaatler dengesi sağlanmaya çalışılmıştır¹⁸⁹. Menfaatler dengesi açısından değerlendirildiğinde, ortaklıktan çıkarılmanın çözüm için ilk seçenek olarak ele alınması doğru bir yaklaşım tarzı olacaktır. Ancak, mahkeme ortaklıktan çıkarma konusunda taleple bağlı değildir¹⁹⁰.

¹⁸⁵ **Gerekçe**, TTK. m. 531.

¹⁸⁶ **Nomer Ertan, Füsün**, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası, TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, İÜHFM, C. LXXIII, s. 36.

¹⁸⁷ **Şahin**, s. 49.

¹⁸⁸ **Pulaşlı**, s. 658.

¹⁸⁹ **Erdem, Nuri**, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi (Doktora Tezi), İstanbul 2012, s. 3-4.

¹⁹⁰ **Bahtiyar**, s. 385.

Konu ile ilgili olarak, yukarıda yaptığımız açıklamaları destekler biçimde Yargıtay tarafından verilen bir kararda¹⁹¹ özetle, “*Şirketler hukuku bakımından şirketin devamlılığının sağlanması esas olup; ekonomik değer taşıyan şirketin feshi yerine şirketi ayakta tutacak diğer çözüm yollarının hâkimce değerlendirilmesi zorunlu kılınmıştır. Bu nedenle, şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağına gözetilmesi gerekir.*” denilmektedir.

Yine aynı şekilde Yargıtay tarafından verilen kararda¹⁹² özetle, “*Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurdukları malvarlıklarıyla şirket ana sözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket ana sözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.*” denilmektedir.

Doktrinde, haklı sebeple fesih davasının azınlığı koruyucu, olası pay devri sınırlandırmalarına karşı ortaklıktaki kilitlenmeyi giderici ve sürekli borç ilişkisini dürüstlük kuralı gereği sona erdirici işlevleri olduğu kabul edilmektedir¹⁹³.

Haklı sebeple fesih davası, caydırıcı/önleyici bir etkiyi de haizdir. Çünkü çoğunluk pay sahiplerinin anonim şirketin devamında büyük menfaatleri söz konusudur ve bu durum onları, elinde şirketin feshini talep edebilme gibi etkili bir

¹⁹¹ Yargıtay 11. HD, 02. 06. 2014, E. 2014/3669, K. 2014/10238 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 484-486.

¹⁹² Yargıtay 11. HD, 03. 03. 2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 512-517.

¹⁹³ **Erdem**, s. 6.

güç bulunan azınlığa karşı daha dikkatli davranmaya sevk eder. Bununla birlikte haklı sebeple fesih davası, azınlığın çoğunluk pay sahipleri ile aynı görüşte olmadığı her durumda çoğunluğa karşı kullanabileceği bir tehdit veya baskı aracı haline dönüştürülmemelidir¹⁹⁴.

Haklı nedenle fesih hakkı, azınlığa tanınan en kuvvetli haktır. Neden – sonuç ilişkisi açısından değerlendirildiğinde ise iki ucu keskin bir kılıç gibidir¹⁹⁵. Bu nedenle fayda/maliyet analizinin çok iyi yapılması gerekir.

Anonim şirketi sona erdirmeye yönelik fesih davasında ileri sürülen sebepler sona erdirmeyi haklı kılacak biçimde çok önemli veya esaslı olmalıdır. Çünkü burada anonim ortaklığa hâkim ilkelerin en önemlisi olan çoğunluk iradesine karşı azınlığın istemiyle, anonim şirketin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması söz konusudur. Bu nedenle yasanın bu hükmünün daima son çare olarak anlaşılması gerekir¹⁹⁶. Bu yönüyle, haklı sebeple fesih davası azınlığa tanınan radikal bir çaredir¹⁹⁷.

Konu ile ilgili olarak, Yargıtay tarafından verilen bir kararda¹⁹⁸ özetle; *“6102 sayılı TTK’ nın 531. maddesi hükmü uyarınca sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahipleri ancak haklı sebeplerin varlığını kanıtlamaları halinde şirketin feshine karar verilmesini isteyebileceklerdir. Haklı nedenler kanunla tanımlanmadığı için her samut olayın özelliğine göre mahkemelerce takdir edilecektir. Her ticaret şirketi gibi anonim şirketin nihai amacı da kâr elde etmek ve bunu dağıtmak olup, anonim şirketin kâr elde etme ve dağıtma nihai amacından doğan pay sahibinin kâr payı hakkı da bir vazgeçilmez haktır. Bu çerçevede anonim şirketin pay sahiplerine dağıtabilecek kârı bulunuyorken iyiniyet kurallarına aykırı olacak şekilde uzunca bir süre dağıtılmaması ya da yetersiz dağıtılması halinde pay sahibi bu hakkını mahkeme aracılığı ile talep edebilecektir. Davacı davalı şirketin genel kurullarında kâr dağıtılmaması ya da yetersiz dağıtılması yönünde alınan kararların iptali yönünde davalar açmıştır. Davalı şirket, davacı ve kardeşlerinden oluşan 5 kişilik bir aile şirketi olmakla birlikte bir sermaye şirkettir. Bu nedenle de davacının aile bireyleri*

¹⁹⁴ **Çağlar, Hayrettin / Kaşak, Esra**, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK m. 531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl:2016, Cilt:65, Sayı:3, s. 662.

¹⁹⁵ **Sümer**, s. 847.

¹⁹⁶ **Pulaşlı**, s. 659.

¹⁹⁷ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 382.

¹⁹⁸ Yargıtay 11. HD, 03. 12. 2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 487-497.

arasındaki manevi bağların koptuğuna dair gerekçesi de davalı anonim şirketin feshi için haklı neden olarak görülemeyecektir. Bu itibarla mahkemece, davacının dayandığı nedenlerin 6102 sayılı TTK' nın 531. maddesi uyarınca haklı neden olarak kabul edilemeyeceği nazara alınmadan yanılığlı değerlendirme ile davalı şirketin feshi için haklı neden olduğunun kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir. '' denilmektedir.

Yine Yargıtay tarafından verilen başka bir kararda¹⁹⁹ ise özetle, *“TTK' nın 435. maddesi uyarınca mahkeme tarafından verilen 4 aylık süreye rağmen genel kurulun yapılamadığı, % 50' şer hisseye sahip ortaklar arasındaki görüş farklılığı nedeniyle yönetim kurulu üyeleri tarafından genel kurulun yapılamayacağını belirtildiği ve şirketin durumunun kanuna uygun hale getirilemeyeceğinin anlaşıldığı gerekçesiyle şirketin fesih ve tasfiyesine, tasfiye memurunun atanmasına karar verilmesi usul ve kanuna uygundur.”* denilmektedir.

Hâkim, haklı nedenlerin varlığını her somut olay için ayrı ayrı değerlendirecektir. Haklı nedenlerin var olmasına rağmen bazı durumlarda ise anonim ortaklığı fesihten kurtarmak için açık uçlu bırakılan çözüm şeklini bulacaktır²⁰⁰.

TTK m. 531 ile anonim ortaklığın haklı sebeple feshi konusunda hâkime şirketin feshine ya da fesih yerine duruma uygun ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verme konusunda olağanüstü nitelikli bir takdir yetkisi tanımıştır. Hâkim bu istisnai yetkiyi kullanırken evrensel hukuk ilkelerinin, anonim ortaklığın temel niteliklerinin ve yasanın emredici hükümlerinin çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır. Hâkim takdir yetkisi kapsamında, organların vazgeçilmez yetkileri içinde kalan alanlara girmemeli, tüm ortakların özgür iradesiyle kabul edilen esas sözleşmenin tadili sonucu doğuran çözümler getirmemelidir. Hâkimin bu yetki kapsamında, şirketin özgün yapısını değiştirecek ve onu başka bir şirkete dönüştürecek çözümlere karar verme yetkisi yoktur²⁰¹.

Hâkim tarafından, fesih yerine hükmedilecek çözümün haklı sebebi meydana getiren durumu kesin olarak ortadan kaldırması gerekir. Bu açıdan hâkim, alternatif

¹⁹⁹ Yargıtay 11. HD, 20. 05. 2014, E. 2014/1077, K. 2014/9318 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 486-487.

²⁰⁰ **Sümer**, s. 848.

²⁰¹ **Çamoğlu**, Ersin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 1, Mart 2015, Sayfa: 5.

özüm olarak kayyım atama yoluna gidemez. Yine hâkim bulacağı çözümde ilgililerin menfaatlerini dengelemelidir. Bu açıdan çoğunluğun gücünü azınlık üzerinde kötüye kullanması halinde, bu kötüye kullanmayı bertaraf edecek bir çözüm olmalıdır²⁰².

Acaba sözleşmede haklı nedenle feshi kısıtlayacak şekilde somut olaylar tek tek gösterilebilir mi? Katıldığımız görüşe göre, kısıtlamaların tahdidi olarak sözleşmeye konulması fesih hakkının ihlali anlamına gelecektir. Bu nedenle sadece haklı neden sayılabilecek bazı durumlar örnek olarak sözleşmeye konulabilir²⁰³.

Doktrin ve İsviçre Federal Mahkemesi tarafından, gerek haklı sebebin oluşması anında, gerekse dava açılması esnasında ve dava sonuçlanıncaya kadar yüzde on oranında payların sahibi olunması gerektiği haklı olarak kabul edilmektedir²⁰⁴.

İsviçre Federal Mahkemesinin konuya ilişkin BGer 4A-475/2009 vom 5. 3. 2010 (BGE 136 III 278) sayılı kararında anonim şirketin feshi talebine ilişkin olarak tespit ettiği temel ilkeler şöyledir:

(1) Sermaye şirketi olan anonim şirketlerde pay çoğunluğuna sahip olanların alınan kararlarda söz ve hâkimiyet hakkına sahip olduğuna ilişkin temel ilke, sadece hakkın açıkça kötüye kullanılması hallerinde istisnai olarak geçerli olmaz.

(2) Kâr dağıtımını yapılmaması maddi hukuk açısından zorunlu olarak azınlık haklarının ihlal edildiği anlamına gelmez. Zira dağıtılmayan kâr payları nedeniyle payların değeri artmakta olup, mahkeme tarafından da şirketin feshi yerine kâr dağıtmayan şirketin kâr dağıtmasına karar verilebilmektedir.

(3) Sermaye şirketi olan anonim şirketlerde genel kurul kararlarının pay çoğunluğu ilkesine göre alınır. Bununla ilgili olarak pay sahipleri arasında görüş ayrılıkları ve çatışmaların olması kaçınılmazdır. Ancak bu fikir çatışmalarının devamlı olarak tekrar etmesi şirketin feshi için haklı bir neden oluşturmaz. Çünkü çoğunluğun hukuken geçerli olarak aldığı karara tüm pay sahipleri ve azınlıkta uymak zorundadır. Ayrıca, bir

²⁰² **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku, s. 573.

²⁰³ **Sümer**, s. 843.

²⁰⁴ **Nomer Ertan**, s. 424.

azınlık hakkı olarak haklı sebeplerle şirketin feshi talebinin kabul edilebilmesi için, çoğunluk ilkesinin uygulanmasının şirket içinde çekilemez bir duruma gelmesi ve bu çözümün son çare (ultima ratio) olması gerekir.

(4) Şirketin feshinde, davacı olan azınlığın çıkarları yanında diğer pay sahiplerinin ve çalışanların şirketin devamına ilişkin çıkarlarının da nazarı itibara alınması gerekir²⁰⁵.

(5) Şirketin iflasa götürebilecek şekilde kötü yönetilmesi, azınlık pay sahiplerinin haklarının devamlı surette ihlal edilmesi veya organların çalışmasının bloke edilmesi, haklı sebeplerle şirketin feshine yol açabilir²⁰⁶.

İsviçre öğretisinde, mahkemenin alabileceği kararlara ilişkin aşağıdaki örnekler gösterilmektedir: -Genel kurul kararının iptali, -Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu, -Kâr dağıtma zorunluluğu, -Davacı azlık pay sahipleri arasından birinin yönetim kuruluna alınması, -Sermaye azaltma yolu ile kısmi tasfiye, -Yeni pay sahibinin şirkete alınması, -Esas sözleşmedeki bir hükmün esas sözleşmeden çıkarılması, -Şirketin bölünmesi, şirketin işletmesinin ayrılarak bir yavru şirket kurulması ve bu şirketin paylarının satılmasına karar verilmesi. Mahkeme, sadece bir çözümü uygun görebileceği gibi, birden çok alternatif çözümü birlikte de karara bağlayabilir²⁰⁷.

Türk hukukunda haklı sebeplere örnek olarak; şirketin kötü yönetilmesi, şirketin işleyişinin felce uğratılması, pay sahiplerinin keyfi ve haksız bir şekilde farklı muameleye tabi tutulmaları, şirket imkanlarının çoğunluk pay sahiplerine tahsisi, kârın ve mali imkanların çoğunluğun hâkim olduğu diğer şirketlere kaydırılması, şirket varlıklarının yanlış kullanımı veya israfı, azınlığın meşru taleplerinin sürekli reddedilmesi, genel kurulda oyların karar almayı engelleyecek şekilde eşit olarak ikiye bölünmesi ve bunun karar alınamaz bir sürece dönüşmesi veya yönetim kurulunun da benzer bir şekilde işleyemez hale gelmesi²⁰⁸, şirketin kâr elde etmesine rağmen uzun süre pay sahiplerine kâr dağıtılmaması, şirketin sürekli

²⁰⁵ **Pulaşlı**, Hasan, İsviçre ve Alman Hukuku İle Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Ticari Mevzuat, Ankara 2013, s. 292-293.

²⁰⁶ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 667.

²⁰⁷ **Bilge**, s. 277.

²⁰⁸ **Bilge**, s. 273.

zarar etmesi, özellikle küçük şirketlerde payların kolay elden çıkarılamadığı durumlarda yönetici ortakların şirketin içini boşaltmaları, hammadde tedarikinin şirketin faaliyetini önemli ölçüde aksatacak derecede zorlaşması, azınlık hakları veya bireysel hakların ve bu kapsamda özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi²⁰⁹, yönetim kurulunun sürekli bir şekilde toplantı yapamaz ve çalışamaz durumda olması, uzun süreden beri organ seçiminin yapılamaması, şirket organlarının önemli toplantıları yapmaktan kaçınması, çoğunluğun anonim şirketin yapısına ve menfaatlerine aykırı işlemlere yönelmesi²¹⁰ gösterilebilir.

Fesih davasının önemi ve etkisi göz önünde bulundurularak maddede dava hakkının kötüye kullanılmasının önlenmesi bakımından davacıların ortaklığa verdikleri zararlardan sorumlu tutulacaklarına ve muhtemel zararlar için mahkemece davacılarından uygun teminat isteneceğine ilişkin bir hükme yer verilmesi yararlı olacaktır²¹¹.

01. 07. 2015 tarihinden önce haklı sebeplerle mahkemece feshine karar verilen ve tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketlerin tasfiyeleri ve resen terkin işlemleri TTK Geçici 7. maddeye göre yerine getirilmiştir. Mahkemece verilen fesih kararı nedeniyle TTK Geçici 7. madde kapsamında (TTK Geçici m. 7/4-c ve Tebliğ m. 7/b) söz konusu şirketlerin tasfiyeden dönebilmeleri mümkün değildir.

4. Sona Ermenin Tescili ve Tasfiye İşlemlerinin Başlaması

Sona erme, kural olarak yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Tescil kurucu nitelik taşımaz²¹². Tasfiye sürecinin başlaması için bu tescilin yapılması zorunlu değildir²¹³. TTK m. 532 hükmüne göre, şirketin sona erdiğinin ticaret siciline tescili yükümlülüğü *kurul halinde* yönetim kuruluna aittir. Diğer bir ifade ile yönetim kurulu üyelerinin şirketin sona erdiğini bireysel olarak tescil ve ilan talebinde bulunabilme yetkileri yoktur²¹⁴.

Anılan madde hükmüne göre, sona ermenin yönetim kurulunca tescil ve ilan ettirilme yükümlülüğü ancak şirketin iflas nedeniyle ve mahkeme kararıyla sona erdirilmesi durumlarında ortadan kalkar.

²⁰⁹ Kaderoğlu, s. 65.

²¹⁰ Kervankıran, s. 49.

²¹¹ Sümer, s. 847.

²¹² Bilge, s. 279.

²¹³ Karahan, s. 13.

²¹⁴ Karahan, s. 12; Kervankıran, s. 62.

Konun koyucu, sona ermenin tescili işleminin bu şekilde sürüncemede bırakılmasını engellemek için yukarıda sayılan her iki sona erme halinin de ticaret siciline resen tescilini öngörmüştür.

Sona ermenin tesciline ilişkin ilanın bir kez yapılması yeterlidir. İlan Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacaktır. Bunun dışında şirket esas sözleşmesinde başkaca ilan şekilleri öngörülmüş ise bu yollarla da ilan yapılmalıdır²¹⁵.

Sona ermenin tescili konusunda tek yetkili organ yönetim kurulu olmasına rağmen, yönetim kurulunun bulunmaması veya toplanamaması nedeniyle tescil başvurusunda bulunulamadığı durumlarda genel kurul tescil bildirimini yapması için yönetim kurulunun geride kalan diğer üyelerinden birisini veya şirketi temsilen başka kişileri yetkilendirebilir. Genel kurulun toplanamadığı durumlarda ise, tescil bildiriminin tasfiye memurları tarafından yapılması gerekir. Diğer taraftan, yönetim kurulu dışındaki organ yokluğuna dayalı olarak şirketin mahkemece feshine karar verildiği hallerde, tescil başvurusu yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Ancak her iki organın da yokluğuna dayalı fesih davasında, tescil başvurusunun tasfiye memuru tarafından yapılması gerekir²¹⁶.

Ticaret şirketlerinin her biri için, kuruluş, sona erme sebepleri ve tasfiye yolu TTK' da ayrı ayrı düzenlenmiştir. Dolayısıyla, bir şirketin tüzel kişilik kazanması için nasıl kuruluşa dair yasal işlemlerin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi gerekiyor ise, sona ermesi halinde de tasfiye sürecine dair yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve sonrasında sicilden terkin talep edilerek şirketin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması icap etmektedir. Ancak, uygulamada, tasfiye sürecinin oldukça uzun ve bir dizi işlem gerektirmesi nedeniyle, birçok şirketin çeşitli sebeplerle faaliyetine son verdiği halde tasfiye sürecini işletmediği bilinmektedir. Bu nedenle, anılan şirketler ticaret sicilinden terkin edilememekte, bu da tasfiye halindeki binlerce şirketin özel hukuk tüzel kişisi olarak varlığını devam ettiriyor gözükmeye sebebiyet vermektedir²¹⁷.

²¹⁵ **Gerekçe**, TTK. m. 532.

²¹⁶ **Karahan**, s. 12; **Kervankıran**, s. 52.

Altaş, Soner, Anonim ile Limited Şirketi Tasfiye Etmemenin Cezası Var mıdır?, Mali Çözüm Dergisi, Eylül - Ekim 2016, s. 180.

5. TTK TASFİYE HÜKÜMLERİ IŞIĞINDA TTK GEÇİCİ 7. MADDEYE GÖRE TASFİYE

5. 1. Tasfiye Kavramı

Tasfiyenin (safv' dan) sözcük karşılığı saf kılma, kılınma, saflaştırma, temizlemedir²¹⁸. Şirketler hukuku anlamında tasfiye ise, sona eren bir ticaret şirketinin mali ve hukuki ilişkilerinin çözüldüğü, kanunla düzenlenmiş fakat yargı dışı hukuki bir süreci ifade etmektedir²¹⁹. Tasfiye işlemleri yargısal faaliyetler olmayıp, tamamen ekonomik nitelikli faaliyetlerdir²²⁰. Tasfiye, kelime anlamıyla ayıklama, temizleme iken, ticari anlamda sona eren şirketin malvarlığındaki alacakların tahsili, borçların ödenmesi ve geri kalan var ise ortaklarına dağıtılması sürecini ifade eder²²¹. Diğer bir ifade ile tasfiye, şirketin gerek iç ilişkideki gerekse dış ilişkideki mali ve hukuki bağlarının çözülmesi amacıyla yapılan işlemlerin tümüdür²²². Tasfiye sona erme sebebinin ortaya çıkması ile başlayan ve şirketin ticaret sicilinden silinerek tüzel kişiliğinin ortadan kalkması ile son bulan bir süreci ifade eder²²³.

Tasfiyesiz infisaha yol açan, birleşme, tür değiştirme ve kamu tüzel kişiliği tarafından devralınma gibi nedenler dışındaki bir nedenle sona erme, şirket malvarlığının tasfiyesini gerektirir²²⁴.

Tasfiyeyi gerektiren sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi, anonim şirketi hemen sona erdirmez. Sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ve tasfiye sürecine girilmesi ile şirket, varlığını tasfiye şirketi olarak devam ettirir. Şirket ancak tasfiye işlerinin tamamlanması sonrasında sicilden terkin edildiğinde *gerçek* anlamda sona erer²²⁵. Sona ermenin tesciline ilişkin ilanın bir kez yapılması gerekli ve yeterlidir. İlân Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacaktır. Bunun

²¹⁸ Bayram, s. 163-164.

²¹⁹ Kervankıran, s. 55.

²²⁰ Ulusoy, Erol, Adi Ortaklığın Tasfiyesi ve Mahkemelerin Görevi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt:0, Sayı:5, Yıl : 2015, s. 886.

²²¹ Önder, s. 78.

²²² Bilge, s. 261.

²²³ Yavuz, Mustafa, Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi, Vergi Dünyası Dergisi, Yıl : 37, Sayı :444, Ağustos 2018, s. 127.

²²⁴ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 382.

²²⁵ Karahan, s. 14.

dışında şirket esas sözleşmesinde başkaca ilan şekilleri öngörölmüş ise bu yollarla da ilan yapılmalıdır²²⁶.

Sone erme ve tasfiye arasında bir sebep sonuç ilişkisi mevcut olduğundan, tasfiye, sona ermenin beklenen sonucudur²²⁷. Sona erme ve tasfiye kavramları birbirleri ile bağlantılı ancak farklı iki aşamayı ifade ettiğinden aynı anlamda kullanılmaları mümkün değildir.

TTK Geçici 7. madde kapsamında yer alan anonim şirketlerden, 01. 07. 2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanmasına rağmen genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayanlar (TTK Geçici m. 7/1-e) dışında kalanların tasfiye sürecini başlatan sona ermenin tescil ve ilanı işlemini yerine getirmiş olduğundan bahsetmek olanaklı değildir. Zira düzenlemenin konusunu fiilen sona ermesine rağmen tasfiye işlemleri gerçekleştirilmeyen anonim şirketler oluşturmaktadır.

5. 2. Tasfiyenin Amacı

TTK m. 533/1' e göre, sona eren şirket tasfiye haline girer. Şirketin sona ermesinin doğal bir sonucu olarak da tasfiye süreci başlar. Bu nedenle tasfiye, doğal olduğu kadar zorunlu ve emredici bir süreçtir²²⁸.

Tasfiye ile birlikte, şirketin “*aktif kazanç sağlamak ve bunları paylaşmak amacı*” yerini tasfiye amacına bırakır²²⁹.

Şirketin tasfiye edilecek herhangi bir malvarlığının bulunmaması, tasfiyeye tabi olma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz²³⁰.

Tasfiyenin iki önemli amacı vardır. Bunlardan birincisi alacaklıların korunması ve alacaklarının ödenmesidir. İkincisi ise, pay sahiplerinin tasfiye sonucuna katılma hakkının sağlanmasıdır²³¹.

²²⁶ Bilge, s. 280.

²²⁷ Kervankıran, S. 56.

²²⁸ Karahan, s. 16; Kervankıran, s. 64.

²²⁹ Yavuz, Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi, s. 127.

²³⁰ Karahan, s. 15; Kervankıran, s. 64.

²³¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 383.

Ancak, tasfiye sürecinin gerçek amacı, şirketin tamamen sona erdirilmesidir. Bu amacı gerçekleştirirken, alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması ise esastır.

Şirket malvarlığını ve işletme değerini arttırıcı faaliyetlerin tasfiye amacına uygun olduğu kabul edilmektedir²³². Bu nedenle, şirket alacaklıları ve pay sahiplerinin menfaatine uygun olduğu kabul edilen faaliyetlerin tasfiye amacına da uygun olduğu kabul edilebilir²³³.

Alman hukukunda özellikle anonim şirketler bakımından, tasfiye işlemlerinin alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerini koruyucu işlemler olması gerektiği kabul edilmektedir²³⁴.

Tasfiye amacı, sona erme ile birlikte şirket amacının yerine geçmekte ve şirket faaliyetlerini tasfiye amacına yönelik olarak devam ettirmektedir²³⁵.

TTK Geçici 7. madde düzenlemesinin amacı ise, anonim şirketin fiilen sona ermesi ile tamamen sona ermesi arasında gerçekleştirilmesi gereken tasfiye işlemlerinin hiç veya tam olarak gerçekleştirilmemesi nedeniyle tasfiye sürecinde meydana gelen boşluğu ortadan kaldırmaktır. Diğer bir ifade ile TTK Geçici 7. madde olağan tasfiyenin gerçek ve nihai amacına hizmet etmektedir.

Tasfiye sürecinin iki şekilde sonuçlanması mümkündür. Bunlardan ilki şirketin tasfiye amacı doğrultusunda tamamen sona ermesi, ikincisi ise tasfiyeden dönülerek şirketin faaliyetine devam etmesidir²³⁶.

TTK m. 548 tasfiyeden dönmeyi ikiye ayırarak düzenlemiştir. Bunlardan birincisi belirli nedenlerle tasfiye haline giren şirketin genel kurul kararı ile tasfiyeden dönmesidir. Genel kurul sermayenin en az yüzde altmışının olumlu oyu ile şirketin devamına karar verebilir. Esas sözleşme ile söz konusu yetersayı ağırlaştırılabilir veya başkaca önlemler öngörülebilir. İkincisi ise, iflas ile sona eren şirketin, iflasın kaldırılması kararıyla veya iflasın konkordatonun uygulanmasıyla

²³² **Demirkapı**, Ertan, Anonim Şirket Tasfiyesinde Süre Gelen İş ve Yeni İş Kavramları ve Bunlara Bağlı Hukuki Sonuçlar, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt : 11, Sayı: 1, Yıl : 2014, s. 138-139.

²³³ **Demirkapı**, s. 154.

²³⁴ **Demirkapı**, s. 138-139.

²³⁵ **Karahan**, s. 22; **Kervankıran**, s. 58.

²³⁶ **Kervankıran**, s. 56.

sona ermesi durumunda, genel kurul kararına gerek kalmadan şirketin devam etmesi halidir²³⁷.

Doktrinde, böyle bir düzenleme yapılmasının amacının, anonim şirketlerdeki malvarlığının korunması ilkesini güvence altına almak ve alacaklıların korunmasını sağlamak olduğu savunulmaktadır. Zira, malvarlığının dağıtımına başlanılmasından sonra tasfiyeden dönme kararı alan şirket, ilk kuruluşta ki sermaye getirilmesi zorunluluğu ile malvarlığının korunmasına yönelik kuruluş hükümlerini saf dışı bırakarak normal, sağlıklı bir şirket haline dönecektir. Kaldı ki anonim şirketlerde sorumluluk kendi malvarlığı ile sınırlı olduğundan, şirketin malvarlığının pay sahiplerine dağıtılması alacaklıların menfaatlerinin ihlal edilmesi anlamına gelir²³⁸.

Yıldız, tescili sağlanmış olan bir dönme kararının, dağıtılan malvarlığının şirkete geri iadesine ve malvarlığının korunması ilkesine uyulmasına rağmen, batıl olduğunu ileri sürmenin hukuk güvenliğini ortadan kaldıracağını, bu nedenle tescili sağlanmış bir dönme kararında, geri ödeme yapılmışsa, butlan kararı verilemeyeceğini savunmaktadır²³⁹.

Yine *Kervankıran*, kanuni düzenlemenin amaca uygun bir çözüm getirmediğini, dağıtılan kısmın eksiksiz bir şekilde geri ödenmesi şartıyla, malvarlığının dağıtımına başlandıktan sonra da tasfiyeden dönülebilmesi gerektiğini, tasfiyeden dönmenin mümkün olmayacağı zamanın başlangıcının ise, dağıtımına başlanılmamış olunması değil de, malvarlığının tamamen dağıtılmış olduğu ve artık hiçbir geri ödeme imkanının da kalmadığı bir zaman dilimi olarak belirlenmesinin yerinde olacağını savunmaktadır²⁴⁰.

Ancak, biz bu konudaki her iki görüşe de aşağıda belirttiğimiz gerekçeler nedeniyle katılmıyoruz.

Anonim şirket, genel kurul kararları bir hukuki işlem olması nedeniyle, genel olarak Borçlar Kanunu'ndaki sözleşme serbestisi sınırlarına tabidir. Borçlar Kanunu'na göre butlan, bir hukuki işlemin, hukuk düzeni tarafından öngörülen geçerlilik şartlarını içermemesi nedeniyle başlangıçtan itibaren hüküm ve sonuç

²³⁷ *Yıldız*, s. 135; *Bahtiyar*, s. 391.

²³⁸ *Kervankıran*, s. 313; *Yıldız*, s. 138.

²³⁹ *Yıldız*, s. 139.

²⁴⁰ *Kervankıran*, s. 314.

doğurmamasıdır²⁴¹. Bir genel kurul kararının yokluğu ise, (Nicht- oder Scheinbeschlüsse) başlangıçtan itibaren bir genel kurul kararının mevcut olmadığını ifade eder. Bir işlemin ve bu arada genel kurul kararının kurucu unsurlarının mevcut olmaması halinde, hukuki işlem veya genel kurul kararı yok hükmünde olup, eski deyimle “keenlemyekûn” veya mutlak butlan ile malûldür²⁴².

Butlan halleri TTK m. 447 hükmünde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, genel kurulun:

a) Pay sahibinin genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanunen vazgeçilemez nitelikte haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,

b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetim haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,

c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.

Sermayenin korunması, hem şirket hem de genel ekonomi açısından önemli bir ilkedir. Zira, şirket özelinde sermayenin korunması ilkesine aykırı olarak alınan kararlar ülke ekonomisini de etkileyecektir. Bu nedenle, sermayenin korunması ilkesine aykırı genel kurul kararları gibi yönetim kurulu kararları da butlan yaptırımına tâbi tutulmuştur²⁴³

Pay sahipleri arasında yapılan cüz’i ve anlamsız bir pay bedeli veya tasfiye payı iadesi bile tasfiyeden dönmeyi imkansızlaştırmaktadır. İfa edilmiş edimlerin geriye verilmesi geriye dönüşü mümkün kılmaz. Tasfiye paylarını alan pay sahiplerinin aldıklarını iade etmeleri veya etmemeleri sonucu değiştirmez. Buna rağmen alınan bir tasfiyeden dönme kararı ise batıldır²⁴⁴.

Hukuk güvenliği nedeniyle, yok hükmündeki genel kurul kararlarına, mahkeme kararıyla iptal edilinceye kadar geçerlilik bahşetmek, emredici hukuk kurallarına uyulması ve hakkın ancak hukuk kurallarına uygun olarak kazanılmasının mümkün olacağı ilkeleriyle bağdaşmayacağı gibi, hukuka aykırı davranılmasına da özel olarak prim verilmesi anlamına gelecektir. Bu durumun ise kişileri “Kanunsuz

²⁴¹ **Pulaşlı**, Hasan, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, 2013, S. 1-2, s. 894.

²⁴² **Pulaşlı**, Hasan, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, s. 892.
Korkut, Ömer, Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Karahan Kitabevi, Adana, 2012, s.125.

²⁴⁴ **Gerekçe**, TTK. m. 548/4.

da olsa yapalım, nasılsa iptal davası açılıncaya kadar geçerli olacaktır.” düşüncesiyle hukuksuzluğa teşvik ederek, iddia edilenin aksine hukuki güvensizlik yaratacağı tartışmasız bir gerçektir²⁴⁵.

Kaldı ki, kanun koyucu genel kurula kendi aldığı bir karar ile başlattığı tasfiye sürecine -şirket hakkında genel kurul tarafından alınan sona erme kararı ile başlayan ve şirketin malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanması anına kadar devam eden süre zarfında- her zaman için alabileceği yeni bir karar ile son vererek, tasfiyeden dönme yetkisi vermiştir.

Ticaret Sicili Yönetmeliğinin²⁴⁶ m. 88/2-b fıkrasına göre, genel kurul tarafından alınan tasfiyeden dönme kararının tasfiye memurlarınca yapılan tescil başvurusu için, ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken belgelerden biri de şirketin malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtılmaya başlanılmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanan rapordur. Bu nedenle söz konusu raporun ibrazı olmadan tasfiyeden dönme kararının ticaret sicil müdürlüğünce tescili mümkün değildir.

Ayrıca, anonim şirketin yönetim kurulu “yok” sayılan genel kurul kararlarını icra edemeyeceği gibi, bu kararların ticaret siciline tescil ve ilanı da mümkün değildir²⁴⁷. Her nasılsa, sicile tescil edilmiş olan tasfiyeden dönme kararı da, tescilin iyileştirici etkisinden yararlanarak geçerlilik kazanamaz²⁴⁸. Dağıtıma başladıktan sonra, pay sahipleri arasında dağıtılan şirket malvarlığının tamamı geri ödense bile genel kurulca tasfiyeden dönme kararı alınabilmesi ve bunun tescili, dağıtılan malvarlığının pay sahiplerince tam olarak ne zamana kadar geri ödenebileceği veya malvarlığının tamamen dağıtımının ne zamana kadar devam edeceği belirsizliği altında, anonim şirketlerde sermayenin korunması ilkesinin ucu açık olarak rafa kaldırılması anlamına gelecektir.

Sonuç olarak, tasfiye sürecinde nihai amaç şirketin hukuki varlığının tamamen sona erdirilmesi olduğundan, tasfiyeden dönülmesi tasfiye sürecinin beklenen amacı olmamakla birlikte, muhtemel bir sonucudur.

²⁴⁵ **Pulaşlı**, Hasan, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, s. 893

²⁴⁶ 27/01/2013 tarih ve 2854 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

²⁴⁷ **Pulaşlı**, Hasan, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, s. 893.

²⁴⁸ **Karahan**, Sami, Anonim ve Limited Şirketlerde İhya ve Tasfiyeden Dönme, Prof. Dr. Fahman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 289.

5. 3. Anonim Şirketin Tasfiye Sürecinde Hukuki Durumu

Anonim şirketin tasfiye haline girmesi bir takım hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlar, şirketin unvanında değişiklik, tüzel kişiliğin ehliyeti ve organların yetkilerinde değişiklik şeklinde üç başlık altında değerlendirilecektir.

5. 3. 1. Tasfiye Sürecinde Anonim Şirketin Ticaret Unvanı

Tasfiye halindeki şirketin markalar, modeller, çeşitli lisanslar, tasarımlar, patentler, know-how ve ticaret unvanı gibi gayri maddi varlığı üzerindeki hakları devam eder²⁴⁹.

Tasfiye sürecinde anonim şirket tasfiyeden önce kullandığı ticaret unvanını değiştirmeksizin kullanmaya devam eder. Zira, tasfiye halindeki şirket ile tasfiyeden önceki şirket özdeş olduğundan tasfiyenin başka bir unvan altında yürütülmesi de mümkün değildir. Ancak, anonim şirketin unvanını TTK m. 533/2 hükmü gereği başına “Tasfiye Halinde” ibaresi eklenmiş bir şekilde kullanması gerekmektedir. Kanun koyucu bu şekilde üçüncü kişilerin, şirketin tasfiye halinde olduğu, tasfiye sürecinin sonunda ticaret sicili kayıtlarından terkin edileceği, şirketin organlarının yetkilerinin ve şirketi temsil edenlerin ehliyetlerinin sınırlandırıldığı hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanarak menfaatlerinin korunması amaçlamıştır²⁵⁰.

TTK Geçici 7. maddeye göre yürütülen tasfiye süreci, ticaret sicil müdürlükleri tarafından şirketi temsile yetkili kişilere ihtar gönderilmesi ile başlatılmakta²⁵¹ ve şirket unvanının ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilmesi ile ise sona ermektedir (TTK Geçici m. 7/8; Tebliğ m. 12/5). Şirketin mahkemece iflasına karar verilmesi durumunda ise, tasfiye işlemleri İİK’ nın ilgili maddeleri gereğince iflas idaresi tarafından yapılmakta ve tasfiyenin sonuçlandığının sicile bildirilmesi üzerine, unvan sicilden silinerek aynı şekilde ilan edilmektedir²⁵².

5. 3. 2. Tasfiye Sürecinde Anonim Şirketin Tüzel Kişiliği ve Ehliyeti

Tasfiyesiz infisaha yol açan, birleşme, tür değiştirme ve kamu tüzel kişiliği tarafından devralınma gibi nedenler dışındaki bir nedenle tasfiye sürecine giren bir şirketin tüzel kişiliği devam etmekle birlikte şirketin ehliyeti, organları ve yönetimi

²⁴⁹ Karahan, s. 20-21; Kervankıran, s. 71.

²⁵⁰ Karahan, 30-31, Kervankıran, s. 72.

²⁵¹ Kervankıran, s. 357.

²⁵² Kervankıran, s. 360.

konusunda kanun gereği bazı değişiklikler meydana gelir²⁵³. Şirketin ancak tasfiye sürecinin sonunda sicilden kaydının silinmesi ile tüzel kişiliği son bulur²⁵⁴.

Tasfiye süresince şirket hak ve fiil ehliyetine sahiptir (TMK m. 48, 49). Haklar iktisap edebilir ve borç altına girebilir. Şirket tasfiye sürecinde de aktif ve pasif dava ehliyetine sahiptir. Daha önce açılmış olan davalar ve yapılan takipler aynı şekilde devam eder²⁵⁵. Diğer bir ifade ile tasfiye süreci ile beraber şirket tarafından açılmış olan veya başkaları tarafından şirkete karşı açılmış bulunan bütün davalar ve icra takipleri tasfiye halindeki şirkete geçecektir²⁵⁶.

Konu ile ilgili olarak Yargıtay tarafından verilen bir kararda²⁵⁷ özetle, “... Bir ticaret şirketinin, taraf bulunduğu bir dava devam ederken şirket tasfiye haline girerse, şirketin taraf ehliyeti son bulmaz. Zira şirketin tüzel kişiliği tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere devam eder. Şirket davada taraf olarak kalmayı sürdürür; yalnız, şirket davada tasfiye memurları tarafından temsil edilir. Ancak ortaklık ticaret sicilinden kaydı silininceye kadar tüzel kişiliğini korur. Bu nedenle, gerek infisah gerekse fesih kararı, ortaklığın sonunu değil, tasfiye işlemlerinin başlangıcını ifade eder. . .” denilmektedir.

Şirket tasfiye boyunca ticaret şirketi karakterini ve tacir olma sıfatını muhafaza eder. Tacir sıfatından kaynaklanan ilişkiler devam eder. Tasfiye halinde bulunan şirket iflas ettirilebilir ve hakkında icra takibi yapılabilir. Tasfiyeden önce açılmış icra takipleri devam eder. Tasfiye şirketi tasfiyeden önce üçüncü kişilerle yapılmış olan sözleşmelerden doğan karşılıklı hak ve borç ilişkileri ile bağlıdır²⁵⁸.

Tasfiye sürecine girilmesi nedeniyle ortaklığın amacının değişmesi, ortaklığın hak ehliyetinin kısıtlanmasına neden olmaktadır. Ancak hak ehliyetinin kısıtlanması, ortaklığın taraf ehliyetinin de kısıtlanmasına neden olmaz²⁵⁹.

Tüzel kişilerin kurulması ile taraf ehliyetlerini kazanması aynı anda meydana gelmesine rağmen, tüzel kişilerin sona ermesi ile taraf ehliyetinin sona ermesi genellikle farklı zamanlarda gerçekleşir. Çünkü, tüzel kişiliğin sona ermesinden

²⁵³ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 382-383.

²⁵⁴ **Karahan**, s. 17; **Kervankıran**, s. 65;

²⁵⁵ **Kervankıran**, s. 66.

²⁵⁶ **Bayram**, s. 165.

²⁵⁷ Yargıtay 10. HD, 05. 05. 2016, E. 2016/1517, K. 2016/7582 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 520-522.

²⁵⁸ **Karahan**, 18-19.

²⁵⁹ **Epözdemir**, Rezan, Medeni Usul Hukukunda Taraf Ehliyeti, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 52.

sonra, malvarlığının tasfiye edilmesi gerekir. Ancak tüzel kişi, tasfiye boyunca kişi olarak kabul edildiği için bu dönemde de taraf ehliyetine sahiptir. Tasfiye boyunca tüzel kişinin taraf ehliyetinin bulunması, bu dönemde yapılacak işlemlerden dolayı ortaya çıkabilecek veya sona ermeden önce var olan uyuşmazlıklara ilişkin davalarda, tüzel kişinin taraf olarak yer alması zorunluluğundan ileri gelmektedir. Tüzel kişinin taraf ehliyeti, tasfiyenin tamamlanmasından sonra sona erecektir²⁶⁰.

Anonim ortaklık, ticaret sicilinden terkin edildiğinde taraf ehliyetini de kaybedeceğinden, derdest bir davanın usule ilişkin bir kararla reddedilmesi gerektiği düşünülebilir. Ancak, burada yapılması gereken ortaklığın sicile kaydedilerek yeniden taraf ehliyetini kazanmasını temin edebilmek bakımından diğer tarafa, dava açması için süre vermektir. Verilen süre içinde anonim ortaklığın yeniden tescili (ihyası) için dava açıldığı takdirde, derdest dava taraf ehliyetinin sona ermesinden dolayı hemen reddedilmemeli; tescil davasının sonucu bekletici mesele yapılmalıdır²⁶¹.

TTK Geçici 7. maddeye göre, ihtar gönderilmesi ile başlayan ve ticaret sicilinden unvanın silinmesi ile son bulan tasfiye sürecinde anonim şirketin tüzel kişiliği devam etmektedir. Bu süreçte şirket olağan tasfiyede olduğu gibi sınırlıda olsa hak ehliyeti ile birlikte fiil ehliyetine de sahiptir.

Ancak, TTK Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiye sürecinde anonim şirketin aktif ve pasif dava ehliyetine sahip olduğu söylenemez. Zira, davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan anonim şirketlerin TTK Geçici 7. madde hükümlerine göre tasfiye veya tasfiyesiz terkin imkanından yararlanmaları mümkün değildir (TTK Geçici m. 7/2).

5. 3. 3. Tasfiye Sürecinde Anonim Şirket Organlarının Görev ve Yetkileri

Anonim şirketin tasfiye sürecine girmesi organlarının varlığında bir değişikliğe neden olmadığı için organlar şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesine kadar varlıklarını devam ettirir. Tasfiye sürecinde organların (genel kurul ve yönetim kurulu) varlığı bir zorunluluk değildir. Başka bir ifade ile şirket kanunen bulunması

²⁶⁰ Epözdemir, s. 47-48.

²⁶¹ Epözdemir, s. 53.

gerekli organlardan birinin yokluğu nedeniyle açılan fesih davası sonucu ile de sona ermiş olabilir²⁶².

Anonim şirketin hak ve fiil ehliyeti tasfiye sürecinde de devam eder. Ancak şirketin organlarının yetkileri tasfiye amacına yönelik olarak kısıtlanır²⁶³. Başka bir ifadeyle, tasfiye haline girilmesiyle birlikte aslında değişikliğe uğrayan ve sınırlanan şirketin ehliyeti değil, organların yetkileridir²⁶⁴. Organların yetkilerinde, tasfiye amacından ve tasfiye memurlarına devredilen yetkilerden kaynaklanan ikili bir sınırlama söz konusudur²⁶⁵. Organlar ancak tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olmakla birlikte, tasfiye memurlarınca yapılması mümkün olmayan işlemleri gerçekleştirebilirler²⁶⁶. Dolayısıyla tasfiye amacı ile bağdaşmayan veya tasfiye amacının sınırlarının aşılması sonucunu doğuran işlemler ortaklığı değil, yetkisiz temsilci olarak işlemi yapanları bağlar. Bu nedenle, ilgili kişiler ancak işlemi yapan kişiye karşı hak iddia edebilirler²⁶⁷.

TTK m. 535/1 hükmü, tasfiye halinin şirket organlarının görev ve yetkileri üzerindeki etkisini genel olarak düzenleme konusu yapmakla birlikte, şirket organlarının tüm görev ve yetkilerini kapsayan bir düzenleme değildir. Zira, anonim şirket organlarının tasfiye sürecinde devam eden tasfiye dışı görev ve yetkileri vardır²⁶⁸.

5. 3. 3. 1. Tasfiye Sürecinde Genel Kurulun Görev ve Yetkileri

Şirketin tasfiye sürecine girmesi ile birlikte genel kurulun kanundan ve esas sözleşmeden kaynaklanan yetkileri, genel itibariyle aynı şekilde devam eder. Genel kurul yetkilerini sadece tasfiye için zorunlu olup da mahiyeti icabı tasfiye memurlarınca yapılamayan veya tasfiye amacına aykırı olmayan işlemlerle sınırlı olarak kullanabilir²⁶⁹. Bununla birlikte, tasfiye sürecinde genel kurulun varlığını devam ettirmesi zorunlu değildir. Zira, şirketin zorunlu organlarının bulunmaması bir sona erme sebebi olarak öngörülmüştür²⁷⁰.

²⁶² Kervankıran, s. 73.

²⁶³ Pulaşlı, s. 682; Bilge, s. 280

²⁶⁴ Gerekçe, TTK m. 533.

²⁶⁵ Karahan, 36; Kervankıran, s. 88.

²⁶⁶ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 383.

²⁶⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 683; Karşı görüş için Bkz. Kervankıran, s. 66.

²⁶⁸ Kervankıran, s. 74.

²⁶⁹ Kervankıran, s. 75.

²⁷⁰ Karahan, s. 32-33.

Anonim şirket tasfiyeye girmiş olsa bile genel kurul, pay sahiplerinin iradelerinin ifadesini bulduğu bir organ olarak diğer yetkilerini kullanmaya devam eder. Genel kurul tasfiyeyi zorlaştıran ve tasfiye ile bağdaşmayan kararlar alamaz²⁷¹.

Genel kurul kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hallerde karar alır. Genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri TTK m. 408 ve m. 616' da özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, genel kurulun yetkileri tasfiye amacı ile sınırlı olarak aşağıda belirtildiği şekildedir.

- Esas sözleşmede değişiklik yapılması,
- Sermayenin artırılması ve azaltılması, (Tasfiye sürecinde sermaye artırımına gidilmesi tasfiye amacına uygun olmadığından mümkün görülmemektedir.)
- Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurlarının ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyelerinin her zaman için görevden alınması ve yerlerine yenilerinin atanması (TTK m. 537/1),
- Tasfiye memurlarının yetkilerinin daraltılıp genişletilmesi,
- Tasfiye memurlarının görevlerine başlar başlamaz düzenledikleri şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren envanter ile bilançonun onaylanması (TTK m. 540),
- Tasfiyenin uzun sürmesi halinde, tasfiye memurlarının her yıl sonu tasfiyeye ilişkin düzenlediği finansal tabloların ve tasfiye sonunda da kesin bilançonun onaylanması (TTK m. 542/1-d),
- Tasfiye öncesinde olduğu gibi tasfiye halinde de yönetim organı üyelerinin ibra edilmesi,
- Önemli miktarda aktiflerin satılabilmesine karar verilmesi (Bu karar, sermayenin en az % 75'ini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınabilir. Bu yetersayıya ilk toplantıda ulaşamazsa izleyen toplantılarda da aynı yetersayı aranır.) (TTK m. 538),
- Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığının esas sözleşmede aksi

²⁷¹

Kervankıran, s. 76.

kararlaştırılmamışsa ortaklar arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılmasının kararlaştırılması (TTK m. 543),

- TTK m. 548’ de öngörölen esaslar çerçevesinde tasfiyeden dönölerek, şirketin devam etmesine karar verilmesi,

- Tasfiye halindeki anonim řirket bađımsız denetime tabi ise bađımsız denetçinin sečilmesi,

Tasfiye memurları veya yönetim kurulu üyeleri yukarıda sayılan yetki ve görevler üzerinde tasarrufta bulunamaz²⁷².

TTK Geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiye işlemlerinde, ilgili kanunların veya ortaklık ana sözleşmesinin genel kurul kararı alınmasını zorunlu kılan hükümleri uygulanmayacaktır (TTK Geçici m. 7/7; Tebliğ m. 12/3). Örneğın düzenlenen kesin bilançonun genel kurula sunulması ve orada oylanması (TTK m. 52/1-d)²⁷³ veya önemli miktarda şirket aktiflerinin toptan satışı için genel kurulun karar alması (TTK m. 538/2)²⁷⁴ söz konusu değıldir.

Sebebi ne olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan (TTK Geçici m. 7/1-d) ve 01. 07. 2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulu toplanamadığı için ticaret sicilinden terkin işlemleri sonuçlandırılmayan (TTK Geçici m. 7/1-e) anonim şirketler TTK Geçici 7. maddenin düzenleme alanı içinde yer aldığından, söz konusu şirketlerin TTK Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiye ve tasfiyesiz terkin işlemlerinde anonim şirket genel kurulunun -tasfiye amacıyla sınırlı olsa bile- olağan tasfiyede belirttiğimiz görev ve yetkilerinden söz edebilmek mümkün değıldir.

5. 3. 3. 2. Tasfiye Sürecinde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye yönetim kurulu tarafından yapılır (TTK m. 536/1). Bu şekilde yönetim kurulu yalnız tasfiye işlemlerine yönelik olarak görevlendirilmediğı gibi mevcut görevlerine tasfiye memurluğundan kaynaklanan görevler de yüklenilmektedir²⁷⁵.

²⁷² **Yavuz**, Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi, s. 129-130.

²⁷³ **Şener**, s. 241.

²⁷⁴ **Songur**, s. 1018, dn. 60.

²⁷⁵ **Karahan**, s. 34-35.

Böyle bir durumda yönetim kurulu, hem tasfiye memuru sıfatıyla tasfiye işlerini hem de yönetim kurulu sıfatıyla kendisine düşen yönetimle ilgili işleri yapar²⁷⁶.

Ancak her iki görev de birbirinden bağımsızdır. Örneğin yönetim kurulu genel kurulu tasfiye amacının dışında kalan bazı hususlarda toplantıya çağırırken, yönetim kurulu sıfatı ile envanter ve bilanço düzenlerken de tasfiye memuru sıfatı ile hareket eder (TTK m. 540). Aynı şekilde tasfiye işleri için gerekli hususlar hakkında karar vermek üzere genel kurulun toplantıya çağırılması işlemi, yönetim kurulu “tasfiye memuru sıfatıyla” yerine getirir (TTK. m. 535/2)²⁷⁷. Bu nedenle, yönetim kurulu ile tasfiye memurları arasında tam anlamıyla kesin bir yetki ve görev ayrımı yapılması mümkün gözükmemektedir.

Tasfiye süreci ile birlikte yönetim kurulunun şirket malvarlığı üzerindeki tasarruf ve temsil yetkisi tasfiye memurlarına geçmektedir²⁷⁸.

Tasfiye memuru olarak yönetim kurulu haricinde bir başkasının tayin edilmesi durumunda, yönetim kurulu TTK m. 536/3 hükmüne göre sınırlı yetkilerle görevine devam eder²⁷⁹.

Bu bağlamda, tasfiye halindeki şirketlerde yönetim kurulunun görevleri aşağıda belirtildiği şekildedir²⁸⁰.

- Tasfiye ile ilgili konularda tasfiye memurlarına direktif verme dışında şirketin üst düzey yönetimi,
- Tasfiye sırasında finansal tabloların hazırlanması yetkisinin tasfiye memurlarına ait olması dışında şirket yönetiminin gerektirdiği ölçüde diğer plan ve programların yapılması,
- Tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar dışındaki konularda genel kurulun toplantıya çağırılması, buna ilişkin toplantı gündeminin belirlenmesi ve bu konularla sınırlı olmak kaydıyla genel kurul kararlarının uygulanması,
- Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları,

²⁷⁶

Kervankıran, s. 88-89.

²⁷⁷

Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 683; **Kervankıran**, s. 89.

²⁷⁸

Karahan, s. 47; **Kervankıran**, s. 91.

²⁷⁹

Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 683.

²⁸⁰

Yavuz, Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi, s. 130-131.

- Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi,

- Tasfiye sonucu şirketlerin ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesi -ki bu görev tasfiye memurlarına aittir- dışında TTK’ nın verdiği yetki bağlamında diğer konuların ticaret siciline tescil ve ilanı,

- Tasfiye işleri dışında şirketin temsil edilmesi (Yönetim kurulu, tasfiye halinde de organ sıfatını muhafaza etmekle beraber, şirket malları üzerindeki tasarruf hakkı hukuken ortadan kalkar ve şirket malları ile ilgili işlemlerde, yönetim kurulunun temsil yetkisi sona erer. Tasfiye halinde temsil yetkisi, tasfiye memurlarına geçer. Yönetim kurulu üyeleri sadece tasfiye işleri dışında ki konularda şirketi temsil edebilir.),

- Genel kurul kararları aleyhine iptal davası açılması,

5. 4. Tasfiyenin Yürütülmesi

Tasfiye işlemleri tasfiye memurları tarafından yerine getirildiğinden, öncelikle bunların atanmaları gerekmektedir. Bunların hak ve yetkileri ile görevlerinin sona ermesi ayrı başlıklar altında incelenmiş, ardından bunlarca yapılması gereken tasfiye işlemleri tek bir başlık altında değerlendirilmiştir. Tasfiye sürecinin sonunu ifade eden sicilden silinme işlemi için de ayrı bir başlık ayrılmıştır.

5. 4. 1. Tasfiye Memurlarının Atanması

İflas dışındaki sona erme nedenlerinden biriyle tasfiye, tasfiye memurlarınca yapılır²⁸¹. Anonim şirketlerde tasfiye memurları “esas sözleşme”, “genel kurul kararı”, “kanun yolu” ve “mahkeme kararı” ile olmak üzere dört farklı şekilde atanabilir²⁸². Mahkeme kararı ile atanma istisnai bir yol olup, daha önce diğer üç yoldan biriyle tasfiye memurunun atanmış olması gereklidir²⁸³.

Esas sözleşme ile yönetim kurulu üyelerinden bir veya birkaç kişi veya tüm yönetim kurulu üyeleri ya da üçüncü kişi veya kişiler tasfiye memuru olarak belirlenebilir. Tasfiye memuru olarak atanacak üçüncü kişilerin kimliklerinin esas

²⁸¹ Bahtiyar, s. 389.

²⁸² Karahan, s. 73; Pulaşlı, s. 686-687; Kervankıran, s. 112-113; Yavuz, Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi, s. 130.

²⁸³ Kervankıran, s. 113.

sözleşmede net bir şekilde belirlenmiş olması gereklidir. Belirlenebilir olması yeterli değildir. Esas sözleşme ile tasfiye memurlarını belirleme yetkisi üçüncü bir kişiye bırakılamaz²⁸⁴.

Tasfiye memurları esas sözleşme ile atanmamış ise genel kurul kararı ile belirlenir. Eğer ki, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmamış ise tasfiye, yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Bu durumda yönetim kurulu kanun yoluyla tasfiye memuru sıfatını kazanır (TTK m. 536/1). Bunun için genel kurulun toplanıp bir karar almasına gerek yoktur²⁸⁵. Tasfiye memurlarının farklı şekillerde atanabilmeleri görev ve yetkilerinde bir değişikliğe neden olmaz²⁸⁶.

Şirketin feshine mahkemenin karar vermesi durumunda tasfiye memuru mahkeme tarafından atanır. Hâkim, fesih kararı ile birlikte tasfiye memuru da atamak zorundadır. Bunun nedeni, mahkemece fesih kararı alınmasına neden olan ortaklar arası anlaşmazlığın tasfiye memuru atanması sürecinde de devam edeceği ve nihayetinde mahkemece tekrar bir karar verilerek tasfiye memuru atanmak zorunda kalınacağı gerçeğidir²⁸⁷.

Mahkemenin feshe karar verebildiği üç durumda, yani; kuruluş sırasında menfaatler ihlal edilmişse, organ yokluğu söz konusu ise ve haklı sebeplerin varlığı halinde, mahkeme fesih kararı verirken tasfiye memurunu da atayacaktır. Feshe karar veren mahkeme tasfiye memuru atayıp atamama konusunda irade sahibi değildir. Tasfiye memurunu atamak zorundadır²⁸⁸.

Mahkemece tasfiye memuru atanmasını zorunlu kılan hallerden biri de mahkemece ek tasfiyeye karar verilmiş olmasıdır²⁸⁹.

Buna göre, tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar şirketin yeniden tescilini isteyebilirler (TTK m. 547/1).

²⁸⁴ Karahan, s. 74-75; Kervankıran, s. 114.

²⁸⁵ Yavuz, Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi, s. 130.

²⁸⁶ Karahan, s. 73; Kervankıran, s. 113.

²⁸⁷ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 384.

²⁸⁸ Bilge, s. 281-282; Kervankıran, s. 123.

²⁸⁹ Kervankıran, s. 124.

Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemleri yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir (TTK m. 547/2).

Esas sözleşme, genel kurul ya da mahkeme yoluyla yapılan atama ile aslında bir icapta bulunulmuş olmaktadır. Bu nedenle, tasfiye memuru olarak atananlar kendi istekleri dışında bu görevi kabul etmeye zorlanamazlar²⁹⁰.

Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır. Tasfiye memurları pay sahiplerinden veya üçüncü kişilerden olabilir²⁹¹.

Tasfiye işlerini yapmakla görevli yönetim kurulu üyelerinin de tasfiye memurluğu görevini kabul etmeme hakları vardır²⁹². Yönetim kurulu üyelerinin tasfiye memurluğu görevi, TTK m. 536/1 fıkrasında yer alan şartlar gerçekleştiğinde, şirketin sona ermesi ile birlikte kanunen başladığı için, artık görevi kabul etmemekten bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle tasfiye memurluğu yapmak istemeyen yönetim kurulu üyesinin yönetim kurulu üyeliğinden istifa etmesi gerekecektir²⁹³.

Tasfiye işlerinin sağlıklı yürüyebilmesi için tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması, bu kişinin Türkiye’de yerleşim yerinin bulunması ve şirketi temsile yetkili olması gereklidir²⁹⁴.

TTK Geçici 7. madde kapsamına giren anonim şirketlerde tasfiyeyi gerçekleştirecek tasfiye memurları, ortaklardan herhangi biri veya ticaret siciline kayıtlı en son yetkilileri ve sermayelerini 31. 12. 1998 tarihine kadar öngörülen miktara çıkarmayan anonim şirketlerin denetçileri tarafından yapılabilir (Tebliğ m. 9/1)²⁹⁵. Tasfiye memurlarını bildirmeye yetkili olanlar, kendilerini diğer bir ortağı, ticaret siciline kayıtlı en son yetkililerden birisini veya üçüncü bir kişiyi tasfiye memuru olarak bildirebilirler²⁹⁶.

²⁹⁰

Kervankıran, s. 112.

²⁹¹

Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 384.

²⁹²

Karahan, s. 83; Kervankıran, s. 141.

²⁹³

Kervankıran, s. 141.

²⁹⁴

Gerekçe, TTK. 536/4.

²⁹⁵

Kervankıran, s. 358.

²⁹⁶

Şener, s.239.

Pay sahibi olmayan denetçiler, sadece şirket ortaklarını veya yetkililerini tasfiye memuru olarak bildirebilirler (Tebliğ, m. 9/2). Tasfiye memurunu bildirmeye yetkili olanların, kendileri dışında başka birisini ya da üçüncü şahısları tasfiye memuru olarak bildirmeleri halinde, bu kişilerin görevi kabul ettiklerine dair beyanın söz konusu bildirimde eklenmesi gereklidir (TTK Geçici m. 7/5-a; Tebliğ, m. 9/3). Tasfiye memuru olarak üçüncü şahısların tescil edilebilmesi için, ortakların veya yöneticilerin hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemiş olması şarttır (TTK Geçici m. 7/5-a; Tebliğ, m. 9/4). Ortaklar ve/veya yöneticiler ile birlikte üçüncü şahısların tasfiye memuru olarak bildirilmesi halinde, üçüncü şahıslar tasfiye memuru olarak bildirilmiş sayılmazlar (Tebliğ, m. 9/4). Tasfiye memuru olarak sadece üçüncü bir şahsın bildirilmesi halinde ise bu kişi tasfiye memuru olarak tescil edilir (Tebliğ, m. 10/4). Diğer taraftan, farklı ortakların veya yöneticilerin ayrı ayrı ya da birlikte tasfiye memuru olarak bildirilmeleri durumunda, bunların tamamı tasfiye memuru olarak bildirilmiş kabul edilir (Tebliğ, m. 9/5)²⁹⁷.

5. 4. 2. Tasfiye Memurlarının Hakları ve Yetkileri

Tasfiye ile görevlendirilen tasfiye memurları esas sözleşme veya atama kararında aksi öngörülmüş olmadıkça olağan bir ücrete hak kazanırlar (TTK m. 536/1). Ancak, tasfiye memuru, tasfiye işlerini TTK hükümlerine göre fiilen yerine getiriyor olmadıkça ücrete hak kazanamaz. Sadece tasfiye memuru olarak atanmış olmak ücret talebi için yeterli değildir²⁹⁸.

Tasfiye memurlarının organ niteliğine sahip olduğu, uygulamada ve doktrinde büyük ölçüde kabul görmektedir²⁹⁹.

Tasfiye memurları tasfiye işleri ile ilgili olarak sınırlı yönetim ve temsil yetkisine haiz olup, ortaklığın hak ehliyeti ve tasfiye amacı doğrultusunda kanunla kendisine verilen görevleri ifa etmekle mükelleftir³⁰⁰.

Tüzel kişiliği sicilden silininceye kadar hukuki varlığını devam ettiren tasfiye şirketinin de resmi makamlar ve üçüncü şahıslar karşısında temsil edilmesi gereklidir. TTK m. 539 f. 3 hükmüne göre, tasfiye halindeki şirketi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder. Kanun

²⁹⁷ Kervankıran, s. 358.

²⁹⁸ Kervankıran, s. 153.

²⁹⁹ Kervankıran, s. 162.

³⁰⁰ Bahtiyar, s. 389.

metninden de anlaşılacağı üzere, tasfiye memurları şirketi tasfiye ile ilgili işlemlerde temsil etmekle yetkilidir³⁰¹.

Konu ile ilgili olarak Yargıtay tarafından verilen bir kararda³⁰² özetle, “ ... Tasfiye halindeki şirketi, tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder. Tebligat Kanunu’ nun 11/3 maddesi hükmü gereği de kanuni mümessilleri bulunanlara veya bulunması gerekenlere yapılacak tebligat, kanuna göre bizzat kendilerine yapılması icap etmedikçe bu mümessillere yapılır. Bu durumda mahkemenin dava dilekçesini tasfiye memuruna tebliğ ettirerek taraf teşkilini sağlaması gerekirken, davalı şirkete Tebligat Kanunu’nun 35. maddesine göre yapılan tebligatla yetinmesi usul ve yasaya aykırıdır. . . ’’ denilmektedir.

Kanun tarafından tasfiye memurlarına verilen yetkiler devredilemez niteliktedir. Bu nedenle kural olarak sadece kendileri tarafından kullanabilir. Ancak münferit bir olay ile ilgili özel bazı tasfiye işlerinin gereği gibi yerine getirilebilmesi amacıyla sınırlı olarak tasfiye memurları birbirlerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir. Dava açma ve icra takibi yapılması için bir avukata vekalet verilmesi buna örnek olarak gösterilebilir³⁰³.

Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya halin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir (TTK m. 539/2). Tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiilden şirket de sorumludur (TTK m. 539/4).

Tasfiye memurlarının birden fazla olmaları halinde, şirketin bağlanabilmesi için kural, bunların birlikte hareket etmeleri ve kural olarak birlikte imza atmalarıdır. Ancak, bu düzenleme emredici değildir³⁰⁴. Bu nedenle, TTK m. 539/3. fıkrasında, genel kurul kararı veya esas sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça şirketin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı adı altında imza atması gerekli ve yeterli görülmüştür. Birlikte temsilde ise, bütün tasfiye memurlarının işlemin gerçekleştirilebilmesi için birlikte hareket etmesi gerekir.

³⁰¹ Kervankıran, s. 174-175.

³⁰² Yargıtay 6. HD, 08. 04. 2014, E. 2013/12498, K. 2014/4510 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 523-525.

³⁰³ Karahan, s. 125; Kervankıran, s. 175-176.

³⁰⁴ Gerekçe, TTK m. 539/3.

Örneğin bir anonim şirketin tasfiyesi için üç tasfiye memuru görevlendirilmişse şirketin bağlanabilmesi için bunlardan ikisinin imzası yeterli değildir. Hepsinin birlikte hareket etmesi, diğer bir ifade ile üçünün ortak imzası şarttır. Çift imza kuralında ise, esas sözleşmede veya genel kurul kararında farklı bir temsil usulü belirlenmemişse ortaklığın bağlanabilmesi için imzaya yetkili olan tasfiye memurlarından herhangi ikisinin imzası yeterlidir³⁰⁵.

TTK Geçici 7. maddeye göre, tasfiye memuru olarak sadece bir kişi görevlendirileceği gibi birden fazla kişi de tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir.

Ancak, olağan tasfiye usulünden farklı olarak TTK Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiyede, birden fazla tasfiye memuru sicile tescil edilmiş ise bunların birlikte hareket etmeleri öngörülmüştür (Tebliğ, m. 10/5). Kanun koyucu bu şekilde olağan tasfiyedeki çift imza ilkesini ağırlaştırılarak, tasfiye memurlarının hep birlikte ortak hareket etmesini amaçlamıştır.

Özel kanunlardaki sorumluluk ile ilgili hükümler saklı kalmak şartıyla, TTK Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiyede, tasfiye memurlarının sorumluluğu hakkında olağan tasfiyedeki TTK hükümleri geçerlidir (TTK Geçici m. 7/15).

5. 4. 3. Tasfiye Memurluğunun Sona Ermesi

5. 4. 3. 1. Sona Erme Sebepleri

5. 4. 3. 1. 1. Kendiliğinden Sona Erme

Tasfiye sürecinin tasfiyenin kapanması ve şirketin ticaret sicilinden terkinin sonucunda son bulması ile birlikte, doğal bir sonuç olarak tasfiye memurunun görevi de sona erer. Tasfiye memuru belirli bir dönem veya süre için atanmışsa, görev süresi bitiminde tasfiye memurluğu sıfatını kaybeder. Tasfiye memurunun süre gelen tasfiye işleri sırasında vefatı veya fiil ehliyetini kaybetmesi de aynı sonucu doğurur. Tasfiye memurunun iflas etmesi durumunda tasfiye memurluğunun ne şekilde etkileneceği ile ilgili kanunda açık bir düzenleme yoktur. Ancak, tasfiye memurluğu sıfatının yönetim kurulu üyeliği nedeniyle de kazanılabileceği kanuni düzenlemesinden yola çıkarak, TTK m. 363/2 fıkrası hükmüne göre, yönetim kurulu

³⁰⁵

Kervankıran, s. 183-184.

üyeliğini sona erdiren iflas halinin dolaylı olarak tasfiye memurluğu görevini de sona erdireceğini kabul etmek gerekir³⁰⁶.

5. 4. 3. 1. 2. Görevden Alma Nedeniyle Sona Erme

Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir (TTK m. 537/1). Ancak mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının genel kurul tarafından azledilmesi mümkün değildir. Çünkü genel kurulun azil yetkisi, esas sözleşme ile veya genel kurul kararıyla atanan tasfiye memurlarının azliyle sınırlıdır³⁰⁷.

Tasfiye memurluğu görevini üstlenmiş olan yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması halinde, görevden alma sadece tasfiye memurluğu görevini sona erdirir. Yönetim kurulu üyeliği hak ve yetkilerinde ise bir değişiklik meydana gelmez³⁰⁸.

Pay sahiplerinden birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Bu yolla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunurlar (TTK m. 537/2).

Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birini veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar (TTK m. 537/3).

5. 4. 3. 1. 3. İstifa Nedeniyle Sona Erme

Tasfiye memuru ile şirket arasındaki ilişki taraflar arasında düzenlenen bir sözleşmeye tabi değilse, tasfiye memuru her zaman için görevinden istifa etme hakkına sahiptir. Bunun için bir gerekçe göstermek zorunda da değildir. İstifa hakkı belirli bir süre ve zaman dilimiyle sınırlandırılmaz. Ancak, tasfiye memurunun uygun olmayan bir zamanda istifa ederek görevinden ayrılması nedeniyle şirket eğer

³⁰⁶ Karahan, s. 146; Kervankıran, s. 188.

³⁰⁷ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 384.

³⁰⁸ Kervankıran, s. 190-191.

bir zarara uğramışsa, tasfiye memuru şirketin uğradığı bu zararı gidermekle yükümlüdür (TBK m. 512)³⁰⁹.

Kanunu gereği tasfiye ile görevlendirilen yönetim kurulu üyeleri, yönetim kurulu üyeliğinden istifa etmeden tasfiye memurluğu görevinden ayrılamazlar³¹⁰.

5. 4. 3. 2. Sona Ermenin Tescil ve İlanı

TTK m. 31/2 fıkrası hükmü gereğince, tasfiye memurluğu görevinin sona ermesi halinin, atanmasında olduğu gibi ticaret siciline tescil ve ilan gerekir. Tasfiye memurlarının ne şekilde atandığının, tasfiye memurluğunun sona ermesinin tescil ve ilan zorunluluğu üzerinde bir etkisi yoktur. Tasfiye memurlarının görevinin sona erdiğinin tescilinin kim tarafından yapılacağı konusunda kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak atamaya ilişkin düzenleme kıyasen görevin sona ermesinde de uygulanabilir. Buna göre, tasfiye memurlarının tesciline ilişkin TTK m. 536/2 fıkra hükmü kıyasen tasfiye memurluğu görevinin sona ermesinde uygulanırsa, tescil ve ilan ettirme işleminin yönetim kurulu tarafından yerine getirilmesi gerektiğinin kabulü gerekir³¹¹.

Mahkeme kararı ile görevden alınan tasfiye memurlarının kim tarafından ticaret siciline tescil ettirileceği konusunda da kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Yine TTK m. 537/2 fıkra hükmünde yer alan atama hükümlerinin kıyasen uygulanmasından görevden alınanın tescil ve ilanının kendileri veya yönetim kurulu tarafından yerine getirileceği sonucuna ulaşılabilir³¹².

5. 4. 2. Tasfiye İşlemleri

5. 4. 2. 1. Genel Olarak Tasfiye İşlemleri

Anonim şirketin tasfiyesine ilişkin hükümler TTK m. 536 ve sonrasında yer alan maddelerde düzenlenmiştir. Tasfiye memurlarının ticaret siciline tescil ve ilan yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması durumunda da aynı hüküm uygulanır (TTK m. 536/2).

Ancak, mahkeme haklı sebeplerin varlığı halinde ve pay sahiplerinden birinin talebi üzerine azlettiği tasfiye memurlarının yerine yenilerini tayin etmişse, bunlar

³⁰⁹ Karahan, s. 145-146; Kervankıran, s. 193

³¹⁰ Kervankıran, s. 193.

³¹¹ Kervankıran, s. 194.

³¹² Karahan, s. 147; Kervankıran, s. 194.

kendilerini resen ticaret siciline tescil ve ilan ettirirler (TTK m. 537/2). Tasfiye memurlarının tayininin sicile tescil ve ilan işlemi kurucu nitelikte değildir. Tasfiye memurlarının temsil yetkilerini genişleten veya daraltan kararlar (TTK m. 539) tescil ve ilana tabidir³¹³.

Anonim şirketin tasfiye sürecindeki iş ve işlemleri özel bir organ olan tasfiye memurları tarafından yürütülür³¹⁴. Tasfiye memurlarının tasfiye amacına ulaşmak için, tasfiye işlemleri silsilesine göre hareket etmesi gerekir. Tasfiye memurları, tasfiye işlemlerine öncelikle şirketin tasfiye başlangıcındaki mal varlığının tespiti amacıyla envanter ve bilanço düzenleyerek başlar (TTK m. 540/1). Genel kurul tarafından ilk bilançonun onaylanmasından sonra, alacaklılara alacaklarını bildirmeleri konusunda çağrı yapılması (TTK m. 541/1), şirketin süre gelen işlemlerinin tamamlanması, gerektiğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarının tahsil edilmesi, aktiflerin paraya çevrilmesi ve şirket borçlarının ödenmesi (TTK m. 542/1), tasfiye memurları tarafından yerine getirilmesi gereken diğer tasfiye işleridir. Son olarak, tasfiye memurlarınca geriye kalan mal varlığının pay sahipleri arasında dağıtılması ve kesin bilanço hazırlaması (TTK m. 543, 542/1-d) ile tasfiye işlemleri sona erer³¹⁵.

5. 4. 2. 2. İlk Envanter ve Bilançonun Hazırlanması

Şirketin tasfiye işlemlerine başlanılmasından önce mali analizinin ve varlıklarının değerlemesinin yapılması gerekmektedir³¹⁶. İlk envanter şirketin finansal durumunu göstermek için düzenlenir (TTK m. 287/1, 540)³¹⁷. TTK m. 540/1 fıkrası hükmünde yer alan ilk envanter ve bilançodan kasıt, tasfiye amacına yönelik olarak ilk defa düzenlenecek olan tasfiye envanteri ve tasfiye bilançosudur³¹⁸. Bilançonun oluşturulabilmesi için gerekli tasfiye envanterinin çıkarılması yasal bir

³¹³ Pulaşlı, s. 685.

³¹⁴ Pulaşlı, s. 684.

³¹⁵ Kervankıran, s. 195.

³¹⁶ Arabacı / Sönmez, s. 49.

³¹⁷ Durmuş, Ahmet Hayri, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Tasfiye Başlangıcı Bilançosu, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:15, Sayı:30, 2016/3 s. 24.

³¹⁸ Kervankıran, s. 196.

zorunluluktur. Amaç, şirketin bilanço günündeki net malvarlığının, başka bir ifadeyle öz sermaye durumunun belirlenmesidir³¹⁹.

Tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz ilk iş olarak şirketin tasfiye başlangıcındaki durumunu incelerler. Bu incelemeyi yaparken ihtiyaç duymaları halinde şirket mallarına değer biçmek için konunun uzmanlarından yardım alabilirler. Nihayetinde şirketin malvarlığını ve finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenleyerek genel kurulun onayına sunarlar. Envanter ve bilançonun genel kurul tarafından olağan yetersayı ile (TTK m. 418) onaylanmasından sonra tasfiye memurları şirketin envanterde kayıtlı tüm mallarına, defter ve belgelerine el koyarlar (TTK m. 540)³²⁰.

Anonim şirketin sona ermesi ile birlikte eş zamanlı olarak tasfiye sürecine girildiğinden tasfiye bilançosu, anonim şirketin sona erme zamanına göre düzenlenmelidir³²¹.

Tasfiye bilançosu, şirketin sona erdiği tarihteki malvarlığının muhtemel satış fiyatları üzerinden değerinin belirlenmesi amacı ile düzenlenir³²². Bu yönüyle tasfiye bilançosu, tasfiye işlemleri öncesi şirketin durum tespit raporudur.

Tasfiyede değerlemede, defter değeri (kayıtlı değer) esasından, gerçeğe uygun değer (muhtemel satış fiyatı) esasına geçileceğinden, değerler de farklı hesaplanmış olacaktır. Bu nedenle, tasfiye memuru, daha önce hazırlanmış bilançodaki değerler ile de bağlı değildir³²³.

Ticaret kanunu, tasfiye amacına bir an önce ulaşılması amacı ile tasfiye memurunun tasfiye bilançosunu en kısa sürede düzenlemesini amaçlamaktadır (TTK m. 287/1, 540/1)³²⁴. Bu nedenle, tasfiye sürecinde ilk envanter ve bilançonun onaylanması için genel kurulun tasfiye memurlarınca derhal toplantıya çağırılması gerekir³²⁵.

Anonim şirketin, genel kurulun toplanamaması veya toplanmasına rağmen karar alamaması nedeniyle, tasfiye bilançosunun genel kurulda onaylanamaması

³¹⁹ Durmuş, Ahmet Hayri, s. 24-25.

³²⁰ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 579.

³²¹ Karahan, s. 155; Kervankıran, s. 197; Kaderoğlu, s. 318.

³²² Karahan, s. 155; Kervankıran, s. 196-197.

³²³ Durmuş, Ahmet Hayri, s. 27.

³²⁴ Durmuş, Ahmet Hayri, s. 37.

³²⁵ Karahan, s. 163; Kervankıran, s. 201; Kaderoğlu, s. 319.

durumunda tasfiyenin sürüncemede kalmaması için tasfiye işlemlerine genel kurul onayı olmaksızın devam edilmesi gerekir³²⁶.

Tasfiye memuru bu işlemle, şirketin varlıklarının borçlarını karşılamaya yetip yetmeyeceği üzerinden tasfiyeye devam edip etmeyeceğini belirler³²⁷.

TTK Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiyede ise, tasfiye memurları bir taraftan ortaklığın alacaklıları tarafından bildirilen alacakları, diğer taraftan da ortaklığın yönetim kurulu veya üyeleri ya da denetçileri tarafından bildirilen malvarlığını, alacak ve borçlarını gösteren listeyi inceleyerek, ortaklığın mevcut durumunu gösteren bir bilanço düzenlerler (TTK Geçici m. 7/6-a ; Tebliğ m. 12/1). Düzenlenen bilanço ile varlıkların borçları karşılamadığı, anonim şirketin borca batık olduğu sonucuna ulaşılabilir. Böyle bir durumda tasfiye memurları durumu derhal alacaklılara bildirerek anonim şirketin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvuruda bulunmalarını ister (TTK Geçici m. 7/6-b; Tebliğ m. 12/6)³²⁸.

5. 4. 2. 3. Alacaklıların Çağrılması ve Korunması

Bir anonim şirketin tasfiye sürecine girmesi alacaklıları açısından arzu edilen bir durum değildir. Zira tasfiye sürecinin kendi doğasından kaynaklanan sorunlar nedeniyle alacağın vadesinde ve tam olarak tahsil edilememe riski de artmaktadır. Bu nedenle, kanun koyucu alacaklıların haklarını korumaya yönelik yasal düzenlemeler yapma gereği duymuştur³²⁹.

Tasfiye envanterinin ve bilançosunun genel kurulda onaylanmasından sonra alacaklılara çağrı yapılması aşamasına geçilir. Şirket alacaklılarının çağrılmasına ilişkin Kanun'da iki yöntem belirlenmiştir. Bunlardan birincisi alacaklı oldukları anonim şirketin defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişilere taahhütlü mektupla bildirimde bulunulmasıdır³³⁰. İkincisi ise alacaklı oldukları bilindiği halde adresleri bilinmeyenler ile alacaklı oldukları bilinmeyenlere³³¹ bildirimin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, şirket internet sitesi açmakla yükümlü ise internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla üç ilanla yapılmasıdır. Söz konusu

³²⁶ Karahan, s. 164; Kervankıran, s. 201; Kaderoğlu, s. 319-320.

³²⁷ Durmuş, Ahmet Hayri, s. 25.

³²⁸ Şener, s. 240.

³²⁹ Kervankıran, s. 212.

³³⁰ Yavuz, Mustafa, Tasfiye Halindeki Anonim ve Limited Şirketlerde Alacaklıların Korunması, Vergi Raporu Dergisi, Sayı : 196, Ocak 2016, s. 136.

³³¹ Kervankıran, s. 206; Kaderoğlu, s. 321.

bildirimlerde şirketin sona ermiş bulunduğu belirtilir ve alacaklıların alacaklarını tasfiye memurlarına iletmesi hususunda çağrı yapılır (TTK m. 541/1). Sicil gazetesinde birer hafta arayla üç ilan yapılması hususu emredici niteliktedir. Şirketin, defter ve belgelerinde görünen alacaklılar dışında başka bir alacaklısının olmaması veya bu konuda herhangi bir şüphenin bile bulunmaması durumunda da söz konusu ilanlar yapılacaktır. Ayrıca ilanın sayısı ve asgari tekrarlanma süresine ilişkin zorunluluk sadece Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yapılacak ilan hakkındadır. Esas sözleşmede öngörülen ilanın şekli, sayısı ve tekrarlanma süresi ile ilgili olarak ise yasal bir zorunluluk yoktur. Bu nedenle, bu konuda sadece esas sözleşme ile getirilmiş hüküm dikkate alınacaktır. Bununla birlikte, alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmeden kalan varlık dağıtılamaz. Ancak, hal ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesi altı ay geçmeden de dağıtmaya izin verebilir (TTK m. 543/2)³³².

İlanda şirket alacaklılarının alacaklı olduklarını gösteren belgelerle birlikte üçüncü ilan tarihinden itibaren altı ay içinde şirkete başvurmaları gerektiği bilgisi yer alır. Bu süre hiçbir şekilde -mahkeme kararı ile de olsa- azaltılamaz. Alacağın bu süre içinde bildirilmemiş olması alacağın dava konusu yapılabilmesine engel değildir³³³.

Ancak şirket borçları, şirket varlığından fazla olduğu takdirde ise tasfiye memurlarının durumu derhal şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirmesi zorunludur. Mahkeme tarafından yapılan inceleme sonucunda şirketin borçlarını ödeyemeyeceğinin tespiti halinde mahkeme iflasın açılmasına karar verir (TTK m. 542/1-c). Bu düzenlemenin amacı, malvarlığı borçlarını ödemeye yetmeyen şirket alacaklıları arasında eşitliği sağlayarak, alacaklıları korumaktır. İflas kararı ile TTK hükümlerine göre yürütülen tasfiye süreci ile birlikte tasfiye memurlarının görevi de son bulur. Bundan sonra, şirketin tasfiyesi ise 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun iflas tasfiyesi hükümlerine göre iflas idaresi tarafından yürütülür³³⁴.

³³² **Yavuz**, Mustafa, Tasfiye Halindeki Anonim ve Limited Şirketlerde Alacaklıların Korunması, s. 136 -137.

³³³ **Karahan**, s. 14.

³³⁴ **Yavuz**, Mustafa, Tasfiye Halindeki Anonim ve Limited Şirketlerde Alacaklıların Korunması, s. 139.

Ortaklık ticaret sicilinden silinse bile ortaklık alacaklıları, alacaklı olduklarını ve alacaklarının zamanaşımına uğramadığını ispat etmek suretiyle, TTK m. 547 hükümlerine göre ek tasfiye yoluyla ortaklıktan alacaklarını talep edebilirler. Ancak kural olarak alacaklının ek tasfiyeye başvurabilmesi, yapılması ihmâl edilmiş tasfiye işlemleri nedeniyle tasfiyenin usulüne uygun olarak yerine getirilmemiş olması şartına bağlıdır³³⁵.

Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenmiş³³⁶ olan bankaya depo edilir. Şirketin, henüz muaccel olmayan (Kefaletler, şarta bağlı borçlar ve garanti sözleşmelerinden doğan yükümlülükler gibi) veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para ise notere depo edilir. Ancak, bu borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının ortaklar arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmışsa, borç tutarının notere depo edilmesine gerek yoktur³³⁷. Teminat, tasfiye halindeki şirketin içinde bulunduğu durumun şartlarına ve amaca uygun olmalıdır. Buna göre teminat olarak kefalet sözleşmesi, garanti sözleşmesi, borcu üstlenme, borca katılma, menkul rehni, ipotek vb. verilebilir³³⁸.

Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar hariç, tasfiye memurları, şirketin vadesi gelmemiş borçlarını, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhal ödeyecektir (TTK m. 542/1-h). Alacaklılara bu konuda bir tercih hakkı verilmemiştir. Alacaklılar tasfiye memurunun bu teklifini kabul etmek zorundadır³³⁹.

Tasfiyeye girmiş bir anonim şirketin borçları ödenmedikçe veya gerekli tedbirler alınmadıkça, tasfiye tamamlanamaz, tasfiye payı ortaklara dağıtılamaz ve şirket ticaret sicilinden terkin edilmez³⁴⁰.

Kanun bu düzenlemeyle bir taraftan şirketin sona erdiğini alacaklılara bildirerek tam tasfiyeyi, diğer taraftan da, şirketin mal varlığının borçlar ödenmeden

³³⁵ Şener, 41-42.

³³⁶ Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ, 20. 03. 2015 tarihli ve 29301 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³³⁷ Yavuz, Mustafa, Tasfiye Halindeki Anonim ve Limited Şirketlerde Alacaklıların Korunması, s. 139-140.

³³⁸ Kervankıran, s. 218.

³³⁹ Kervankıran, s. 219.

³⁴⁰ Yavuz, Mustafa, Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Alacaklılarına Tanınan Haklar ve Korumalar, Mali Çözüm Dergisi, Mayıs - Haziran 2016, s. 128.

pay sahiplerine dağıtılmasına engel olarak, alacaklıların korunmasını amaçlamaktadır³⁴¹.

TTK Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiyede, tasfiye memuru olarak bildirilenler ve tasfiye adresleri sicil müdürlüğü tarafından resen tescil edilerek, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi ile ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir (TTK Geçici m. 7/5-b; Tebliğ m. 11). İlanda şirket alacaklıları, alacaklarını kanıtlarıyla birlikte ilan tarihinden itibaren iki ay içerisinde tasfiye memurlarına bildirmeye davet edilir. Ayrıca ilanda, anonim şirketin mevcut malvarlığı ile alacak ve borçlarını gösteren listenin, belgeleriyle birlikte ilan tarihinden itibaren bir ay içerisinde, şirket yönetim kurulu, kurulun bir veya birkaç üyesi, denetçileri tarafından ilgili tasfiye memuruna verilmesi gerektiği de ihtar edilir (TTK Geçici m. 7/5-c; Tebliğ m. 11/2). Yapılan bu ilan Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer (TTK Geçici m. 7/5-d; Tebliğ m. 11/3)³⁴². Kanun koyucu, bu şekilde olağan tasfiyeye göre alacaklılara çağrı yapılması işlem sürecini basitleştirmek suretiyle hızlandırarak, bir an önce sonuca gitmeyi amaçlamıştır. Bu açıdan düşünüldüğünde, TTK Geçici 7. maddeye göre tasfiyede, kanun koyucunun olağan tasfiye hükümlerine göre, daha sonuç odaklı bir çözüm tarzını benimsediği söylenebilir.

TTK geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiyede, olağan tasfiyeden farklı olarak, alacaklılara çağrıyı düzenleyen TTK. m. 541/1 hükmünde olduğu gibi alacaklılara üç kez ilan yapılmasına gerek bulunmamaktadır³⁴³. Bu şekilde olağan tasfiye hükümlerine göre, süre ve ilan masrafları açısından kolaylık sağlanmıştır³⁴⁴.

5. 4. 2. 4. Diğer Tasfiye İşlemleri

Tasfiye memurları;

- Şirketin süre gelen işlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve şirket varlığının borçlarından fazla olduğunun -ilk tasfiye bilançosunun ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunun

³⁴¹ Kaderoğlu, s. 321.

³⁴² Kervankıran, s. 359.

³⁴³ Şener, s. 239; Kervankıran, s. 359.

³⁴⁴ Kervankıran, s. 359.

incelenmesi sonucunda- anlaşılması üzerine bu borçları ödemekle yükümlüdürler.

- Tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapamazlar.

- Şirket borçlarının şirketin varlığından fazla olduğunun tespiti halinde durumu hemen şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler.

- Tasfiyenin uzun sürmesi halinde, her yıl sonu tasfiyeye ilişkin olarak düzenlenen finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilançoğu düzenleyerek genel kurula sunarlar.

- Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.

- Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutarlar.

- Tasfiye sırasında elde edilen paralardan, şirketin süre gelen harcamaları için gerekli olan kadarını ayırarak, kalanı şirket adına bir bankaya yatırır.

- Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhal öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.

- Pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler³⁴⁵.

Olağan tasfiyede, tasfiye memurlarının görevlerine ilişkin açıklamalara yukarıda yer verilmiştir. Bunlardan ilk ikisi, süregelen işlerin tamamlanmasına ve yeni işlerin ancak tasfiye amacına uygunsa gerçekleştirilmesine ilişkindir³⁴⁶.

Şirketin sona ermesinden sonra başlayan faaliyetler yeni iş olarak değerlendirilecek olup, süregelen iş olarak yorumlanması mümkün değildir³⁴⁷.

³⁴⁵

Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, s. 386-387.

³⁴⁶

Demirkapı, s. 110.

Süregelen işlere devam edilmesi, tasfiye sürecinin gereksiz bir biçimde uzamasına ve tasfiye amacından uzaklaşılmasına neden olmamalıdır. Bu nedenle tasfiye memurları kanun tarafından kendilerine verilen her iki zorunlu görev arasında denge gözeterek karar vermek zorundadır³⁴⁸.

TTK Geçici 7. maddeye göre tasfiye memurlarınca gerçekleştirilen tasfiye işlerinde temel ilke TTK hükümlerinin uygulanmasıdır. Nitekim TTK Geçici m. 7/15. fıkrasında, açıkça bu maddede düzenleme bulunmayan hususlarda ilgili kanun ve ana sözleşmede öngörülen usullere göre hareket edileceği düzenlenmiştir³⁴⁹.

Bu nedenle, tasfiye memurlarınca özel bir düzenleme olan TTK Geçici 7. maddeye gerçekleştirilen tasfiye işlerinde açık bir hüküm bulunmaması durumunda olağan tasfiye hükümlerine göre hareket edilecektir.

5. 4. 2. 5. Tasfiye Bakiyesinin (Artığının) Dağıtılması

Tasfiye sürecinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır (TTK m. 543/1)³⁵⁰.

Tasfiye şirketlerinde, pay sahiplerine bir dağıtımda bulunabilmesi, ancak borçlar ödendikten sonra geriye bir malvarlığının kalmış olmasına bağlıdır. Geriye kalan tasfiye sonucu, genelde tasfiye bakiyesi, tasfiye geliri ya da tasfiye artığı olarak adlandırılmaktadır. Tasfiye artığı şirketin borçlarının ödenmesi ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesinden sonra geriye kalan miktardır³⁵¹.

Tasfiye memurları, düzenledikleri bilançonun incelenmesi sonucunda, şirket malvarlığının borçlarını karşılayabileceği tespitinde bulunmaları halinde şirketin tasfiye işlemlerine başlayabilir. Bu durumda tasfiye TTK Geçici 7. madde hükümlerine göre yapılır. Ancak söz konusu madde de açıklık bulunmayan hallerde esas sözleşme ve olağan tasfiyedeki TTK hükümlerinin esas alınması gerekir (TTK Geçici m. 7/15). TTK Geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiyede, kanun koyucu tasfiye işlemlerinin bir an önce sonuçlandırılabilmesi amacıyla³⁵² olağan tasfiye

³⁴⁷ Demirkapı, s. 118.

³⁴⁸ Demirkapı, s. 125.

³⁴⁹ Şener, s. 241.

³⁵⁰ Bilge, s. 287.

³⁵¹ Kervankıran, s. 242.

³⁵² Şener, s. 242.

hükümlerine göre iki önemli istisna getirilmiştir. Bunlardan birincisi kesin bilançonun genel kurulda oylanması zorunluluğunun bulunmamasıdır (TTK Geçici m. 7/7; Tebliğ, m. 12/3). İkincisi ise tasfiyenin belirli bir süre içinde tamamlanmasının zorunlu olmasıdır (TTK Geçici m. 7/6-a; Tebliğ, m. 12/2)³⁵³. Buna göre tasfiye memurları tasfiyeyi altı ay içerisinde sonuçlandırmakla yükümlüdürler. Gerekli hallerde bu süreyi aşmamak üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bir defaya mahsus olmak üzere ek süre verilebilir. Sonuç olarak, toplam bir yıl içerisinde anonim şirketin tasfiye işlemlerinin sonuçlandırılarak ticaret sicilinden silinmesi gerekmektedir³⁵⁴.

Tasfiye memurları tasfiye sürecinde alacakları tahsil ederek, şirketin malvarlığını paraya çevirirler. Tasfiye sonucu elde edilen gelirden öncelikle şirket borçlarının ödenmesi gerekmektedir. Borçlar ödendikten sonra geriye kalan, mevcut payları oranında ortaklara dağıtılır³⁵⁵.

5. 5. Şirketin Ticaret Sicilinden Silinmesi

Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden istenir. İstem üzerine silinme tescil ve ilan edilir (TTK m. 545/1).

Şirketin sicilden silinmesini düzenleyen TTK m. 545 hükmü emredici nitelikte olup, kamunun ve özellikle ticari hayatın güvenliğine hizmet etmektedir. Bu nedenle, tasfiyesi sonuçlanmış bir şirket unvanının bir an önce sicilden sildirilmesi gerekir. Ticaret unvanının sicilden silinmesini isteyebilmek için öncelikle tasfiyenin sona ermiş olması gerekmektedir. Tasfiyenin sona erdiğinin kabulü için TTK m. 540-543. maddelerinde belirtilen tasfiye işlemlerinin yapılmış olması şarttır. Bir diğer ifade ile şirketin bütün alacaklılar ve pay sahipleriyle olan ilişkilerinin gerçek anlamda sona erdirilmiş olması gereklidir. Bu nedenle, açılmış olan davalar sonuçlandırılmadan, tasfiyenin tamamlanmış olduğundan bahsedilemez³⁵⁶.

Şirketin tüzel kişiliği ve hak ehliyeti tasfiye sürecinde de devam eder. Ancak tasfiye işlerinin tamamlanması, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilik kazanan ticaret şirketlerinin ortadan kalkması için gerekli olsa da yeterli değildir. Bunun için,

³⁵³ Kervankıran, s. 360.

³⁵⁴ Şener, 241-242.

³⁵⁵ Kervankıran, s. 360.

³⁵⁶ Kervankıran, s. 271-273.

tasfiyenin sonunda tasfiye memurları, şeklen var olan durumun ortadan kalkması için ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesini talep eder. Ticaret sicilinden silinmeyle birlikte tüzel kişilik ortadan kalkar, şirket hukuki varlığını ve hak ehliyetini kaybeder³⁵⁷.

Türk Ticaret Kanunu'nun Geçici 7. maddesi kapsamında şirketlerin, tasfiye memuru bildirilmediği için veya maddede belirtilen diğer nedenlerle tasfiye edilmeksizin ticaret sicilinden kaydı silinebilir (TTK Geçici m. 7/11)³⁵⁸.

Diğer bir ifade ile TTK Geçici 7. maddeye göre, anonim şirketlerin olağanüstü usulde gerçekleştirilecek bir tasfiye sonucunda ya da -tasfiyenin yapılmadığı veya sonuçlandırılmadığı durumlarda- tasfiyesiz olarak ticaret sicilinden silinmesi mümkündür³⁵⁹.

01. 07. 2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanmış anonim şirketlerin genel kurulları kanunun öngördüğü asgari süre ve şartlara uygun olarak toplantıya çağırılmış, ancak iki defa üst üste toplanamamışsa, bu durumda tasfiye memurları kesin bilançoyu ticaret sicili müdürüne tevdi ederek, unvanın silinmesini talep edebilirler³⁶⁰.

TTK Geçici 7. madde ile şirketlerin ticaret sicilinden silinerek tüzel kişiliğini kaybetmesi hususunda getirilen düzenleme mevcut hukuki durumdan esaslı bir şekilde ayrılmaktadır. Öncelikle, düzenleme şirketin tüzel kişiliğini ve hukuki varlığını kaybetmesi hususunda hâkim olan ilkelerden farklıdır. Olağan tasfiyede şirketin tüzel kişiliğini kaybetmesi için geçerli bir sona erme nedenine bağlı olarak eksiksiz bir tasfiyeyle ticaret sicilinden silinmesi gerekirken; Geçici 7. madde kapsamında şirketin malvarlığının veya bazı borçlarının bulunmasının ticaret sicilinden silinmeye engel teşkil etmeyeceği açık bir şekilde hükme bağlanmıştır (TTK Geçici m. 7/4-b, 7/12-b ve 7/15)³⁶¹.

TTK Geçici 7. madde, anonim şirketin ticaret sicilinden kaydının silinebilmesi için olağan tasfiyeden farklı 2 seçenek belirlemiştir.

³⁵⁷ Songur, s. 1008.

³⁵⁸ Songur, s. 1018, dn. 62.

³⁵⁹ Songur, s. 1016-1017.

³⁶⁰ Şener, s. 242.

³⁶¹ Songur, s. 1021-1022.

Buna göre, anonim şirketin sicil kaydının olağan tasfiye hükümlerine tabi olmaksızın basit tasfiye yoluyla veya tasfiyesiz olarak ticaret sicil müdürlüğünce resen, silinmesi mümkündür.

6. TTK GEÇİCİ 7. MADDE GEREĞİ TASFİYENİN SONUÇLARI

6. 1. TTK Geçici 7. Maddeye Göre Tasfiyenin Sonuçları

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Geçici 7. maddesi uyarınca, münfesihi olmasına veya sayılmasına rağmen tasfiye edilmemiş anonim şirketler, TTK' nın öngörmüş olduğu olağan tasfiye usullerine uyulmaksızın hızlı tasfiye ve tasfiyesiz terkin³⁶² edilmiştir.

6. 1. 1 TTK Geçici 7. Maddeye Göre Resen (Tasfiyesiz) Terkin

TTK Geçici 7. madde ve tebliğ kapsamında münfesihi olduğu tespit edilen şirketlerin bazı hallerde tasfiye yapılmaksızın veya tasfiye tamamlanmaksızın resen ticaret sicilinden silinmesi olanağının bulunduğu haller aşağıda sayılmıştır.

- Şirkete yapılan ihtar ve ihbar üzerine iki ay içerisinde şirket tasfiye memuru bildirmez, durumunu kanuna uygun hale getirmez veya faaliyette bulunduğu yeri ve kanıtlarını bildirmezse (TTK Geçici m. 7/4, 7/11; Tebliğ m. 13/1),
- Borca batık olduğu tespit edilen şirketin alacaklılarına yapılan bildirim üzerine alacaklılar 3 ay içerisinde mahkemeye iflas için başvurmazsa (TTK Geçici m. 7/6; Tebliğ m. 12/9),
- Şirketin malvarlığı durumu, alacak ve borçlarını gösterir liste tasfiye memurlarına verilmez veya tasfiye memurları tarafından bunlara erişilemezse (TTK Geçici m. 7/9; Tebliğ m. 12/10),
- Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış şirketlerin genel kurulları, kanunun öngördüğü asgari süre ve şartlara uygun olarak toplantıya çağrılmış olmasına rağmen iki defa üst üste toplanamazsa (TTK Geçici m. 7/10; Tebliğ m. 14/3)^{363 364},

³⁶²

Çalışkan, s. 195.

³⁶³

Kervankıran, s. 361; Songur, s. 1020.

³⁶⁴

Bu durumda tasfiye memurlarının kesin bilançoğu ticaret sicil müdürüne tevdi ederek unvanın silinmesini talep edebileceği, aslında tasfiye memurlarının kesin bilançonun onaylanması için mahkemeye de gidebileceği, ancak kanun koyucunun sicilden terkin işlemini kolaylaştırmak adına bu şekilde bir düzenleme yaptığı hakkındaki açıklamaları için bkz. Şener, 242.

•Bakanlığın başvurusu üzerine mahkemece feshine karar verilen ve tasfiye memuru atanan şirketlerin, tasfiye memurunca yapılan çağrıya rağmen alacaklıları bir bildirimde bulunmaz ve şirketin herhangi bir mal varlığı olmaz ya da şirketin bilgi ve belgeleri tasfiye memuruna verilmez veya bunlara tasfiye memurunca erişilemez yahut şirketin borca batık olduğu tespit edilmesine rağmen alacaklılar yapılan bildirim üzerine 3 ay içerisinde mahkemeye iflas için başvurmazsa (Tebliğ, m. 14/4)³⁶⁵.

TTK Geçici 7. madde ile münfesi olan veya sayılan şirketler için hızlı bir tasfiye veya yukarıda sayılan hallerde geçici süreliğine de olsa tasfiyesiz olarak ticaret sicilinden silinme imkanı getirilmiştir. Genel tasfiye hükümlerine getirdiği istisnalar bakımından madde ile getirilen düzenlemeleri ve bu düzenlemenin uygulayıcısı olan ticaret sicil müdürlüklerine, yukarıda belirtilen durumlarda tanınan resen terkin yetkisini olağanüstü olarak nitelendirmek mümkündür. Nitekim şirketin malvarlığının tasfiye edilmemiş olması veya yukarıda sayılan ilk iki gruba giren şirketlerin borçlarının bulunması, madde kapsamında ticaret sicilinden silinmelerine engel teşkil etmemektedir (TTK Geçici m. 7/12; Tebliğ m. 15)³⁶⁶. Tasfiye edilmeksizin bu şekilde unvanı silinen şirketlerin malvarlığı silinme tarihinden on yıl sonra Hazineye intikal eder. Ancak, Hazine bu intikal nedeniyle, şirketin borçlarından sorumlu tutulamaz (TTK m. 7/15).

Ticaret sicil müdürlüklerince geçici 7. madde hükümlerine göre unvanları ticaret sicilinden resen silinerek tamamen sona eren şirketlerin mal varlıklarının Hazineye intikali mülkiyet haklarına yönelik ağır bir yaptırım olacaktır. Bu nedenle mülkiyet hakkının Hazineye intikalinin idarenin bir işlemi yerine mahkeme kararı ile yapılması yerinde olacaktır. Mahkeme kararı ile Hazineye intikaline karar verilen malların öncelikle kamuya olan borçları olmak üzere tüm borçları ödenmelidir. Şirket ortaklarının Hazineye intikal eden mallarının iadesi için mahkemeye başvurabilmesinin yolu açılmalıdır³⁶⁷.

³⁶⁵ Songur, s. 1020-1021.

³⁶⁶ Songur, s. 1021.

³⁶⁷ Arslan, Mehmet - Taşdelen Davut, Gayrifaal Şirketlerin Varlıklarının Sona Erme Şekilleri, Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunları ve Çözüm Önerileri, Vergi Dünyası Dergisi, Yıl : 30, Sayı : 353, Ocak 2011, s. 133; Eşgin, Osman, Ortaklıklarda Tasfiye İşlemlerinin Türk Vergi Sistemi Açısından Değerlendirilmesi, Oniki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Eylül 2017, s. 236-237.

6. 1. 2. TTK Geçici 7. Maddenin Uygulama Sonuçları

Geçici 7. maddenin 1/b fıkrasına göre, 01. 07. 2015 tarihine kadar münfesih olan anonim şirketlerin kapsam dahilinde olması, 3. fıkrasına göre ise bu madde kapsamındaki şirketlerin, ilgili ticaret sicil müdürlüğünce resen veya herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kanıtlarıyla birlikte yapılacak bildirimleri de kapsayacak şekilde ticaret sicil kayıtları üzerinden yapılacak incelemeyle tespit edilmesi, bu işlem süreçlerinin (tespit, ihtar, tebliğ, ilan, davet, terkin v. b.) ticaret sicil müdürlüklerince tamamlanmasının kanuni belli süreleri gerektirmesi ve ticaret sicil müdürlüklerinin işlem yoğunluklarına göre bu sürenin daha da uzayabilmesi nedeniyle maddenin uygulanma süresi 01. 07. 2015 tarihinden sonra bir süre daha devam etmiştir.

Ticaret sicil müdürlükleri tarafından uygulamanın sona erdiği 2015 yılından sonra toplamda 52 anonim şirket daha TTK Geçici 7. madde kapsamında sicil kayıtlarından terkin edilmiştir. TTK Geçici 7. maddenin uygulama sonuçları değerlendirildiğinde, ticaret sicil müdürlüklerince anılan madde kapsamına girdiği belirlenerek, ihtar edilen toplam 372. 396 anonim ve limited şirket ile kooperatiften 327. 482 tanesinin sicil kayıtlarından terkin işleminin yapıldığı tespit edilmiştir. TTK Geçici 7. madde kapsamında toplam terkin edilen anonim şirket sayısı ise 32. 921 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, ihtar edilenlerin % 87,94' ü terkin edilmekten kurtulamamıştır. Bir başka ifade ihtar edilenlerin % 12,06' sı münfesih olma nedenini ortadan kaldıran işlemleri yaparak ispat edici belgeleri ticaret sicil müdürlüklerine teslim edebilmiştir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde, kanun koyucunun % 87,94 gibi iyi bir terkin edilme oranına ulaşarak hedeflediği amacı büyük oranda gerçekleştirdiğini ve TTK Geçici 7. madde uygulama sonuçlarının genelde başarılı olduğunu söylemek mümkündür (Ek-1).

Ticaret sicil kayıtları 238 ticaret sicil müdürlüğü tarafından münferit olarak tutulmakta ve bu kayıtlara ilişkin tüm belgeler de buralarda saklanmakta olup, tüm ticaret sicili işlemleri elektronik ortamda Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) üzerinden gerçekleştirilmektedir. MERSİS' te yapılan ihya tescillerinde, Türk Ticaret Kanununun Geçici 7. maddesi kapsamında ihya tescili yapıp yapılmadığına ilişkin ayrı bir kayıt tutulmamakta olduğundan ticaret sicil müdürlüklerince terkin işlemi

gerçekleştirilen şirketlerden ne kadarının daha sonra ihya davası sonucuna göre yeniden tescilinin yapıldığını tespit etmek mümkün olmamıştır(Ek-1).

Ancak, uygulama sonuçlarını ihya davaları sonucunda yeniden tescil edilen şirket sayıları ile birlikte değerlendirmek, hem kanun metninin hem de uygulamayı gerçekleştiren ticaret sicil müdürlüklerinin başarısını ölçmek bakımından daha doğru ve tutarlı bir yaklaşım tarzı olacaktır.

6. 2. Vergi Hukukunda TTK Geçici 7. Maddeye Göre Tasfiyenin Sonuçları

6. 2. 1. TTK Geçici 7. Maddeye Göre Tasfiyenin Vergi Hukukundaki Yeri

Kurumlar vergisi mükellefleri işi bırakmaları durumunda bunu vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar³⁶⁸. İş bırakma bildiriminde bulunmayan bir mükellefin işi bıraktığının tespit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi veya başkaca bir ticari, zirai ve mesleki faaliyeti olmadığı halde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiğinin vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen rapor ile tespit edilmesi ve mükellefiyet kaydının devamına gerek görülmediğinin raporda belirtilmesi halinde, mükellef işi bırakmış kabul edilerek, mükellefiyet kaydı vergi dairesince terkin edilir. Bu durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşu ile kamu kurumu niteliğindeki meslek üst kuruluşuna da bildirilir (VUK m. 160).

Vergi Usul Kanununun 161. maddesine göre işi bırakma, vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durdurulması ve sona erdirilmesini ifade eder. Aynı Kanunun 162. maddesine göre ise tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyetin vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona erdirilmesine kadar devam etmesi ve bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi tarafından, tasfiye veya iflas kararlarının ve tasfiyenin veya iflasın kapandığının vergi dairesine ayrı ayrı bildirilmesi zorunludur. Ticaret şirketleri açısından mükellefiyetin sona erdirilmesi tasfiye ve iflas hallerine inhisar ettirilmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda öngörülen işlemler yerine getirilmeden ve tasfiye veya iflasın sona erdiği tescil ve ilan

³⁶⁸

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 168. maddesine göre, bu bildirim olayın vukuu tarihinden itibaren bir ay içinde yapılması zorunludur.

edilmeden, tasfiyenin sona erdiğinin kabul edilmesi ve şirketin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması mümkün değildir³⁶⁹.

6. 2. 1. 1. Vergi Hukukunda Gayri Faal Şirketler

Gayri faal mükellef; Vergi Usul Kanununun 160. maddesi gereğince işi bırakma bildiriminde bulunması gerekmekle birlikte bildirimde bulunmayanlardan, yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda işi bıraktığı tespit edilen veya bilinen adreslerinde bulunamayan ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilemeyen mükelleftir³⁷⁰.

6. 2. 1. 2. Vergi Hukuku Açısından Sona Eme ve Tasfiye

KVK' nın 17. maddesinin 1. fıkrasında “Her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi geçerli olur. ” hükmü yer almaktadır. Madde metninde yer alan “Her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumlar” ifadesinden de anlaşılacağı üzere KVK şirketin sona erme nedenleri ile değil, tasfiye süreci sonunda çıkan kârın vergilendirilmesi ile ilgilenmektedir³⁷¹.

Tasfiye, kurumun tasfiyeye girmesine ilişkin genel kurul kararının tescil edildiği tarihte başlar ve tasfiye kararının tescil edildiği tarihte sona erer (KVK m. 17/1-a).

6. 2. 1. 3. Vergi Hukukunda Gayri Faal Şirketlerin Resen Terkini

213 sayılı VUK' un 160. maddesinden de anlaşılacağı üzere; Vergi Usul Kanunu, gayri faal şirketlerin vergi dairesince resen terkininde tasfiye aşamasının tamamlanmasını ve ticaret siciline tescil ve ilanını zorunlu tutmamaktadır. Vergi dairesi yönünden, gayri faal şahıs veya şirketlerin mükellefiyetinin silinmesi için; işi bırakma bildiriminde bulunmayan bir mükellefin işi bıraktığının tespit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması, başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi veya başkaca bir

³⁶⁹ Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 12. 05. 2016 tarih ve 29537098-105[37]-52535 sayılı 2016/2 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

³⁷⁰ Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 12. 05. 2016 tarih ve 29537098-105[37]-52535 sayılı 2016/2 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

³⁷¹ **Nazalı**, Ersin, Vergisel ve Yeni TTK Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 2015, s. 64-65.

ticari, zirai ve mesleki faaliyeti olmadığı halde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiğinin vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen rapor ile tespit edilmesi ve mükellefiyet kaydının devamına gerek görülmediğinin raporda belirtilmesi yeterlidir³⁷². Vergi inceleme elemanlarınca yapılan inceleme, araştırma ve yoklamalar sonucunda, işini terk ettiği tespit edilen, bilinen adreslerinde bulunamayan ve başka bir adreste faaliyete devam ettiğine dair bilgi edinilemeyen mükelleflerin kayıtları, vergi inceleme elemanı tarafından mükellefiyet kaydının resen terk edilmesi gerektiği yönünde düzenlenen vergi tekniği raporunda belirtilen tarih, raporda herhangi bir tarihin belirtilmediği durumlarda ise raporun düzenlenme tarihi esas alınarak terkin edilecektir³⁷³.

Mükellefiyet kaydının vergi dairesince resen silinmesi, şirketlerin Türk Ticaret Kanunu gereğince tasfiye işlemlerini tamamlamaları zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Bu düzenlemelere bakıldığında Gelir İdaresinin gayri faal şirketler yönünden mevcut uygulamasının, Türk Ticaret Kanunundaki sert kurallara göre daha esnek olduğu söylenebilir. Gelir İdaresi olaya daha çok vergiyi doğuran olayın meydana gelip gelmediği veya ileride meydana gelip gelmeyeceği yönünden bakmaktadır. Bu doğrultuda, idarenin görüşü; tasfiyeye girdiği tespit edildiği halde, tasfiyesinin uzun sürdüğü, ticari faaliyette bulunmadığı dolayısıyla herhangi bir kazanç elde etmesinin söz konusu olmadığı, tasfiye edilecek menkul, gayrimenkul mal varlığının bulunmadığı, gayri faal olduğu ve tasfiye işlemlerinin devam ettiği tespit edilen şirketlerin resen terk edilebileceği yönündedir³⁷⁴.

Gelir idaresinin yapmış olduğu resen terk işlemi sadece kendi işlemleri adına bağlayıcılık oluşturmaktadır. Ticaret sicil, sosyal güvenlik vb. kurumlar ile uyumlu bir çalışma olmadığından diğer kurumlar adına mükellefiyetler devam etmektedir. İşte ticaret sicilindeki bu sorunun çözümü adına, TTK Geçici 7. madde ile normal tasfiye süreci dışında olağan dışı bir tasfiye süreci düzenlenmiştir. Gayri faal ortaklıklar adına kesilen vergi ve cezaları, sicil harçları, sigorta prim ödemeleri ve cezaları hep birlikte düşünüldüğünde ve bunlarla ilgili olarak açılacak davalar da dikkate alındığında konunun daha temel ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Her kurumun kendi mevzuatına

³⁷² Arslan/Taşdelen, s. 129-130.

³⁷³ Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 12. 05. 2016 tarih ve 29537098-105[37]-52535 sayılı 2016/2 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

³⁷⁴ Arslan / Taşdelen, s. 130.

göre ve işlem kolaylığı göz önünde bulundurularak yapılan düzenlemeler, sorunun bir bütün olarak çözümüne katkı sağlamamaktadır. Sorunlar ve mağduriyetler ise devam etmektedir³⁷⁵.

Zira, vergi dairesinin yapmış olduğu resen terk işlemi ortaklığı hukuki olarak sona erdirmemektedir. TTK hükümleri gereğince ortaklık tasfiye edilmediği sürece tüzel kişiliği ve ticaret sicili ile meslek odalarındaki yükümlülüğü devam etmektedir. Vergi dairesinin getirmiş olduğu bu terkin işlemi sadece idarenin ve diğer mükelleflerin mağduriyetlerinin önlenmesi adına bir tedbir olarak uygulanmaktadır³⁷⁶.

Sorunun çözümü için Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların gayri faal şirketler yönünden veri alış verişinde bulunmaları, bunun için de elektronik ortamda otomasyon üzerinden bilgi alış verişi yapmalarına imkân sağlanması ve yapılacak çalışmalarda kurumlar arası uyum ve koordinasyonun sağlanması elzemdir³⁷⁷.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine göre, uygulamada çok sık rastlanan gayri faal firmaların kayıtlarının açık görünmesinin ve tasfiye işlemlerini yerine getirememelerinin en büyük nedeni tasfiye sürecinin uzun ve masraflı olmasıdır. Bu nedenle, uygulamadaki sorunların çözümü için yeni bir yasal düzenleme yapılmalı ve kaydı dondurularak beş yıl boyunca aktif hale gelemeyen firmaların ticaret sicil müdürlüklerince alacaklılarına çağrı ilanları yapılmalı ve alacaklısının çıkmaması şartıyla, ticaret sicilinden resen kayıtlarının silinmesine imkan sağlanmalıdır³⁷⁸.

6. 2. 2. TTK Geçici 7. Madde Hükümlerinin Vergi Hukukuna Yansıması

TTK Geçici 7. maddenin Maliye Bakanlığı açısından uygulama esasları 2014/1 Sıra No. lu Uygulama İç Genelgesi ile belirlenmiştir. TTK Geçici 7. maddeye göre ticaret sicilinden kaydı silinen mükelleflerin vergi hukuku açısından terkin işlemleri söz konusu İç Genelgeye göre yapılmaktadır³⁷⁹.

³⁷⁵ Eşgin, s. 249.

³⁷⁶ Eşgin, s.276.

³⁷⁷ Arslan/Taşdelen, s.134.

³⁷⁸ Arslan/Taşdelen, s. 134.

³⁷⁹ Eşgin, s. 239.

6102 sayılı Kanunun Geçici 7. maddesi kapsamında ticaret sicilinden resen kayıtları silinen veya bu kapsamda tasfiye işlemlerine başlanılmış olan anonim şirketler hakkında vergi dairelerince yapılacak iş ve işlemler aşağıda açıklanmıştır.

1- Anonim şirketlerin ticaret sicil müdürlükleri tarafından 6102 sayılı Kanunun Geçici 7. maddesi uyarınca ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın yapılan tasfiyeleri neticesinde ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi halinde söz konusu şirketlerin tüzel kişiliği ortadan kalkacağından, bu kurumların vergi mükellefiyetleri de sona erecektir.

2- Ticaret sicilinden kayıtları resen silindikleri tescil ve ilan olunan şirketler hakkında vergi daireleri tarafından sistem kayıtlarından yapılan sorgulama sonucunda bu şirketlerin aynı zamanda Vergi Usul Kanununun 160. maddesi gereğince mükellefiyet kaydının resen terkin³⁸⁰ edildiğinin anlaşılması halinde; terkin tarihi olarak vergi dairesi tarafından mükellefiyetin resen terkin edildiği tarih esas alınacaktır.

3- Ticaret sicilinden resen silindikleri tescil ve ilan olunan şirketlerin vergi dairesi sicil kayıtlarında faal olduklarının anlaşılması halinde; mükellefin tüm iş yeri adreslerinde yapılacak yoklama ile faaliyetine devam edip etmediği tespit edilecektir.

Yapılan yoklama sonucunda mükellefin faaliyetinin bulunmadığının tespit edilmesi halinde kayıt silme işleminin tescil tarihi itibarıyla mükellefiyet kaydı terkin edilecektir.

Yapılan yoklama sonucunda mükellefin faaliyetine devam ettiğinin tespit edilmesi halinde kayıt silme işleminin tescil tarihi itibarıyla mükellefiyet kaydı yine de terkin edilerek;

- Aktife kayıtlı gayrimenkul ve araçlara ilişkin olanlar dahil olmak üzere faaliyetin devamına karine teşkil eden tasarrufların, adi ortaklığın tesisini gerektirecek şekilde birden fazla ortak tarafından gerçekleştirildiğinin tespiti halinde, söz konusu ortaklar için adi ortaklık şeklinde mükellefiyet kaydı açılması,

³⁸⁰ “Vergi Usul Kanununun 160. maddesi gereğince işi bırakma bildiriminde bulunmayanlardan, yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda işi bıraktığı tespit edilen veya bilinen adreslerinde bulunamayan ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilemeyen mükellefler ile münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiği vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen raporla tespit edilen mükelleflerin, mükellefiyet kayıtlarının vergi dairesince terkin edilmesi işlemidir. ” Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 12. 05. 2016 tarih ve 29537098-105[37]-52535 sayılı 2016/2 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

- Söz konusu faaliyetlerin ortaklardan yalnızca biri tarafından yürütüldüğünün tespiti halinde ise diğer ortaklar açısından mükellefiyet tesisini gerektiren bir durum bulunmadığından, faaliyette bulunan kişi adına mükellefiyet kaydı açılması,

- Adına mükellefiyet tesis edilen kişi/kişilere durumun bir yazı ile bildirilmesi gerekmektedir.

4- Anonim şirketlerin tasfiyeye girmeden ticaret sicil kayıtlarının resen silinmesi halinde; bu mükelleflerin ticaret sicil kayıtlarının resen silindiği tarihten önceki döneme ilişkin verilecek kurumlar vergisi beyannamesinin kaydın resen silindiğinin tescil edildiği ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar şirket veya kooperatiflerin bağlı bulunduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

5- Tasfiyeye giren ve tasfiyesi sonuçlanmak suretiyle veya tasfiyeye başlanılmış olmakla birlikte tasfiyenin sonuçlandırılmaması nedeniyle ticaret sicil kayıtlarından resen silinen şirketler ile anılan maddenin yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ve tasfiye döneminde ticaret sicil kayıtlarından resen silinen şirketlerin; sicil kaydının resen silindiğinin tescil edildiği tarih tasfiyenin bitiş tarihi olarak kabul edilecektir. Söz konusu mükelleflerin tasfiyenin sona erdiği döneme ilişkin tasfiye beyannamelerinin, tasfiyenin sonuçlandığı yani ticaret sicil kaydının resen silindiğinin tescil edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde şirketin bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

6- Şirket veya kooperatiflerin alacaklıları tarafından iflas istemiyle mahkemeye müracaat edilmesi üzerine, mahkemece iflasın açılmasına karar verilmesi halinde, tasfiye işlemleri 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yürütüleceğinden; tasfiyeye girmiş ve ticaret mahkemesince hakkında iflas kararı verilen söz konusu şirket ve kooperatiflerin vergilendirmeye ilişkin ödevleri dolayısıyla tasfiye memurlarına düşen sorumluluğun iflas idaresince yerine getirilmesi gerekmektedir.

Bu durumda olan şirketlerin iflas işlemlerinin tamamlandığının bildirilmesi üzerine şirketin ticaret sicil kaydının silindiğinin tescil edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde şirketin bağlı olduğu vergi dairesine tasfiye beyannamesinin verilmesi gerekmektedir.

7- Ticaret sicilinden kaydı silinen anonim şirketin kanuni temsilcilerinin, silinme tarihinden önceki dönemlere ilişkin kamu borçlarından doğan sorumlulukları, 21. 07. 1953 tarihli ve 6183 sayılı A. A. T. U. H. K. kapsamında devam edecektir.

Diğer taraftan, ticaret sicilinden silinen şirketler hakkında cebri takibata başlanılmamış olması, bunların tüzel kişilikleri ortadan kalktıktan sonra 6183 sayılı Kanunun 35 ve mükerrer 35 inci maddelerinin uygulanmasına engel teşkil etmemektedir.

8- Ticaret sicil müdürlüklerince anılan madde kapsamında yapılan işlemler ticaret sicili gazetesinde ilan edilmektedir. Mükellefler tarafından ilgili tescil ve ilana ilişkin ticaret sicil gazetesinin ibrazı ile müracaat edilmesi veya ilgili ticaret sicil müdürlüğü tarafından tescil ve ilana ilişkin ticaret sicil gazetesini ile kayıtları silinen şirketlerin bildirilmesi halinde yukarıda yapılan açıklamalar kapsamında işlem tesis edilecektir³⁸¹.

Ayrıca, TTK Geçici 7. Madde hükümlerine yapılan tescil ve kayıt silme işlemleri her türlü harçtan, bu işlemler için düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden istisna tutulmuştur (TTK Geçici m. 7/13; Tebliğ m. 16/4).

6. 4. Tasfiyeden Dönme, Ek Tasfiye ve İhya

Tasfiyeden dönme, tasfiye haline giren bir şirketin, genel kurulda alacağı bir kararla, tasfiye gayesi güden bir şirket olmaktan çıkıp, esas sözleşmesini değiştirmeden tekrar kâr elde etme ve varlığını devam ettirme amacı güden bir şirket haline dönüşmesidir³⁸².

Kanun koyucu, şirketin esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmasına rağmen, fiilen işlere devam edilmesi suretiyle belirsiz süreli hale geleceğini kabul ettiği için, şirketin sürenin dolması nedeni ile sona erip tasfiyeye girdiğinin kabulü, ancak şirketin fiilen işlere devam etmemesi ve yönetim kurulunun da anonim şirketin esas sözleşmede öngörülen sürenin dolması ile birlikte sona erdiği keyfiyetini ticaret siciline tescil ettirmesi durumunda mümkündür. TTK m. 548/1 hükmünde yer alan “şirket, sürenin dolmasıyla sona ermiş ise” ibaresini bu şekilde anlamak ve değerlendirmek gerekir. Zira, sürenin bitmesine rağmen fiilen işlere devam edilmesi

³⁸¹ Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 18. 07. 2014 tarih ve 29537098-010. 06. 01[32]-76160 sayılı 2014/1 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

³⁸² Yıldız, s. 133.

durumunda şirket sona ermeyeceği için dönme kararının alınmasına gerek ve ihtiyaç yoktur³⁸³.

Ek tasfiye, ticaret sicilinden silinen anonim şirketin tasfiyesinin kanuni hükümlere uygun gerçekleştirilmemesiyle dağıtılmamış varlıkları, kapatılmamış borçları veya taraf sıfatının varlığını gerektiren hukuki ilişkilerin ortaya çıkması durumunda söz konusu olur³⁸⁴. Bu hukuki ilişkilerin sonlandırılabilmesi için şirketin tüzel kişiliğinin devamının sağlanması bir zorunluluktur. Bir şirketin hukuki varlığının tamamen ve kesin olarak ortadan kalkması için hem tasfiye işlemlerinin eksiksiz olarak tamamlanması hem de ticaret sicilinden silinmesi gerekmektedir³⁸⁵.

Ek tasfiye, tasfiyenin kapanmasının ardından ticaret sicilinden silinen anonim şirketin, ek tasfiye işlemlerinin yapılmasını zorunlu kılan nedenlere bağlı olarak yeniden ticaret siciline tescil edilmesidir (TTK m. 547). Anonim şirket, sadece bu işlemlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak ve işlemler sonuçlandırılıncaya kadar yeniden tescil edilir ve işlemlerin yerine getirilmesinden sonra tekrar ticaret sicilinden silinir³⁸⁶.

Türk Ticaret Kanunun 547/1. maddesine göre ek tasfiye, tasfiyenin kapanmasından sonra, aslında tasfiye kapsamında kaldığı için yapılması gereken işlemlerin yapılmadığı ve bunların yapılmasının zorunlu olduğunun anlaşıldığı hallerde istenebilir³⁸⁷.

Ek tasfiyenin yapılması amacıyla şirketin yeniden ticaret siciline tescil edilebilmesi için öncelikle, madde metninde belirtilen ilgililerden (son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar) birisinin mahkemeden ortaklığın ek tasfiye için ticaret siciline tekrar kaydedilmesini talep etmesi gerekir. Ek tasfiye yoluna başvuru zorunluluğu öncelikle, tasfiye işlemleri yapılırken değerlendirilmemiş mal varlığı unsurlarının ortaya çıkması veya tasfiye sırasında dikkate alınmayan şirket borçlarının bulunduğu tespit edilmesi durumunda söz konusu olmaktadır. Ayrıca şirket adına yapılması zorunlu olan açıklamalar veya şirket tarafından kabul edilme zorunluluğu bulunan işlemler de

³⁸³ **Bilge**, s. 136

³⁸⁴ **Songur**, s. 1014.

³⁸⁵ **Songur**, s. 1010-1011.

³⁸⁶ **Yılmaz**, Asuman, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 32, Sayı: 2, Haziran 2016, Sayfa: 150-151.

³⁸⁷ **Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan**, Şirketler Hukuku, s. 582.

hükümün kapsamına girmektedir. Dolayısıyla şirketin hukuken temsilini gerekli kılan bu durumlarda ilgililerin ek tasfiye talebinde bulunmaları mümkündür³⁸⁸.

Tasfiye memurları ve yönetim kurulu üyelerinin ek tasfiye talebinde bulunabilmeleri için, şirketin ticaret sicilinden silindiği tarihte bu sığata sahip olmaları zorunludur. Ortakların ek tasfiye isteminde bulunabilmeleri için ise, şirketin ticaret sicilinden silindiği tarihte pay sahibi olmaları gerekir. Hükümün gerekçesinde de ifade edildiği üzere, ek tasfiye isteminde bulunabilecekler madde metninde sınırlı olarak sayıldığından, anılan şahıslar dışındaki herhangi bir kişinin böyle bir talebi ileri sürmesi mümkün değildir. Ek tasfiye amacıyla şirketin yeniden ticaret siciline tescilini talep eden ilgililerin, şirketin sicile tekrar kaydedilmesinde korunmaya değır menfaatlerinin olması gerekir. Madde gerekçesinde de belirtildiği gibi, istemde bulunabilmek için, korunmaya değır menfaatin varlığının inandırıcı bir şekilde ortaya konulması yeterlidir. Bu konuda ispat koşulu aranmamaktadır³⁸⁹.

Yeniden tescil isteği amaca ulaşmada kullanılabilecek tek yol olmalıdır. Bu nedenle amacın gerçekleştirilmesinin bir başka yolu varsa ve örneğın alacağın bir başka şekilde elde edilmesi imkanı bulunuyorsa yeniden tescil isteğinde bulunulamaz³⁹⁰.

Tasfiyeden dönme ve ek tasfiye temelde birkaç noktada birbirinden ayrılan farklı kurumlardır³⁹¹. Tasfiyeden dönme, sona ermenin tüm sonuçlarıyla ortadan kalktığı, yeni bir hukuki durumun meydana geldiği nihai bir karar olmasına rağmen ek tasfiye, eksik kalan tasfiye işlerinin tamamlanması için alınan geçici bir tedbir karardır. Tasfiyeden dönme ile şirketin tasfiye işleri ile sınırlanan amacı, tekrar varlık amacına uygun hale gelmektedir. Ek tasfiyede ise şirketin tasfiye amacında bir değışiklik meydana gelmez. Şirket, tasfiye aşamasında eksik kalan işlerini tamamladıktan sonra ticaret sicilinden silinecektir. Tasfiyeden dönme şirketin hukuki varlığı devam ederken alınabilecek bir karardır. Ek tasfiye ise, şirketin ticaret sicilinden silinmesinden sonra ortaya çıkan zorunluluklar nedeniyle alınabilen bir

³⁸⁸ **Yılmaz**, Asuman, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, s.169.

³⁸⁹ **Yılmaz**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, s. 159-160.

³⁹⁰ **Gerekçe**, TTK m. 547.

³⁹¹ **Karahan**, Sami, Anonim ve Limited Şirketlerde İhya ve Tasfiyeden Dönme- Karar Tahlili, Prof. Dr. Fahiman Tekil Anısına Armağın, İstanbul 2003, s. 280; **Songur**, s. 1013.

karardır. Son olarak, ek tasfiye için mahkeme kararı gerekli iken, tasfiyeden dönme için mahkeme kararına ihtiyaç yoktur³⁹².

Kelime olarak “*yeniden canlandırma, diriltme*” anlamına gelen ihya, tüzel kişiliklerde hukuken sona ermiş bulunan bir şirketin yeniden varlığını kazanması anlamında kullanılmaktadır³⁹³.

İhya kavramının öğretide yukarıda açıklanan birbirinden farklı iki kurumun yerine de kullanıldığı görülmektedir³⁹⁴.

Yargıtay TTK Geçici 7. madde ile ilgili olarak incelediğimiz birçok kararında³⁹⁵ ihya kelimesini “*yeniden tescil*” anlamında kullandığını kararlarında açıkça belirtmektedir.

TTK Geçici 7. madde kapsamında ihyanın ticaret sicilinden silinmiş şirketler için öngörülmesi, kanun koyucunun ihyayı tasfiyeden dönme kurumuna karşılık olarak kullanmadığını ortaya koymaktadır. Zira madde kapsamında tasfiyeden dönme açık bir şekilde ifade edilmemekle beraber buna ilişkin ayrı bir düzenleme zaten mevcuttur (TTK Geçici m. 7/4)³⁹⁶.

Bununla birlikte bizim de katıldığımız görüşe göre, maddede yer verilen ihya kavramı doğrudan ve sadece ek tasfiye kurumunu da ifade etmemektedir. İhyaya ilişkin hükümde ek tasfiyede olduğu gibi tasfiye işlerinin tamamlanması ve sonrasında ticaret sicilinden tekrar silinmesinin sağlanması yönünde bir sınırlama getirilmemiş olup, “*haklı nedenlere dayanılarak*” ifadesiyle mahkemeden ek tasfiye talebinde bulunulması için öne sürülen “*ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olması*” ifadesine göre daha geniş bir dava olanağı tanınmıştır. Kaldı ki, Türk Ticaret Kanunu’ nun Geçici 7. maddesi kapsamında münfesihi olan veya sayılan şirketlerin tasfiye yapılmaksızın ya da tamamlanmaksızın ilgili ticaret sicil müdürlüğü tarafından resen silinmesi de mümkün olduğu için madde kapsamındaki

³⁹² Songur, s. 1013.

³⁹³ Satici Toprak, Özdem, Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye Süreci, Yaklaşım Dergisi, Yıl : 25, Sayı : 298, Ekim 2017, s. 215.

³⁹⁴ Songur, s. 1012.

³⁹⁵ Yargıtay 11. HD, 25. 05. 2016, E. 2016/5334, K. 2016/5652 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 560-562; Yargıtay 11. HD, 04. 04. 2016, E. 2016/2926, K. 2016/3585 sayılı kararı için bkz. Altaş, s. 1017-1018.

³⁹⁶ Songur, s. 1022.

ihya talebinin bu şirketlerde ek tasfiyede olduğu gibi tasfiyeye devam edilmesi anlamı taşımadığını belirtmek gerekir³⁹⁷.

İhyadan bahsedebilmek için tasfiye sürecinin tamamlanmış ve sermaye şirketinin ticaret sicilinden terkin edilmiş olması gerekir; tasfiye süreci tamamlanmamışsa doğal olarak şirketin ihyası da istenemez³⁹⁸. İhyaya ilişkin açılacak olan dava, ticaret sicilinden terkin edilmiş şirketin, terkin kaydının kaldırılarak sicile tekrardan tescil edilmesi davasıdır³⁹⁹.

İhya davasıyla tüzel kişinin hukuk düzeninde var olmasının gerekli olup olmadığına karar verilmektedir⁴⁰⁰.

TTK' nın Geçici 7. maddesi uyarınca ticaret sicilinden kaydı silinen (terkin olunan) şirketlerin ihyası istenebilir. Mahkeme tarafından ihya kararı verilmesi halinde terkin olunmanın hukuki sonuçları ortadan kalkar, bir başka deyişle şirket yeniden tüzel kişiliğini kazanır⁴⁰¹.

Ticaret Sicil Müdürlüğünce resen terkin edilen şirket hakkında TTK' nın Geçici 7/4-a maddesinde öngörülen terkin prosedürünün tam olarak yerine getirilmemesi durumunda TTK' nın Geçici 7/15. maddesi uyarınca ihyası gerekir⁴⁰².

Bununla birlikte, Ticaret Sicil Müdürlüğünce, şirkete ve şirket ortaklarına gönderilen yazıda infisah sebebinin farklı gösterilmesi ve infisah için gösterilen sebeplerin TTK Geçici 7. maddeye uygun olmaması karşısında şirketin tasfiye işlemleri ile sınırlandırılmaksızın ihyası gerekmektedir⁴⁰³.

TTK geçici 7. maddenin son fıkrasına göre, ticaret sicilinden kaydı silinen şirketin alacaklıları ile hukuki menfaati olanlar haklı sebeplere dayanarak silinme

³⁹⁷ **Songur**, s. 1023.

³⁹⁸ **Yavuz**, Mustafa, Yüksek Yargının Kararları Işığında Derdest Davası Olmasına Karşın Sicilden Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, Mali Çözüm Dergisi, Sayı : 28, Mart-Nisan 2018, s. 192.

³⁹⁹ **Yavuz**, Yüksek Yargının Kararları Işığında Derdest Davası Olmasına Karşın Sicilden Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, s. 198.

⁴⁰⁰ **Demirsatan**, Barış, Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi, İÜHFİM 2016, C. LXXIV, S. 2, s. 699.

⁴⁰¹ **Yavuz, Mustafa**, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Olan Şirket ve Kooperatiflerin Yeniden İhyası, *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 354, Mart 2018, s. 114.

⁴⁰² Yargıtay 11. H. D. ' nin 13/04/2016 tarihli ve E. 2016/3738, K. 2016/4067 sayılı kararı. (e-uyar.com)

⁴⁰³ Yargıtay 11. H. D. ' nin 25/10/2016 tarihli ve E. 2016/2389, K. 2016/8405 sayılı kararı. (e-uyar.com)

tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurarak şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilir.

Şener, kanun koyucunun TTK m. 547’ de yer alan “ek tasfiye” teriminden farklı olarak, TTK Geçici 7. maddede “ihya” terimini kullanmasının maddeler arasında terim birliğinin sağlanması açısından doğru olmadığını, hukuki durumda bir farklılık olmadığını, bu nedenle “ihya” yerine “ek tasfiye” teriminin kullanılması gerektiğini, TTK Geçici 7. maddeye göre yapılacak ek tasfiye başvurularının haklı sebeplere dayanmaması halinde mahkemece kabul edilemeyeceğini ve “*haklı sebepler*” ibaresinin TTK m. 547/1 fıkrasında yer alan “ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olması” olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir⁴⁰⁴.

Ancak, biz bu konudaki genel görüşe katılmıyoruz. Zira, TTK’ nın 547. maddesinde şirketlerde ek tasfiye özel olarak düzenlenmiştir. Geçici 7. madde hükmünde ise, “ek tasfiye” değil, “ihya” ibaresi kullanılmış, ayrıca söz konusu 547. maddeye herhangi bir atıfta bulunulmamıştır. Bu durumda mahkemeler, dava dosyasıyla (tasfiyeyle) sınırlı olmak üzere geçici tedbir niteliğinde ihya kararı verebileceği gibi, devamlı surette ve kalıcı olmak üzere şirketin ihyasına da karar verebilecektir. Yüksek Yargı tarafından bu konuda esas alınan ölçüt, geçici 7. maddede yer alan usule aykırı davranılıp davranılmadığıdır. Konuya ilişkin yargı kararları incelendiğinde, Yüksek Yargının görüşünün terkin işleminin anılan maddedeki usule uyulmadan yapılması halinde, ilgili şirket hakkında ek tasfiye kararı değil, devamlı surette geçerli olmak üzere ihya kararı verilmesi şeklinde olduğu görülmektedir.

O halde ihya, Türk Ticaret Kanunu’nun geçici 7. maddesinde öngörülen olağanüstü sürece ilişkin hukuka aykırılığın ileri sürülmesidir. Bu hukuka aykırılık, sona erme sebebinin geçersiz olması, tasfiyenin madde hükümlerine ve kanuna aykırı yürütülmesi (özellikle eksik olması), usule aykırılık veya sonradan ortaya çıkan haklı nedenlere bağlı olarak silinmenin geçersiz olması şeklinde ortaya çıkabilir. Sonuç olarak, kanun koyucunun amacı doğrultusunda ticaret sicil müdürlüklerinin 01. 07. 2015 tarihine kadar münfesih olan ve münfesih sayılan çok sayıda şirket için bu süreci yürütmesi bazı yanlış tespitlere dayanarak veya öngörülen usul ve esaslara uyulmaksızın silinmelerin gerçekleşmesine neden olmuştur. Ticaret sicil müdürlüklerinin geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilen tasfiye sürecini sağlıklı bir

⁴⁰⁴

Şener, s. 244. Bkz. Aynı görüşte *Kervankıran*, s. 362; *Kaderoğlu*, s. 357-358.

şekilde yürütebilmesi için öncelikle düzenlemeye konu şirketlerin doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Yanlış tespit, işlemin daha en başından itibaren hukuka aykırı olması sonucunu doğurur. Ticaret sicil müdürlüklerince şirketlerin doğru bir şekilde tespit edilmesinden sonra tasfiye sürecinin ve terkin işlemlerinin doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi, geçici 7. maddede yer alan işlem süreçlerine ve usule uyulmasını gerektirir. İşlem süreçlerine ve usule uyulmadan gerçekleştirilen terkin işlemi hukuka aykırı olduğundan, şirketin ihyası gerekir. Usule aykırılık ise, ticaret sicilinden silinme nedeni doğru olsa bile şirketin ihya davası yoluyla yeniden hukuki varlığını geri kazanma sebebidir. Bu nedenle, usule aykırılık sonucu resen silinen şirketlerin ihyasını ek tasfiye olarak kabul edebilmek mümkün değildir⁴⁰⁵.

Bunun yanında, ihya kararının tasfiyeyle ve dolayısıyla dava dosyasıyla sınırlı olmak üzere verilmesi halinde, kazanılan tüzel kişilik devamlı surette olmayacaktır. Bu halde, TTK' nın 547. maddesine göre hareket edilmesi, gerekli işlemleri yapmak üzere tasfiye memuru atanması ve dava konusu işlemlerin tamamlanması, sonrasında da şirket veya kooperatifin tekrardan ticaret sicilinden silinmesi gerekir. Esasen bu yönde verilen bir kararla, yeni bir hukuki durum meydana getirilmiş olmamakta, tasfiye sırasında eksik bırakılan veya gereği gibi yapılmayan işlemler tamamlanmış olmaktadır⁴⁰⁶.

TTK Geçici 7. maddeye konu ihya davası ile şirketin ticaret siciline yeniden tescili talep edilmektedir. Mahkeme tarafından ise şirketin tüzel kişilik olarak tekrar varlığını kazanmasına gerek olup olmadığına karar verilmektedir. Mahkemenin ek tasfiye amacı ile yeniden tescil kararı vermesi durumunu “*şartlı ihya*”, hukuka aykırılık nedeniyle yeniden tescil kararı vermesi durumunu ise “*tam ihya*” olarak tanımlamak mümkündür. Bu nedenle, kanun koyucunun TTK Geçici 7. madde metninde “İhya” (yeniden tescil) teriminin yerine “ek tasfiye” terimini kullanmamasının bilinçli ve doğru bir tercih olduğunu kabul etmek gerekir.

6. 5. İhya Davası

İhya, Yargıtay'ın içtihatlarla ortaya koyduğu, başta ticaret şirketleri olmak üzere tüm tüzel kişiler bakımından hukuka aykırı olarak gerçekleşen sona ermenin, tasfiyenin veya sicilden silinmenin hukuka aykırılığının dava yoluyla ileri

⁴⁰⁵

Songur, s. 1023-1025.

⁴⁰⁶

Yavuz, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Olan Şirket ve Kooperatiflerin Yeniden İhyası, s. 114.

sürülmesine ve tüzel kişiliğin tekrar tesis edilmesine yönelik bir kurumdur⁴⁰⁷. Bu yönüyle ihya davası, terkin kaydının kaldırılarak tekrar ticaret siciline kayıt ve tescil davasıdır⁴⁰⁸.

Bir tüzel kişinin tasfiyesinin hukuka aykırılığı iki şekilde ileri sürülebilir. Birinci duruma göre, şirketin tasfiye sürecine girmesine neden olan sona erme sebebi geçersizdir. İkinci duruma göre ise, tüzel kişinin hukuki bağları tamamen çözülmeden tasfiye süreci tamamlanamaz. Her iki durumda da, tüzel kişiliğin hukuk alemindeki varlığının devam etmesi bir gerekliliktir. Sonuç olarak, birinci durumda tüzel kişinin tasfiye sürecinin hiç başlamadığının, ikinci durumda ise tasfiye sürecinin tamamlanmadığının kabulü gerekir⁴⁰⁹.

Tüzel kişinin tasfiyesinin hukuka aykırı olduğunun ileri sürülmesi, tüzel kişinin varlığını sürdürdüğünün iddia edilmesi demektir⁴¹⁰. İhya davasıyla tasfiye süreci hukuka aykırı olan tüzel kişiye, hukuki varlığı tekrar kazandırılmaktadır. Başka bir deyişle tüzel kişinin hukuk düzeninde var olup olmaması gerektiği tespit edilmektedir. İncelenen ve karar verilen, taraf ehliyetidir. Tasfiyesi şeklen tamamlanmış tüzel kişiye karşı dava açıldığında, mahkeme davacıya "ihya davası" açmak için süre vermekte ve bu ihya davasının sonucuna göre davaya devam etmektedir. Bu nedenle, ihya davası asıl dava için bekletici mesele teşkil etmektedir⁴¹¹.

Yargıtay içtihatları ile alt yapısı oluşturulan ihya (yeniden tescil) davası, ilk defa TTK Geçici 7. madde ile yasal bir zemine kavuşturulmuştur.

Ticaret sicil müdürlüklerinin TTK Geçici 7. madde uygulamasındaki hatalı veya eksik işlemleri nedeniyle mağduriyetler yaşandığından, maddenin uygulanma süresi sona ermesine rağmen yargısal süreçler devam etmektedir.

İsviçre'de, yeniden tescil (reinscription/wiedereintragung) terimiyle anılan farklı bir uygulama gelişmiştir. İsviçre Ticaret Siciline tescili gereken tüzel kişilerde, tüzel kişiliğin hukuka aykırı olarak tasfiye ve terkin edilmiş olması durumunda, hukuki yarara sahip olanların, tüzel kişiliğin yeniden tescil edilmesi için ticaret

⁴⁰⁷ Songur, s. 1011.

⁴⁰⁸ Sarıkaya, Ahmet Selim, Yaklaşım Dergisi, Yıl: 15, Sayı : 170, Şubat 2007, s. 251.

⁴⁰⁹ Demirsatan, s. 695-696.

⁴¹⁰ Demirsatan, s.697.

⁴¹¹ Demirsatan, s.699.

siciline başvurabileceği, sicil bu başvuruyu reddetmesi olasılığında da ret kararına karşı yargı yoluna gidebileceği kabul edilmiştir⁴¹².

TTK Geçici 7. maddenin, hem ihya kurumunun yasal bir düzenlemeye kavuşturulmuş olması hem de devam eden yargı süreçleri nedeniyle Türk Ticaret Kanununa “*en büyük mirası*” ihya davası olmuştur.

6. 5. 1. İhya Davasında Hak ve Taraf Ehliyeti

Hak ehliyeti, gerçek kişilerin tam ve sağ doğumla, tüzel kişilerin ise kanuna uygun olarak kurulmalarıyla kazandıkları bir durumdur⁴¹³.

Tüzel kişiler, kuruldukları andan itibaren kişilik kazanırlar ve hak ehliyetine sahip olurlar. Hukukumuzda tüzel kişilerin tümü için geçerli bir sistem mevcut değildir, her tüzel kişi için farklı kuruluş sistemi mevcuttur⁴¹⁴.

Tüzel kişiler; cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildir, bir başka deyişle hak ehliyetine sahiptir. HMK’ nın 50. maddesinde, medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olanların, davada taraf ehliyetine de sahip olduğu belirtilmiştir. Davaya taraf olma ehliyeti, hak ehliyetine sahip olmanın bir neticesidir⁴¹⁵.

Taraf ehliyeti, usul ilişkisinin süjesi olma ehliyetidir. Yargılamanın başlamasıyla kurulan usul ilişkisinde gerekli işlemleri gerçekleştirmeye yetkili kimseler, taraf ehliyetine sahip olanlardır. Daha uygun bir şekilde söylemek gerekirse taraf ehliyeti, yargılamanın aktif ve pasif tarafı olabilecek niteliklere sahip olabilmektir. Hukuk düzeninin, kendisine davacı ve davalı olabilme yetkinliği tanıdığı kimselerin taraf ehliyeti vardır⁴¹⁶.

Yargılamada bir tarafın taraf ehliyetini haiz olup olmadığı noktasındaki şüpheler, özellikle taraflardan birinin tüzel kişi olması halinde, daha fazla gündeme

⁴¹² Demirsatan, s. 700.

⁴¹³ Kale, Serdar, Şirketlerin Taraf Ehliyeti, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt : 18, Sayı : 2, Mayıs 2012, İstanbul, s. 120.

⁴¹⁴ Kale, Serdar, Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2009, s. 71.

⁴¹⁵ Yavuz, Mustafa, Anonim ve Limited Şirketlerin Yargı Mercileri Nezdinde Temsili, Mali Çözüm Dergisi, Mart -Nisan 2014, s. 120.

⁴¹⁶ Kale, Şirketlerin Taraf Ehliyeti, s. 120.

gelebilir. Dava dosyası kapsamında tüzel kişiliğin var olup olmadığı noktasında ciddi şüphelerin bulunması halinde hâkim tarafından bu şüphelerin giderilmesi gerekir⁴¹⁷.

Nitekim, yargılama aşamasında 6102 sayılı TTK' nın Geçici 7. maddesine göre resen ticaret sicilinden terkin edilen davalı şirkete gerekçeli kararın ve temyiz dilekçesinin Tebligat Kanunu'nun 35. maddesine göre tebliği işlemi usulüne uygun değildir⁴¹⁸.

Mahkeme, taraf ehliyetini görevinden ötürü resen araştırarak ve bu noktada bir eksiklik tespit etmesi halinde, esasa girmeden, usule ilişkin bir kararla davayı reddedecektir. Taraf ehliyeti eksikliğinin yargılama sürecince düzeltilmesi söz konusu olacaksa, mahkeme öncelikle bu eksikliğin giderilmesi yönünde bir süre tayin edecek ve bu sürenin sonunda eksiklik giderilmezse, davayı usule ilişkin bir kararla reddedecektir.

Mahkemenin taraf ehliyeti eksikliğinden dolayı verdiği ret kararı nihai bir karardır. Bu karardan sonra mahkeme davadan el çeker. Usule ilişkin bu nihai kararın temyizi mümkündür (HUMK m. 427). Esasa ilişkin kesin hüküm niteliğindeki kararlardan farklı olarak, burada usule ilişkin eksikliğin tamamlanması halinde dava yeniden açılabilir⁴¹⁹.

Ticaret sicilinden terkin edilmek suretiyle hukuk alemindeki varlığı sona eren şirketin, medeni haklardan yararlanma ve bu hakları kullanma ehliyeti de son bulacağından, münfesihi tüzel kişiliğin gerek yargıda gerekse diğer resmi merciler önünde temsil edilebileceğinden bahsetmek olanaklı değildir. Dolayısıyla, tasfiyesi tamamlanıp ticaret sicilinden silinmek suretiyle hukuk alemindeki varlığı sona eren (münfesihi) şirketin takibin tarafı olmak ehliyeti de bulunmamaktadır. Ticaret sicilinden terkin edilmiş şirket hakkında takip işlemlerine başlanması tasfiye memuru ile ticaret sicile yöneltilecek dava sonucunda tüzel kişiliğin yeniden ihyası ile mümkündür.

⁴¹⁷ **Kale**, Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti, s. 38.

⁴¹⁸ Yargıtay 11. H. D. ' nin 13. 04. 2017 tarihli ve E.2016/3460, K.2017/2122 sayılı kararı. (lexpera.com)

⁴¹⁹ **Kale**, Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti, s. 45.

Ticaret sicilinden terkin edilen borçlu şirket hakkında takipte taraf olarak gösterilmek suretiyle icra takibine başlanması ve takip işlemlerine devam edilmesi durumunda yapılan işlemler hukuken geçersiz ve yok hükmündedir⁴²⁰.

Dava şartları, istinaf ve temyiz aşamasında da, hâkim tarafından resen kontrol edilir. Taraf ehliyeti eksikliği, ilk derece mahkemesi tarafından dikkate alınmamış ve ilk olarak kanun yolu aşamasında tespit edilmişse, verilecek karar, kanun yoluna başvuru hakkının mümkün olmadığına yönelik değil, davanın usule ilişkin bir eksiklikten dolayı reddedilmesine ilişkin olmalıdır⁴²¹.

6. 5. 2. İhya Davasında Ehliyet

Dava ehliyeti, Medeni Usul Kanunumuzun 38. maddesinde düzenlenmiş ve bu madde gereğince dava ehliyetinin Medeni Kanun hükümlerine göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Dava ehliyeti, Medeni Kanun'da düzenlenen fiil ehliyetinin karşılığıdır⁴²².

TMK' nın 49. maddesinde tüzel kişilerin, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla fiil ehliyetini kazanacakları ifade edilmiştir. Bu bağlamda, ticaret şirketleri, fiil ehliyetine sahip olmalarının doğal bir sonucu olarak dava ehliyetine de sahiptir⁴²³.

6. 5. 3. İhya Davasında Sıfat ve Husumet

Davanın esas bakımından neticelendirilebilmesi için, dava dilekçesinde davacı veya davalı olarak gösterilen kişilerin, o davada gerçekten davacı ve davalı sıfatlarını haiz olması gerekir⁴²⁴. Aksi halde, dava sıfat yokluğundan (husumetten) reddedilir.

Bir davada davacı olma sıfatı (aktif husumet), dava konusu hakkın sahibine; davalı olma sıfatı (pasif husumet) ise, o hakka uymakla yükümlü olan kişiye aittir.

Davada husumet ve sıfat kamu düzenine dair olup, yargılamanın her aşamasında resen gözetilir. Bir sermaye şirketi davadan önce tasfiyesini tamamlamış, ticaret sicilinden terkin edilmiş ve keyfiyet ilan edilmiş ise artık şirket temsilcileri

Yargıtay 12. H. D.' nin 22. 05. 2017 tarihli ve E. 2017/991, K. 2017/7706 sayılı kararı. (lexpera.com)

⁴²¹ **Kale**, Medeni Yargılama Taraf Ehliyeti, s. 46.

⁴²² **Kale**, Medeni Yargılama Taraf Ehliyeti, s. 15-16.

⁴²³ **Yavuz**, Anonim ve Limited Şirketlerin Yargı Mercileri Nezdinde Temsili, s. 120-121.

⁴²⁴ **Kale**, Medeni Yargılama Taraf Ehliyeti, s. 16.

veya tasfiye memurları şirket adına dava açamayacak, açmış olsa bile dava ve karar tarihi itibarıyla tüzel kişiliği bulunmayan şirket hakkında yargılama yapıp hüküm verilemeyecektir. Eğer ki, bu durumda dava açılmışsa, mahkemenin tüzel kişiliğin yeniden ihyası amacıyla dava açılması için süre vermesi, bu davanın açılması halinde sonucunu beklemesi ve yeniden ihya kararı verilmesi halinde ise buna göre davanın yeniden görülmesi gerekmektedir⁴²⁵.

TTK' nın Geçici 7. maddesi uyarınca terkin edilen şirketlerin ihyası için açılacak davada husumetin sadece terkin işlemi yapan ticaret sicil müdürlüğüne yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir. İhyasına karar verilmesi istenen davalı şirkete husumet yöneltilemez⁴²⁶.

TTK' nın Geçici 7. maddesi uyarınca resen terkin edilen şirketlerin ihyasına ilişkin davalarda husumetin ilgili ticaret sicil müdürlüğüne yöneltilmesi gerekli ve yeterli olup, ayrıca şirketin son yetkililerine husumet yöneltilmesi doğru değildir⁴²⁷.

TTK Geçici 7. madde kapsamında ticaret sicilinden kaydı resen silinen şirketlerin tasfiye işlemleri gerçekleştirilmediğinden, ihya taleplerinde husumetin sadece ticaret sicil müdürlüğüne yöneltilmesi yeterli kabul edilmektedir⁴²⁸. Bu durumda, şirkete ve şirketin tasfiye memuruna karşı açılan davanın husumet yokluğundan reddi gerekir⁴²⁹.

6. 5. 4. İhya Davası Tarafları

TTK' nın geçici 7. maddesinin 15. fıkrasında ihya davası açabilecekler sayılarak sınırlandırılmıştır. Buna göre, ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatiften alacağı olanlar ile hukuki menfaatleri bulunanlar ihya davası açabileceklerdir.

İhya davası açmada hukuki menfaati bulunanların başında terkin edilmiş şirketin veya kooperatifin ortakları ile bunların en son yönetim organı üyeleri

⁴²⁵ **Yavuz**, Anonim ve Limited Şirketlerin Yargı Mercileri Nezdinde Temsili, s. 122.

⁴²⁶ Yargıtay 11. HD, 29. 02. 2016, E. 2016/1511, K. 2016/2130 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 1018-1020.

⁴²⁷ Yargıtay 11. HD, 09. 02. 2016, E. 2016/422, K. 2016/1182 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 563-565.

⁴²⁸ **Songur**, s. 1030.

⁴²⁹ Yargıtay 11. HD, 04. 04. 2016, E. 2016/3122, K. 2016/3558 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 1015-1017.

(anonim şirket ve kooperatiflerde yönetim kurulu üyeleri, limited şirketlerde müdürler) ve tasfiye memurları gelmektedir⁴³⁰.

Şirket müdürü ile hissedarlarının resen ticaret sicilinden terkin edilen şirketin ihyası için mahkemeye başvurma hak ve yetkileri ile birlikte şirketi temsile yetkili kişiler olarak dava açmakta da hukuki yararları bulunmaktadır⁴³¹.

Öte yandan, geçici 7. maddenin ikinci fıkrası uyarınca, davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirket veya kooperatifler hakkında anılan madde hükümlerinin uygulanmaması gerekmele birlikte, bu şarta aykırı davranılarak terkin işleminin yapılması halinde derdest davanın tarafları da ihya davası açabilecektir. Şirket veya kooperatif sicilden silindikten sonra bunlar aleyhine açılan davalar kapsamında da şirketin veya kooperatifin ihyasının istenebilmesi mümkündür. Zira söz konusu kişilerin dava açmada hukuki menfaatleri bulunmaktadır⁴³².

TTK' nın geçici 7. maddesi uyarınca terkin edilen şirket ve kooperatiflerin ihyası için açılacak davalarda husumet, sadece terkin işlemini yapan ticaret sicili müdürlüğüne yöneltilir. Nitekim husumetin sicil müdürlüğüne yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir.

Bunun yanında, söz konusu davada terkin edilmiş olan şirket ya da kooperatife veya bunların en son yönetim organı üyelerine, tasfiye memurlarına yahut ticari temsilcilerine husumet yöneltilmez. Yöneltilmesi halinde ise pasif husumet ehliyeti yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verilir⁴³³.

Son olarak belirtelim ki, sicilden kaydı silinen şirketin veya kooperatifin davada taraf ehliyeti olamayacağı için ihya davası şirket tarafından açılamaz. Açılması halinde ise şirketin aktif dava ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesi gerekir⁴³⁴.

⁴³⁰ **Yavuz**, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, s. 114.

⁴³¹ Yargıtay 11. H. D. ' nin 02. 05. 2016 tarihli ve E. 2016/91, K. 2016/4911 sayılı kararı.(e-uyar.com)

⁴³² **Yavuz**, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, s. 114.

⁴³³ **Yavuz**, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, s. 117.

⁴³⁴ **Yavuz**, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, s. 115.

6. 5. 5. İhya Davasında Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebep kavramını ifade etmek üzere, bilimsel öğretide ve mevzuatta haklı sebep veya haklı neden dışında muhik sebep, mühim sebep, önemli sebep gibi değişik terimler kullanılmakla birlikte, bütün bu terimler aslında aynı anlamı vermektedir.

Haklı sebep, her somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi hâkimin takdir yetkisine bırakılan esnek (nispi) bir hukuki kavramdır. Haklı sebep kavramının genel geçerli bir tanımının olmaması, ona esneklik kazandırmakta ve her somut olayda adalete en uygun çözümün bulunmasına imkan vermektedir. TMK m. 4'e göre, "Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir". Dolayısıyla haklı sebeplere hukuki sonuçlar bağlayan kanun hükümlerinde, hâkim tarafından TMK m. 1'e değil, m. 4'e göre doldurulması gereken bir boşluk, yani kural içi bir boşluk (Lücke intra legem) vardır. Böyle durumlarda hâkim, davada ileri sürülen sebebin hukuka ve hakkaniyete göre kanunun öngördüğü hukuki sonucu gerektirecek kadar haklı olup olmadığına karar verecektir. Haklı sebep kavramına değişik kanunlarda yer verilmekle birlikte farklı hukuki sonuçlar bağlanmıştır⁴³⁵.

Ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar, ancak haklı sebeplere dayanmaları halinde ihya davası açabilirler. Keza bir tüzel kişiliğin son bulması hukuki bir muamele olup, bu işlem bir hataya dayalı olduğu takdirde gerçek anlamda bir tasfiye ve terkinden söz edilemez. Ancak davacılar tarafından haklı bir sebebin ortaya konulamaması halinde davanın reddi gerekir⁴³⁶.

Şirketin adına kayıtlı otomobil bulunmasının şirketin ihyasını talep etmek için haklı sebep olarak kabulü ile malvarlığının tasfiyesiyle sınırlı olmak üzere şirketin ihyası gerekmektedir⁴³⁷.

⁴³⁵ İlbasmış Hızlısoy, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2015, s. 5-6.

⁴³⁶ Yavuz, Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası, s. 115.

⁴³⁷ Yargıtay 11. H. D. 'nin 12. 12. 2016 tarihli ve E. 2016/14183, K. 2016/9499 sayılı kararı. (lexpera.com.tr)

6. 5. 6. İhya Davasında Yetkili ve Görevli Mahkeme

TTK' nın geçici 7. maddesi kapsamında ticaret sicilinden terkin edilmiş şirket ve kooperatiflerin ihyası için açılacak davalar ticari dava olduğundan, bu davaların görüleceği mahkeme terkin olunmuş şirket ya da kooperatifin sicilden silinmeden önce merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesidir.

6. 5. 7. TTK Geçici 7. Maddeye Göre Verilen İhya Davası Kararları

6102 sayılı TTK' nın Geçici 7. maddesinin 4. fıkrasının (c) bendine göre, sermayenin yasal hadlere çıkarılmaması nedeniyle münfesihi sayılan şirketler bakımından basit tasfiye ve terkin sürecinde ihya davası yoluyla tasfiyeden dönülmesi yasal olarak mümkün değildir⁴³⁸.

TTK Geçici 7. maddenin 2. fıkrasına göre davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirket veya kooperatiflerin geçici 7. madde hükmünden yararlanması mümkün değildir. Ancak, Ticaret Sicil Müdürlüklerince anılan madde hükmüne aykırı bir şekilde terkin işlemi yapılması durumunda, devam eden davanın tarafları da ihya davası açabilir. 6102 sayılı TTK' nın Geçici 7. maddesinin 2. fıkrasına aykırı olarak gerçekleştirilen hatalı terkin işlemi nedeniyle Mahkemece verilecek ihya kararında Ticaret Sicil Müdürlüğü aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekir⁴³⁹.

Yine aynı şekilde, taraf olduğu dava ve icra takibi bulunmasına karşın geçici 7. maddenin 2. fıkrasına aykırı olarak resen terkin işlemi yapılan şirketin icra takibi yönünden geçerli olmak üzere ihyası, Ticaret Sicil Müdürlüğünün ise yargılama gideri ve vekâlet ücreti yönünden sorumluluğu gerekmektedir⁴⁴⁰.

Yine Yargıtay tarafından Ticaret Sicil Müdürlüğünün yaptığı *yolsuz terkin* nedeniyle açılan davada⁴⁴¹;

“Davacı vekili, davalının 23. 01. 2014 tarihinde müvekkilinin yetkilisi ve ortağı bulunduğu Şti. 'nin talep ve iradesi olmadan kaydının ticaret sicilinden resen silinerek sicil gazetesinde ilan edildiğini ileri sürerek, kararın iptal

⁴³⁸ Yargıtay 11. HD, 18. 01. 2016, E. 2015/9924, K. 2016/433 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 557-558.

⁴³⁹ Yargıtay 11. H. D. ' nin 14. 09. 2015 tarihli ve E. 2015/7353, K. 2015/9186 sayılı kararı. (kazanci.com)

⁴⁴⁰ Yargıtay 11. H. D. ' nin 09. 01. 2017 tarihli ve E. 2016/14502, K. 2017/127 sayılı kararı. (e-uyar.com)

⁴⁴¹ Yargıtay 11. HD, 28. 09. 2015, E. 2015/9165, K. 2015/9560 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 1006-1007.

edilerek şirketin ihyasına karar verilmesini ve kötü niyet tazminatına hükmedilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı, davaya yanıt vermemiştir.

Mahkemece, TTK' nın Geçici 7. Maddesi uyarınca Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün sicil numarasında kayıtlı Şti. ' nin sicil kaydının silindiği, şirketin sicil kayıtlarına, vergi kaydına ve yargılanması yapılan dava dosyaları ile diğer belgelere göre faaliyetlerine devam ettiği, yani şirketin aktif halde bulunduğu, davalının yasal hasım olması sebebiyle kötü niyet tazminatına hükmedilemeyeceği gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile TTK' nın Geçici 7. maddesine dayanılarak tüzel kişiliğin ihyasına ve kötü niyet tazminatının reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacı temyiz etmiştir.

1-Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışındaki sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.

2-Dava, şirketin ihyası istemine ilişkindir.

Mahkemece, 6102 sayılı TTK' nın Geçici 7. Maddesi uyarınca sicilden terkin edilen şirketin, faaliyetleri devam ettiği gerekçesiyle ihyası ile ayrıca ihyaya ilişkin hükmün kesinleşmesi halinde Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanmasına, masrafların davacıdan karşılanmasına karar vermiştir.

Somut olayda, dosyadaki bilgi ve belgelerden, sicilden terkin edildiği tarihte ve öncesinde dava dışı Şti. ' nin faaliyetini sürdürdüğü açık olup, 6102 sayılı TTK' nın Geçici 7/2. maddesindeki kısıtlayıcı hükme rağmen, sicilden yolsuz bir şekilde terkin edilmesinde davalı Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün kusurlu olduğunun kabulü ile ihya kararının ilâmına ilişkin masraftan davalının sorumlu tutulması gerekirken, masrafin davacıdan tahsiline karar verilmesi doğru görülmemiş ve hükmün bu sebeple bozulmasına oybirliğiyle karar verilmiştir. ''

Beş yıl üst üste genel kurullarının yapılmadığı gerekçesiyle ticaret sicil kayıtlarından terkin edilen şirketin celbolunan tapu kayıtlarından taşınmaz maliki olduğunun anlaşıldığı, şirket sermayesinin yasal sınırın üstünde bulunduğu, davalı

tarafından usulüne uygun tebligat ve tasfiye işlemlerinin gerçekleştirilmediği gerekçesiyle davaya konu şirketin ihyasına karar verilmiştir⁴⁴².

Mahkemece davacı tarafından terkin edilen şirket aleyhine açılan davanın varlığına rağmen davalı Ticaret Sicil Müdürlüğünce yapılan terkin işleminin 6102 sayılı TTK Geçici 7/2 maddesine aykırı olarak gerçekleştiği saptandığına göre, davacı lehine yargılama gideri ve bu arada vekalet ücretine de hükmedilmesi gerekirken aksi yönde karar verilmesi yerinde olmamış, davacı yanın bu yöne ilişkin temyiz itirazının kabulü ile yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir⁴⁴³.

Şirketin aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantılarını yapmadığı ve TTK' nın Geçici 7. maddesi kapsamında kaldığının tespit edilmesi üzerine, davalı sicil müdürlüğünce 2 aylık süre içinde münfesi olma sebebinin ortadan kaldırılması yani şirket genel kurul toplantısının yapılması için ihtarname hazırlandığı ve ihtarnamenin Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlandığı, ancak ihyası istenen şirkete ya da şirket temsilcilerine tebligat yapılmadığı anlaşılmaktadır. Oysa yukarıda belirtilen hükümler uyarınca terkin işlemi öncesinde yapılması öngörülen ihtarın öncelikle şirkete ya da yetkililerine tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bu durumda mahkemece şirkete veya şirket yetkililerine tebliğ edilmeksizin doğrudan Ticaret Sicil Gazetesindeki ilan suretiyle yapılan ihtarın usule aykırı olduğu, bu nedenle dava konusu terkin işleminin hukuka uygun olmadığı gözetilerek; davanın kabulü gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir⁴⁴⁴.

TTK' nın Geçici 7. maddesinin 15. fıkrasına göre, tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek malvarlığı, unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal eder. Ancak, geçici 7. madde uyarınca öngörülen yasal işlemlerin usulüne uygun yapılması durumunda dahi tasfiyesiz terkin edilen şirket adına kayıtlı taşınmazın tasfiye

⁴⁴² Yargıtay 11. H. D. ' nin 26. 02. 2018 tarihli ve E. 2018/663, K. 2018/1406 sayılı kararı. (hukukmedeniyeti.org)

⁴⁴³ Yargıtay 11. HD, 16. 09. 2015, E. 2015/9290, K. 2015/9372 sayılı kararı için bkz. **Altaş**, s. 1007-1008.

⁴⁴⁴ Yargıtay 11. H. D. ' nin 10. 10. 2016 tarihli ve E.2016/10290, K.2016/7954 sayılı kararı. (kararara.com)

işlemleri için dava açılmasında hukuki yarar bulunduğundan silinme tarihinden itibaren beş yıllık süre içinde ihya davası açılabilir⁴⁴⁵.



⁴⁴⁵ Yargıtay 11. H. D. ' nin 30. 05. 2016 tarihli ve E. 2016/5988, K. 2016/5950 sayılı kararı. (lexpera.com.tr)

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde şirketleşme hukuk sistemi tarafından teşvik edilmektedir. Ancak, kurulan şirketlerden bazıları tezimizde ayrıntıları ile incelediğimiz genel ve özel sona erme nedenlerine bağlı olarak sona ermekte ve ticari faaliyetlerini durdurmaktadır. Ancak, tasfiye işlemlerinin karmaşık olması, uzun sürmesi ve mali açıdan ek yük getirmesi nedeniyle şirketlerin tasfiye işlemleri sonuçlandırılmadığından, şeklen devam ediyor görünen kabuk ortaklıkların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle kanun koyucu, söz konusu şirketlerden bir an önce kurtulmak istemiştir.

Kanun koyucu, sorunun çözümü amacıyla 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden hemen önce getirdiği Geçici 7. madde düzenlemesi ile şirketlerin hızlı ve kolay bir şekilde tasfiye edilebilmelerine veya tasfiye edilmeksizin idari bir kararla resen ticaret sicilinden silinebilmelerine olanak sağlamıştır.

Tasfiyesi yapılmadığı için Ülkemizin mevcut şirketler bilançosunun aktif tarafında yer alan ve geçici 7. maddeye göre tasfiye edilen söz konusu şirketler, bilançonun aktif toplamından çıkarılmak suretiyle toplu tasfiyeye tabi tutulmuştur.

Geçici 7. madde, münfesihi olmasına veya sayılmasına rağmen tasfiye edilmemiş anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin ilgili Ticaret Sicil Müdürlüğünce, hızlı bir şekilde tasfiye veya resen terkin edilerek gerçek anlamda faal durumda olan özel hukuk tüzel kişi sayısının ortaya çıkarılması ile emek ve zamandan tasarruf edilmesi amaçlanmıştır.

TTK Geçici 7. maddenin uygulama sonuçları incelendiğinde, toplamda 372.396 şirketin ihtar edildiği, durumlarını kanuna uygun hale getiremeyen 327.482 şirketin ise ticaret sicil kayıtlarından terkin edildiği anlaşılmaktadır.

Bu açıdan değerlendirildiğinde, kanun koyucunun % 87,94 gibi iyi bir terkin edilme oranına ulaşarak hedeflediği amacı büyük oranda gerçekleştirdiğini ve TTK Geçici 7. madde uygulama sonuçlarının genelde başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

Ancak, ticaret sicil müdürlüklerince terkin işlemi gerçekleştirilen şirketlerden ne kadarının daha sonra ihya davası sonucuna göre yeniden tescilinin yapıldığını

tespit edebilmek mümkün olmamıştır. Bu nedenle uygulamayı gerçekleştiren ticaret sicil müdürlüklerinin başarısını ölçmek için tek ölçüt TTK Geçici 7. Madde hükümlerine göre açılan ihya davaları olmuştur.

Geçici 7. maddenin 15. fıkrasına göre, ticaret sicili kaydı silinen şirketin alacaklıları ve hukuki menfaati bulunanlar haklı sebeplere dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurarak şirketin ihyasını isteyebilme hakkına sahiptir.

Yargıtay içtihatları ile alt yapısı oluşturulan ihya (yeniden tescil) davası, ilk defa TTK Geçici 7. madde ile yasal bir zemine kavuşturulmuştur. Ancak, Ticaret Sicil Müdürlüklerinin TTK Geçici 7. madde uygulamasındaki hatalı veya eksik işlemleri nedeniyle mağduriyetler yaşandığından, maddenin uygulanma süresi sona ermesine rağmen yargısal süreçler devam etmektedir.

Yüksek Yargı tarafından bu konuda esas alınan ölçüt, geçici 7. maddede yer alan usule aykırı davranılıp davranılmadığıdır. Konuya ilişkin yargı kararları incelendiğinde, Yüksek Yargının görüşünün terkin işleminin anılan maddedeki usule uyulmadan yapılması halinde (eksik veya hatalı işlem), ilgili şirket hakkında, devamlı surette geçerli olmak üzere ihya kararı verilmesi şeklinde olduğu görülmektedir.

Ticaret Sicil Müdürlükleri yasal hasım olmalarına rağmen kusurlu olmaları, dava açılmasına sebebiyet vermeleri nedeniyle yargılama giderlerinden, vekalet ücretlerinden ve ihya kararının ilamına ilişkin masraflardan sorumlu tutulmuştur.

Ancak, TTK Geçici 7. madde ile ticaret sicil kayıtlarının olması gereken fiili duruma uygun hale getirilmesi, sorunu ortadan kaldırmayacaktır. Zira, sorunun bütüncül bir bakış açısıyla tüm paydaşlar açısından ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öncelikli olarak, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, meslek odaları ve ilgili diğer tüm kurum ve kuruluşların mevzuatlarının birbirleri ile uyumlu hale getirilmesi, basitleştirilip sadeleştirilmesi, işlem süreçlerinin sonuç odaklı olarak kısaltılması gerekmektedir. Her kurumun kendi mevzuatına göre hareket etmesi ve kurumların mevzuatındaki temel farklılıklar sorunun ana kaynağını oluşturmaktadır. Aksi durumda her kurumun kendi mevzuatına ve işlem kolaylığına göre yapılan kanuni düzenlemeler sorunun tamamen

özümüne hizmet etmeyecektir. Sistem yine kendi kendine sorun üretmeye devam edecektir.

İkinci aşamada ise, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların elektronik ortamda veri alış verişinde bulunmalarını sağlayacak şekilde sistemlerinin birbirleri ile entegre hale getirilmesi gerekmektedir.

Sorunun bir diğer ayağını oluşturan şirketler açısından ise mevzuata uygun olarak yükümlölüklerini yerine getirmeyenlere uygulanacak cezai yaptırımların caydırıcı olacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca şirketlerin işi bırakma ve tasfiye sürecinde katlanmak zorunda kaldığı her türlü mali yük ortadan kaldırılmalıdır.

Ticaret sicil müdürlüklerinin geçici 7. madde uygulamasındaki hatalı veya eksik işlemleri sonucu Mahkemelerce verilen ihya kararları nedeniyle beklenen kamusal yararın gerçekleşmediğı düşünöldüğünde, geçici 7. madde uyarınca ticaret sicilinden kaydı silinen şirketlerin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar için Ticaret Sicil Müdürlüğüne itiraz yolu ile başvuru yolunun açılması ve sadece Ticaret Sicil Müdürlüğünce itiraz üzerine verilecek ret kararlarına karşı dava yoluna başvurulabilmesi için yasal düzenleme yapılmasının uygun olacağı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

AL KILIÇ, Şengül, *Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2016.

ALTAŞ, Soner, “Ticaret Şirketlerinde Bakanlık Denetimi ve İlgililerin Yükümlülükleri”, *Mali Çözüm Dergisi*, Mayıs-Haziran 2013, Sayı: 117, 89-98.

ALTAŞ, Soner, “Anonim Şirketlerde Yedek Akçeler”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 96, (2016), 32-51.

ALTAŞ, Soner, “Anonim İle Limited Şirketi Tasfiye Etmemenin Cezası Var mıdır?”, *Mali Çözüm Dergisi*, Eylül-Ekim 2016, Sayı : 137, 179-192.

ALTAŞ, Soner, *Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

ARABACI, Özlem ve Feriştah Sönmez, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Anonim ve Limited Şirketlerin Tasfiyesine İlişkin Düzenlemeler, Getirilen Yenilikler İle Örnek Muhasebe Uygulaması”, *Mali Çözüm Dergisi*, Temmuz-Ağustos 2014, Sayı : 124, 41-68.

ARSLAN, Mehmet ve Davut Taşdelen, “Gayrifaal Şirketlerin Varlıklarının Sona Erme Şekilleri, Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunları ve Çözüm Önerileri”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Yıl : 30, Sayı : 353, Ocak 2011, 121-135.

BAHTİYAR, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, Onüçüncü Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım, 2019.

BAYRAM, Salih, *Uygulama Örnekleriyle Bölünme Birleşme ve Tasfiye İşlemleri*, İstanbul: Bilnet Matbaacılık 2017.

BİLGE, Mehmet Emin, “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVI, S. 3-4 (2012), 261-294.

BİLGİLİ, Fatih ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, 9. Basım, Bursa: Dora Kitabevi, Ocak 2013.

BİLGİLİ, Fatih ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 6. Baskı, Bursa: Dora Yayıncılık, Şubat 2018.

CAN, Mustafa Erdem “Anonim Şirkette Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybının Hukuki Sonuçları’”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIII, S. 1, (2018), 1-36.

ÇAĞLAR, Hayrettin ve Esra Kaşak, “Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK m. 531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması’”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl:2016, Cilt:65, Sayı:3, 659-686.

ÇALIŞKAN, Merdan, “Yeni TTK Kapsamında Anonim, Limited Şirketler ve Kooperatiflerin Hızlı Tasfiyesi ve Tasfiyesiz Terkini’”, *Mali Çözüm Dergisi*, Ocak-Şubat 2013, Sayı :115, 195-206.

ÇAMOĞLU, Ersin, “Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi’”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Mart 2015, Cilt : 31, Sayı : 1, 5-19.

DEMİRKAPI, Ertan, “Anonim Şirket Tasfiyesinde Süre Gelen İş ve Yeni İş Kavramları ve Bunlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar’”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt : 11, Sayı: 1, Yıl : 2014, s. 106-158.

DEMİRSATAN, Barış, “Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi’”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2016, C. LXXIV, S. 2, 685-708.

DURMUŞ, Ahmet Hayri, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Tasfiye Başlangıcı Bilançosu’”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl : 15, Sayı : 30, 2016/3, 15-41.

EPÖZDEMİR, Rezan, *Medeni Usul Hukukunda Taraf Ehliyeti*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

ERDEM, Nuri, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2012.

EŞGİN, Osman, *Ortaklıklarda Tasfiye İşlemlerinin Türk Vergi Sistemi Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul: Onikilevha Yayınları, Eylül 2017.

GÜLEÇ, Nuri, “Ticaret Şirketleri İçin Ticareti Terk Mümkün müdür?”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl : 3, Sayı :10, Temmuz 2012, 1-34.

İLBASMIŞ HIZLISOY, Özlem, *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2015.

KALE, Serdar, *Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2009.

KALE, Serdar, “Şirketlerin Taraf Ehliyeti”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt : 18, Sayı : 2, Mayıs 2012, İstanbul, 119-126.

KADEROĞLU, Murat, *Anonim Şirketlerin İnfisahı (Dağılması)*, İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2017.

KARAHAN, Sami, *Anonim Şirketlerde Tasfiye*, Konya: Mimoza Yayınları, 1998.

KARAHAN, Sami: “Anonim ve Limited Şirketlerde İhya ve Tasfiyeden Dönme Karar Tahlili”, Prof. Dr. Fahiman Tekil Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 277-293 (Karar Tahlili).

KAYAR, İsmail “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, Yıl 2012 (Özel Sayı), İstanbul, 643-658.

KERVANKIRAN, Emrullah, *Anonim Şirketlerin Tasfiyesi*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2015.

KORKUT, Ömer, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı*, Adana : Karahan Kitabevi, 2012.

KORKUT, Ömer, “Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukuki Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, Yıl 2012 (Özel Sayı), 411-430.

MOROĞLU, Erdoğan, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler*, Ankara:Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 3. Bası, 2005.

NAZALI, Ersin, *Vergisel ve Yeni TTK Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri*, İstanbul : Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 4. Baskı, 2015.

NOMER ERTAN, Füsün, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası, TTK m. 531 Üzerine Düşünceler”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LXXIII, S. 1, 2015, İstanbul, 421-440.

ÖNDER, Mehmet Fahrettin, “Tüzel Kişi Tacirlerin Ticareti Terk Etmelerinin Anlamı ve Sonuçlarının Yargıtay Kararları Açısından Değerlendirilmesi” *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. I, S. 2, Yıl 2011, 71-104.

ÖZKORKUT, Korkut, *Ticaret Hukuku – Lisanslama Sınavları Çalışma Notları*, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş., 30 Haziran 2018.

PULAŞLI, Hasan, *İsviçre ve Alman Hukuku İle Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Ticari Mevzuat*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

PULAŞLI, Hasan, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.XVII, S.1-2, 2013, 885-898.

PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 5. Bası, Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.

SARIKAYA, Ahmet Selim, “Şirketin İhyası”, *Yaklaşım Dergisi*, Yıl : 15, Sayı : 170, Şubat 2007, 249-251

SATICI TOPRAK, Özdem, “Şirketlerde Ek Tasfiye Süreci”, *Yaklaşım Dergisi*, Yıl : 25, Sayı : 298, Ekim 2017, 215-218.

SONGUR, Damla : “Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası-Yargıtay Kararları Işığında TTK Geçici 7. Madde Üzerine Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Sabih ARKAN’ a Armağan, İstanbul 2019, s.1003-1030.

SÜMER, Ayşe, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt:18, Sayı:2, Yıl: 2012 (Özel Sayı), 839-849.

ŞAHİN, Ayşe, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2011.

ŞENER, Oruç Hami, *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.

TEOMAN, Ömer, “Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yürürlük Kanununun Anonim ve Limited Ortaklık Genel Kurullarında Toplantı Nisabı Aranmayacağını Öngören Hükümleri”, *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt : 2, Sayı : 2, 2012, s. 3-7.

ULUSOY, Erol, “Adi Ortaklığın Tasfiyesi ve Mahkemelerin Görevi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt:0, Sayı:5, Yıl: 2015, 879-904.

YAVUZ, Mustafa, “Anonim ve Limited Şirketlerin Yargı Mercileri Nezdinde Temsili”, *Mali Çözüm Dergisi*, Mart - Nisan 2014, Sayı: 122, 119-128.

YAVUZ, Mustafa, “ Tasfiye Halindeki Anonim ve Limited Şirketlerde Alacaklıların Korunması, *Vergi Raporu Dergisi*, Ocak 2016, Sayı : 196, 135-140.

YAVUZ, Mustafa, “Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Alacaklılarına Tanınan Haklar ve Korumalar”, *Mali Çözüm Dergisi*, Mayıs - Haziran 2016, Sayı : 135, 121-131.

YAVUZ, Mustafa, “Anonim Şirketlerde Aktiflerin Borçları Karşılayamama (Borca Batıklık) Hali”, *Mali Çözüm Dergisi*, Temmuz-Ağustos 2017, Sayı : 142, 155-163.

YAVUZ, Mustafa, “Yargı Kararları Işığında Ticaret Sicilinden Resen Silinmiş Olan Şirket ve Kooperatiflerin Yeniden İhyası”, *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 354, Mart 2018, 112-119.

YAVUZ, Mustafa, “Yüksek Yargının Kararları Işığında Derdest Davası Olmasına Karşın Sicilden Silinmiş Şirketlerin Yeniden İhyası”, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı : 146, Mart-Nisan 2018, 191-209.

YAVUZ, Mustafa, ‘‘Tasfiye Halinin Anonim ve Limited Şirketlerin Hukuki Durumuna Etkisi’’, *Vergi Dünyası Dergisi*, Yıl : 37, Sayı :444, Ağustos 2018, 127-132.

YILDIZ, Şükrü, ‘‘6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 548. Maddesine Göre Tasfiyeden Dönme’’, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:15, Sayı:30, 2016/3,131-148.

YILMAZ, Asuman, ‘‘Alman Hukukunda Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Devralması ve "KonTraG" İle Getirilen Değişiklikler’’, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LXIII, S. 1-2, 2005, İstanbul, 239-290.

YILMAZ, Asuman, ‘‘Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye’’, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt: 32, Sayı: 2, Haziran 2016, 149-173.

Mahkeme Kararları :

Yargıtay 11. H. D. ’ nin 14. 09. 2015 tarihli ve E. 2015/7353, K. 2015/9186 sayılı kararı.(kazanci.com)

Yargıtay 11. H. D.’ nin 13. 04. 2016 tarihli ve E.2016/3738, K.2016/4067 sayılı kararı.(e-uyar.com)

Yargıtay 11. H.D.’ nin 02. 05. 2016 tarihli ve E. 2016/91, K. 2016/4911 sayılı kararı.(e-uyar.com)

Yargıtay 11. H. D.’ nin 30. 05. 2016 tarihli ve E.2016/5988, K. 2016/5950 sayılı kararı.(lexpera.com.tr)

Yargıtay 11. H. D.’ nin 10. 10. 2016 tarih ve E.2016/10290, K.2016/7954 sayılı kararı.(kararara.com)

Yargıtay 11. H. D.’ nin 25. 10. 2016 tarihli ve E. 2016/2389, K. 2016/8405 sayılı kararı.(e-uyar.com)

Yargıtay 11. H. D. ' nin 12. 12. 2016 tarihli ve E. 2016/14183, K. 2016/9499 sayılı kararı.(lexpera.com.tr)

Yargıtay 11. H. D. ' nin 09. 01. 2017 tarihli ve E. 2016/14502, K. 2017/127 sayılı kararı.(e-uyar.com)

Yargıtay 11. H. D. ' nin 13. 04. 2017 tarihli ve E. 2016/3460, K. 2017/2122 sayılı kararı.(lexpera.com.tr)

Yargıtay 12. H. D. ' nin 22. 05. 2017 tarihli ve E. 2017/991, K. 2017/ 7706 sayılı kararı.(lexpera.com.tr)

Yargıtay 11. H. D. ' nin 26. 02. 2018 tarih ve E. 2018/663, K. 2018/1406 sayılı kararı.(hukukmedeniyeti.org)

İç Genelgeler :

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 18. 07. 2014 tarih ve 29537098-010. 06. 01[32]-76160 sayılı 2014/1 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 12. 05. 2016 tarih ve 29537098-105[37]-52535 sayılı 2016/2 Seri No. lu Uygulama İç Genelgesi.

EK-1



T.C.
TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

Sayı : 96793666-449

Konu : TTK Geçici 7 Nci Madde
Kapsamındaki Şirket Sayıları

Sayın Serkan AYYILDIZ

İlgi : 22.05.2019 tarihli başvurunuz.

İlgide kayıtlı başvurunuzda, yürütmekte olduğunuz tez çalışmasında kullanılmak üzere, Türk Ticaret Kanununun Geçici 7 nci maddesi kapsamında ticaret sicillerince resen kaydı silinen şirket ve kooperatif sayısı ile Geçici 7 nci madde kapsamında resen terkin edildikten sonra mahkemelerce verilen ihya kararlarına göre yeniden tescil edilen şirket sayısına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Ticaret sicili kayıtları 238 ticaret sicili müdürlüğü tarafından münferit olarak tutulmakta ve bu kayıtlara ilişkin bütün belgeler de buralarda saklanmakta olup, tüm ticaret sicili işlemleri elektronik ortamda Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) üzerinden gerçekleştirilmektedir.

MERSİS'te yapılan ihya tescillerinde, Türk Ticaret Kanununun Geçici 7 nci maddesi kapsamında ihya tescili yapıp yapılmadığına ilişkin ayrı bir kayıt tutulmamakta olup, yıllar itibarıyla Geçici 7 nci madde çerçevesinde hakkında işlem yapılan şirket ve kooperatif sayısı aşağıdaki tabloda iletilmektedir.

	İhtar Edilen Şirket	Kaydı Silinen Şirket			
		A.Ş.	L.Ş.	Kooperatif	Toplam
2013	208.986	18.917	85.554	18.686	123.157
2014	134.953	11.591	118.440	15.330	145.361
2015	28.457	2.361	54.616	1.274	58.251
2016	0	46	607	24	677
2017	0	4	16	0	20
2018	0	2	14	0	16
2019	0	0	0	0	0
TOPLAM	372.396	32.921	259.247	35.314	327.482

Bilgi edinilmesini rica ederim.

e-imzalıdır
Serkan YÜKSEL
Bakan a.
Daire Başkanı